

MILJÖSTRATEGI FÖR ESLÖV

Miljöstrategi för Eslöv ska bidra till att skapa en hållbar utveckling.
Miljöstrategin gäller för kommunens förvaltningar och för de kommunala bolagen ebo och Merab.

Innehåll

Bakgrund och syfte	4
Ansvar och förväntningar	4
Från mål, genom prioriteringar, till resultat.....	5
Kopplingar	5
Styrmedel	6
Ansvar	6
Utveckling av befintliga processer	6
Kommunikation	6
Utbildning	6
Samverkan.....	6
Stöttning och samordning	6
Lagstiftning och myndighetsutövning	7
Morötter och piskor.....	7
Uppföljning och redovisning av resultat	7
Organisation.....	7
Kommunfullmäktige	7
Styrgrupp.....	7
Intern referensgrupp	7
Samordnare	8
Uppföljning	8
Målen.....	9
1. Rik natur i Eslöv.....	9
2. Ren miljö i Eslöv	12
3. Begränsad klimatpåverkan i Eslöv.....	15

Framtagandeprocess	17
Bilaga 1 – Indikatorer	19
Indikatorer Rik natur i Eslöv.....	19
Indikatorer Ren miljö i Eslöv.....	19
Indikatorer Begränsad klimatpåverkan i Eslöv.....	20
Bilaga 2a	
Bilaga 2b	
Bilaga 2c	

Bakgrund och syfte

Miljöstrategi för Eslöv visar riktningen för miljöarbetet och den miljöförändring som Eslövs kommunorganisation vill se framåt. Miljöstrategin samlar och presenterar den politiska viljan med kommunorganisationens miljöarbete och utgör ramen för det arbete som bedrivs och som bidrar till de nationella miljömålen och därmed till stora delar av de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Till miljöstrategin kopplas ett antal planer och tillsammans utgör de den strategiska miljöstyrningen av Eslövs kommunorganisation.

Miljöstrategin och planerna kopplade till den ska generera miljönytta för dem som bor och verkar i Eslövs kommun, men också för naturen och de ännu ofödda.

Miljöstrategin innehåller mål, beskrivningar av metoder och arbetssätt som kan användas för att nå fram till målen, samt indikatorer (bilaga 1) som ska mäta status och visa på behov av åtgärder.

I miljöstrategin finns inga utdelade ansvar eller beskrivna resursbehov. Det kommer att finnas i de planer som ska kopplas till miljöstrategin. Miljöstrategin inkluderar alla verksamheter inom Eslövs kommunorganisation som uppmanas till att bidra till måluppfyllnad.

Planerna som har en direkt koppling till miljöstrategin är: *Naturplan för Eslöv, Miljöplan för Eslöv, Energi- och klimatplan för Eslöv* och *Avfallsplan för kommunerna Eslöv, Höör och Hörby*. I dem finns åtgärder som bidrar till att målen i miljöstrategin nås.

Ansvar och förväntningar

Det finns ett tydligt uttalat och utdelat ansvar från riksdagen till kommunerna om att arbeta aktivt för att bidra till det nationella miljömålsarbetet och därmed till stora delar av Agenda 2030. Det finns också höga förväntningar på kommunorganisationens miljöarbete från andra aktörer, såsom allmänheten och det lokala näringslivet.

Eslövs kommun ska ta ansvar och leva upp till förväntningar från riksdag, regering och statliga myndigheter kopplade till det nationella miljömålssystemet, samt till de förväntningar på kommunorganisationens miljöarbete som finns hos näringsliv, andra organisationer och medborgare.

De åtgärderna i *TILLSAMMANS FÖR ETT HÅLLBART SKÅNE - Regionalt åtgärdsprogram för miljömålen 2022–2025* där kommunerna har tilldelats ansvar, ska lyftas in i planer kopplade till miljöstrategin i de fall de anses möjligt, prioriterat och befogat.

Enligt Eslövs kommuns reglemente är det Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden som ansvarar för samordningen av kommunens miljöstrategiska arbete.

Från mål, genom prioriteringar, till resultat

Miljöstyrningen i Eslövs kommun bygger på en röd tråd från de mål som presenteras här i miljöstrategin, genom identifierade behov och prioriterade åtgärder i de planer som finns kopplade till miljöstrategin, till uppföljning, analys, presentation av resultat och fortsatt utveckling av miljöarbetet inom kommunorganisationen.

Kopplingar

Miljöstrategi för Eslöv kopplar till Agenda 2030, de 16 nationella miljömålen, de regionala miljömålen, regionala åtgärdsprogram och strategier, den nationella livsmedelsstrategin och lagstiftning inom området samt till kommunorganisationens budget och översiktsplan för Eslöv.

Till miljöstrategin kopplas *Naturplan för Eslöv, Miljöplan för Eslöv, Energi- och klimatplan för Eslöv*. Dessa har i sin tur kopplingar till andra styrsystem, till exempel *Riktlinjer för inköp och upphandling, Lokalförsörjningsplan för Eslöv, Riktlinjer för markanvisning, vattenrådets åtgärdsplaner* och *Trafikstrategi- och trafikplan för Eslöv*.

Till miljöstrategin kopplas också *Avfallsplan för kommunerna Eslöv, Höör och Hörby med handlingsplan för resurshushållning och cirkulära materialflöden 2023–2026* som innehåller mål och åtgärder enligt krav i miljöbalken och avfallsförordningen.

Även kommande grönplan och vattentjänstplan kommer att ha kopplingar till miljöstrategin.

Styrmedel

Styrmedel är de strategiska verktyg som kan användas för att styra i rätt riktning mot målen. Här beskrivs några av dem.

Ansvar

Alla verksamheter har ansvar för att bidra till målen. Målformuleringarna är öppna och ger utrymme för flexibilitet. Det ställer höga krav på verksamheterna att själva hitta sina respektive möjligheter att arbeta i miljöstrategins utpekade riktning. I planerna kopplade till miljöstrategin beskrivs ansvar för olika specifika åtgärder och vilka resurser de kräver.

Utveckling av befintliga processer

Miljöarbetet ska arbetas in i kommunorganisationens befintliga processer, såsom upphandling, inköp, fysisk planering, exploatering, skötsel, avtal, näringslivssamverkan, rådgivning, drift och måltidsverksamhet, kommunikation med mera.

Kommunikation

Arbetet med miljöstrategin ska genom kommunikation göras känt internt och externt. Det ska finnas en kommunikationsplan med identifierade målgrupper, kanaler och aktiviteter. Kommunikationen ska göra miljöarbetet känt och förståeligt. Kommunorganisationens miljöarbete ska utgöra en positiv del i bilden av Eslöv.

Utbildning

Utbildning av förtroendevalda och anställda ska säkerställa att organisationen har förståelse för och insyn i kommunorganisationens miljöarbete.

Miljöstrategin ska kunna vara ett verktyg för att utveckla miljöpedagogiken inom de pedagogiska verksamheterna. Den ska också ge stöd för kompetensutveckling inom miljöområdet mot allmänhet, föreningar, företag och andra organisationer.

Samverkan

Kommunorganisationen ska vara öppen för samverkan med andra aktörer för att ge större kraft åt, få in mer kompetens och resurser till, och nå bättre resultat av miljöarbetet.

Stöttning och samordning

Miljöstrategin och organisationen kring den ska stötta och samordna kommunorganisationens miljöarbete i miljöstrategins utpekade riktning.

Lagstiftning och myndighetsutövning

Mycket miljöarbete är tvingande genom lag och myndighetsutövning. Vissa delar av Eslövs kommunorganisationens verksamhet omfattas av tillsyn enligt miljöbalken. Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden utövar tillsyn enligt miljöbalken på verksamhetsutövare i kommunen. Tillsynen styrs av nämndens behovsutredning och verksamhetsplan.

Morötter och piskor

Bra miljöarbete ska uppmuntras och uppmärksammas och verksamhet/aktiviteter som går emot miljöstrategins utpekade riktning ska göras krångligt och obekvämt. Ett exempel på morot är kommunorganisationens interna vandringspris (se miljöplanens åtgärd 1.9) och ett exempel på piska är klimatväxling (se energi- och klimatplanens åtgärd 1.3).

Uppföljning och redovisning av resultat

En viktig del i miljöstrategins genomförande är uppföljning. Årligen ska arbetet i planerna kopplade till miljöstrategin följas upp, liksom de indikatorer som finns i bilaga 1. Uppföljningen ska analyseras och redovisas internt och externt. Resultatet av uppföljningen ska användas till att utveckla kommunorganisationens miljöarbete.

Organisation

Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige antar *Miljöstrategi för Eslöv* som ska revideras varje mandatperiod. Målen är inte tidsatta.

Styrgrupp

Miljöstrategins styrgrupp utgörs av kommundirektörens ledningsgrupp. Styrgruppen ska hållas uppdaterad om arbetet med miljöstrategin och planerna kopplade till den.

Intern referensgrupp

Miljöstrategin har en intern referensgrupp bestående av representanter från kommunorganisationens verksamheter samt från bolagen ebo och Merab. Även bolagen VA SYD och Kraftringen erbjuds att vara med i gruppen. Arbetet i planerna följs upp, sammanställs och analyseras av referensgruppen. Resultaten redovisas årligen externt och internt.

Samordnare

Kommunens miljöstrateg samordnar arbetet med miljöstrategin och planerna kopplade till den tillsammans med naturplanens samordnare och energi- och klimatplanens samordnare.

Uppföljning

Den årliga uppföljningen ska bidra till att utveckla kommunorganisationens miljöarbete.

Samordnaren samordnar uppföljningen som består av insamling av fakta till indikatorer, uppföljningen av åtgärder i planerna kopplade till miljöstrategin och sammanställning av annat arbete som gjorts inom kommunorganisationen som bidrar till målen i miljöstrategin.

Målen

1. Rik natur i Eslöv

Naturen och den biologiska mångfalden i Eslövs kommun ska skyddas, bevaras och utvecklas.

Målet innebär att Eslövs kommunorganisation ska arbeta aktivt för att:

1.1 Andelen skyddad natur ska öka

Fakta

Förlust och fragmentering av livsmiljöer är ett av de största hoten för våra inhemska arter och ekosystem. Att skydda och restaurera kvarvarande naturmiljöer samt utveckla nya natur- och grönområden är därför viktiga åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden.

Som skyddad natur räknas natur med någon form av områdesskydd enligt miljöbalken såsom exempelvis nationalparker, naturreservat, natura 2000-områden, biotopskyddsområden. Ett områdesskydd innebär inte automatiskt att naturen inte kan fortsätta att användas för exempelvis skogsbruk eller rekreation. I vissa fall kan andra metoder, exempelvis markägaravtal, användas för att till exempel säkra tillgång till natur värdefull för rekreation.

Nuläge och väg framåt

I Eslövs kommun är 0,3 procent av ytan skyddad som naturreservat. Det är en mycket låg siffra, även med hänsyn tagen till att kommunen till 70 procent består av jordbruksmark. Målet inom EU är att 30 procent av ytan ska ha ett lagligt skydd till 2030. I Sverige ligger siffran idag på nästan 15 procent.

Eslövs kommunorganisation ska arbeta för att mer natur i kommunen ska omfattas av någon form av områdesskydd enligt miljöbalken. Områden med höga naturvärden, områden av betydelse för bevarande av biologisk mångfald samt naturområden viktiga för friluftslivet ska prioriteras. Detta för att säkerställa deras framtida bevarande och minimera risken att de tas i anspråk för exploatering på lokal, regional och nationell nivå, nu och i framtiden. Inledningsvis bör fokus ligga på att skydda värdefulla naturområden på kommunal mark samt tätortsnära områden i enlighet med det regionala programmet *Skydd av tätortsnära natur*.

1.2 Den biologiska mångfalden ska bevaras och utvecklas

Fakta

Den biologiska mångfalden behöver inte bara bevaras, den behöver också utvecklas, utökas och förbättras. Ekosystemtjänster är de tjänster vi människor får av naturen såsom ren luft, rent vatten, mat, råvaror, rekreation och hälsa. Ekosystemtjänster är också förmåga att ta hand om vatten vid till exempel ihållande regn och att ge svalka vid värmeböljor. Stabila, robusta ekosystem och biologisk mångfald behövs för att vi ska få tillgång till alla dessa gratistjänster.

Den natur som dominerar i Eslövs kommun med hävdade ängs- och betesmarker är hotad i och med att sådana marker växer igen i hög grad. De ansvarsarter som tilldelats Eslövs är knutna till den naturtypen. I kommunen finns inte mycket tillgänglig skog men de senaste åren har kommunorganisationen köpt in tätortsnära skog med höga natur- och rekreationsvärden.

Kommunorganisationens verksamhet ska bidra till att den biologiska mångfalden ökar.

Mer om hoten mot biologisk mångfald, ekosystemtjänster, lagstiftning kopplad till naturvård och fakta om naturen i Eslövs kommun finns i bilaga 2a, *Naturmiljö i Eslövs kommun – kunskapsunderlag*.

Nuläge och väg framåt

I Eslöv finns behov av att utveckla naturvårdsarbetet. Under många år har skötsel och underhåll av naturområden blivit eftersatt. Det finns utvecklingspotential för skötsel av den kommunägda marken och för den fysiska planeringen och exploateringen. Eslövs kommunorganisation äger cirka fyra procent av marken (varav 171 hektar utgörs av naturmark) inom kommunen som till 70 procent består av odlingsmark.

Naturvårdsarbetet ska utvecklas. Inom kommunorganisationens verksamhetsområden såsom exempelvis fysisk planering, exploatering och skötsel, ska arbetet med att skydda, värna och utveckla den biologiska mångfalden utvecklas vidare. Samverkan och dialog med andra aktörer/markägare ska utvecklas för att bidra till målet.

Bilagorna 2a, 2b och 2c utgör kunskapsunderlag till miljöstrategin. I dem finns fakta om naturen och naturvärdena i Eslövs kommun. Dessa

kunskapsunderlag ska användas som stöd i kommunorganisationens miljö- och naturvårdsarbete, planarbete och annat strategiskt arbete.

1.3 Våra vattenförekomster ska uppnå God ekologisk- och kemisk status

Fakta

Alla ekosystem och alla ekosystemtjänster är beroende av rent vatten. Inom EU styr *EU:s ramdirektiv för vatten* (vattendirektivet) vattenförvaltningen som ska säkerställa att vi ska ha tillräckligt mycket vatten av god kvalitet, både idag och imorgon. Det kräver mycket arbete och mycket samverkan. I Sverige är formen med vattenråd vanlig för att hantera vattenförvaltning. Vattenråd är organisationer där flera aktörer/organisationer samverkar för att få god status i vattendrag, sjöar och hav. Eslövs kommunorganisation är med i fyra vattenråd.

Nuläge och väg framåt

Eftersom Eslövs kommun domineras av jordbruksmark är eutrofiering (övergödning) ett stort problem i många av kommunens vattenförekomster. I många yt- och grundvatten finns rester av kemiska bekämpningsmedel och flera vattendrag är rätade och markerna utdikade vilket försämrar deras förmåga att bromsa, hålla och ta upp näring från vatten på väg ut i sjöar och hav. Rönne å och är reglerad vilket hindrar ett naturligt flöde och organismers möjlighet att röra sig naturligt mellan Ringsjön och havet.

Eslövs kommunorganisation ingår i Ringsjöns vattenråd, Kävlingeåns vattenråd, Saxån- Braåns vattenråd och Rönne å vattenråd, där recipientkontroll genomförs samordnat och där åtgärder genomförs för att förbättra åars, sjöars och havens ekologiska- och kemiska status.

VA SYD är VA-huvudman i kommunen. Det innebär bland annat att de ansvarar för dagvattenhantering i tätorterna samt spillvattenhantering och dricksvattendistribuering inom de verksamhetsområden som finns i kommunen.

Sydvatten AB processar råvatten och producerar dricksvatten till stora delar av Skånes befolkning. Verksamheten innebär att såväl Ringsjön som Vombsjön regleras, vilket påverkar vattenkvaliteten i såväl sjöarna som åarna Rönne å och Kävlingeån.

Samverkan/dialog med andra aktörer/markägare ska utvecklas och kommunorganisationen ska arbeta aktivt inom sina egna arbetsområden för att bidra till målet.

1.4 Sprida information om, och locka ut människor i, naturen

Fakta

En viktig ekosystemtjänst är naturrekreation som leder till bättre hälsa och välbefinnande. Inte minst efter pandemin har det blivit tydligt hur viktigt det är med tillgänglig natur. Att vistas i naturen är viktigt också för att förstå och värdesätta den. I Sverige ska arbetet med de tio nationella friluftslivsmålen bidra till ökad vistelse i naturen.

Nuläge och väg framåt

I kommunorganisationen pågår inget strategiskt friluftslivsarbete. I kommunen finns väldigt lite markerade leder, ingen tillgänglighetsanpassad natur och få angöringspunkter för friluftsliv.

Kommunorganisationen ska arbeta för att utveckla friluftslivet i kommunen.

2. Ren miljö i Eslöv

Eslövs kommun ska arbeta för ren och effektiv resursanvändning och vara en hållbar förebild.

Målet innebär att Eslövs kommunorganisation ska arbeta aktivt för att:

2.1 Vara en god miljö-förebild

Fakta

Kommuner är viktiga när det gäller att driva miljöarbete. De har stor rådighet, verkar inom flera olika områden och har kontakt med många människor och organisationer. I stort sett all verksamhet kan genomföras med mer eller mindre miljöhänsyn. Var ribban läggs avgörs av bland annat resurser, kompetens och ambition.

Den offentliga upphandlingen omfattar årligen över 700 miljarder kronor och är ett viktigt verktyg för att styra utvecklingen av varor och tjänster mot mer hållbara lösningar. Genom att upphandla hållbart bidrar kommunorganisationen till att säkerställa den goda affären sett till hela livscykeln.

Livsmedelsproduktion är en viktig näring i Eslövs kommun, 70 procent av ytan utgör odlingsmark. Inhemsk livsmedelsproduktion är viktigt av många anledningar och när det gäller livsmedelsproduktionen är det själva brukandet som ger den största miljöpåverkan.

Nuläge och väg framåt

Eslövs kommun är en av landets ekokommuner. *Sveriges ekokommuner* är en förening bestående av drygt hundra kommuner och regioner som vill verka som miljöförebilder och samverka för att utveckla det kommunala miljöarbetet.

Eslövs kommunorganisation ska göra skillnad genom att ta miljöhänsyn i alla delar av sin verksamhet. Genom att ta miljöansvar och verka som förebild när det gäller miljöfrågor ska organisationen påverka andra till att också göra bra miljöval. Det kan ske genom att till exempel ställa miljökrav i upphandlingar och arrendavtal, att göra miljö-bra val när vi planerar, bygger och anlägger, att utveckla måltidsverksamheten med fokus på alla miljöaspekter kopplade till livsmedel och måltidsverksamhet i enlighet med den nationella livsmedelsstrategin, att arbeta med hållbara placeringar av pengar och genomföra arrangemang med stor miljöhänsyn.

2.2 Människor och miljö ska skyddas från exponering av farliga kemiska ämnen, med extra fokus på att skapa giftfria miljöer för barn och unga

Fakta

Farliga kemiska ämnen finns runtomkring oss i alla möjliga typer av produkter såsom byggmaterial, livsmedel, möbler och utrustning av olika slag. Farliga kemiska ämnen finns också i kemiska produkter såsom förbruknings- och underhållskemikalier och bekämpningsmedel.

I arbetet med att minska riskerna med exponering för farliga kemiska ämnen är barn och unga särskilt viktiga. Det beror bland annat på att barns kroppar inte är färdigutvecklade och att störningar i utvecklingen av exempelvis nervsystem, fortplantningsorgan och immunsystem kan få stora negativa konsekvenser. Forskare ser samband mellan exponering av farliga kemiska ämnen och bland annat koncentrationssvårigheter, lägre IQ, fetma, tidig pubertet, försämrad fertilitet, fosterskador, diabetes, cancer och andra sjukdomar.

Luftföroreningar är ett annat stort miljöproblem som påverkar människors hälsa negativt genom bland annat luftvägssjukdomar och hjärt- och kärlsjukdomar. 6 700 förtida dödsfall i Sverige beräknas orsakas av luftföroreningar varje år i Sverige (IVL Miljöinstitutet 2022). Trafik, industriverksamhet, vedeldning och annan förbränning är några av de vanligaste källorna till luftföroreningar.

Nuläge och väg framåt

Det finns en stor utvecklingspotential när det gäller kemikaliefrågor, inte bara i Eslövs kommunorganisation utan i hela samhället. Frågorna är komplexa och ett systematiskt arbetssätt saknas inom flera områden. Kommunorganisationens arbete med det nationella miljömålet *Giftfri miljö* behöver utvecklas och systematiseras.

Eslövs kommunorganisation ska arbeta aktivt och systematiskt med miljöfrågor kopplade till kemiska ämnen och produkter. Fokus ska ligga på att skydda människor och miljö (med extra fokus på barn och unga) från farliga kemiska ämnen, på att fasa ut de mest miljö- och hälsofarliga kemiska ämnena och på processer med stora material- och kemikalieflöden.

När det gäller luftföroreningar i kommunen ligger halterna under gällande miljö kvalitetsnormer för alla parametrar. Lokalt kan vedeldning och trafik orsaka höga halter av luftföroreningar under vissa perioder.

2.3 Kommunikation och samverkan

Fakta

Kommunikation är en viktig del i ett hållbart miljöarbete. Den enskildes förståelse för miljöfrågorna och för möjligheten att själv kunna bidra till förändring kan skapa engagemang och handling i rätt riktning. Kommunorganisationen har många kanaler och nätverk där miljöfrågor kan och ska lyftas och kommuniceras.

Nuläge och väg framåt

Det saknas idag ett strategiskt arbete kring kommunorganisationens miljökommunikation.

Genom kommunikation och samverkan ska kommunorganisationen arbeta för att lyfta och stötta miljöarbete i den egna verksamheten, andra organisationer, företag och föreningar.

Minskad nedskräpning, avfallsminimering och hållbar avfallshantering

Enligt miljöbalken och avfallsförordningen ska alla kommuner ha en avfallsplan. Eslövs kommun har en gemensam avfallsplan tillsammans med kommunerna Höör och Hörby samt avfallsbolaget Merab. Enligt regelverket ska en avfallsplan innehålla syfte, mål och åtgärder. Det innebär att mål kring frågorna minskad nedskräpning, avfallsminimering och hållbar avfallshantering styrs av avfallsplanen och inte av miljöstrategin. Under våren 2023 inför vidare process inför antagande i kommunfullmäktige.

Avfallsplanen kopplas till miljöstrategin och arbetet med den följs upp i samma process som miljöstrategin och de andra planerna som är kopplade till den.

Ur avfallsplan för kommunerna Eslöv, Höör och Hörby samt Merab

Minskad nedskräpning

Nedskräpningen i kommunerna ska minska vilket förväntas bidra till ökad trygghet och trivsel. Minskad nedskräpning gör att mer material kan återvinnas och inte sprids i miljön.

Avfallsminimering

Mindre avfall ska uppstå. Upphandling och inköp, återvinning och återbruk samt minskat matsvinn är centrala områden att arbeta med för att förhindra att avfall uppstår.

Hållbar avfallshantering

Målet innebär att insamlade fraktioner ska bli fler och renare, att andelen brännbart avfall ska minska och att andelen återvinningsbart avfall ska öka. Farliga ämnen ska inte spridas från nedlagda deponier.

Målet innebär att steg tas upp för avfallstrappan.

3. Begränsad klimatpåverkan i Eslöv

Eslövs kommun ska bidra till att begränsa klimatpåverkan.

Eslövs kommun ska bli en fossilbränslefri organisation och nettoutsläppen av växthusgaser ska minska i hela kommunen.

Målet innebär att Eslövs kommunorganisation ska arbeta aktivt för att:

3.1 Balansera och kompensera växthusgasutsläpp

Fakta

Klimatförändringarna är ett av de största hoten för människor och ekosystemen och redan nu märks effekterna av de kraftigt förhöjda halterna av växthusgaser i atmosfären.

Nuläge och framåt

För att bidra till ambitionen i Parisavtalet, EU:s gemensamma klimatarbete och den nationella klimatlagstiftningen ska Eslövs kommuns nettoutsläpp av växthusgaser minska. Med *Miljöstrategi för Eslöv* bidrar kommunorganisationen till *Klimat- och energistrategi för Skåne*.

Eslövs kommunorganisation ska minska sina direkta (de utsläpp vi själva orsakar i våra egna verksamheter, såsom exempelvis egna transporter och egen uppvärmning) och indirekta (exempelvis de utsläpp som uppstår när produkter och tjänster vi köper in framställs och utförs) växthusgasutsläpp samt kompensera och balansera de utsläpp som uppstår.

3.2 Bli fossilbränslefria

Fakta

Att fasa ut de fossila bränslena är en av de viktigaste åtgärderna för att nå målet om begränsad klimatpåverkan. Det sker främst genom att användningen av energi totalt sett minskar, genom att den energi som används är förnybar och att produktionen av den tar hänsyn till andra miljöaspekter.

Nuläge och väg framåt

Eslövs kommun har arbetat aktivt i flera år för att fasa ut fossila bränslen (inom el, uppvärmning, bränsle, resor och transporter) inom den egna verksamheten. Det arbetet ska fortsätta och utvecklas till att inkludera all energianvändning, även den indirekta.

Samverkan och dialog med andra aktörer ska utvecklas för att bidra till målet.

3.3 Minska effekt- och energianvändningen

Fakta

För att främja energihushållningen och begränsa klimatpåverkan behöver arbetet med att minska energianvändningen fortsätta. På nationell nivå finns målet om att Sverige ska år 2030 ha 50 procent effektivare energianvändning jämfört med 2005.

Nuläge och framåt

Det finns stor utvecklingspotential när det gäller effekt- och energieffektivisering. Kortsiktiga energieffektiviseringsåtgärder inom fastighetsbeståndet har genomförts och pågår löpande. Framåt behövs mer omfattande och långsiktiga energieffektiviseringsåtgärder.

Eslövs kommunorganisation ska bli mer energieffektiv, bland annat genom att aktivt arbeta för att minska energianvändningen i fastighetsbeståndet med 15 procent (5 procent minskning 2024–2027 och 10 procent minskning 2028–2030) i jämförelse med år 2022.

3.4 Ökad förnybar energiproduktion

Fakta

Behovet av förnybar energi ökar kraftigt när den fossilbränsleframställda energin ska fasas ut. Det kommer att behövas många olika energislag, ny teknik och nya lösningar för att klara omställningen.

Nuläge och väg framåt

Inom Eslövs kommun produceras mycket förnybar energi i form av framförallt värme och el från kraftvärmeverket i Örtofta och el från vindkraftverk.

Eslövs kommunorganisation ska vara öppen för samverkan och ny teknik samt arbeta aktivt för ökad produktion av förnybar energi.

Kommunens översiktsplan är idag positiv till vindkraft men ska se till att också skapa förutsättningar för andra energislag.

3.5 Resa och transportera hållbart

Faktaruta

Resor och transporter står för en fjärdedel av Sveriges växthusgasutsläpp och bidrar till många andra miljöproblem såsom dålig luftkvalitet.

Nuläge och väg framåt

Andelen hållbara resor och transporter har ökat i antal inom Eslövs kommunorganisation men mer arbete med att främja hållbara resebeteenden inom organisationen behövs.

Eslövs kommunorganisation ska resa och transportera hållbart. Det vill säga fossilbränslefritt, energieffektivt och inte i onödan.

Framtagandeprocess

Miljöstrategi för Eslöv har tagits fram på uppdrag av Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden. Projektledningen har utförts av Miljö och samhällsbyggnad – Stab och Miljö. Kommundirektörens ledningsgrupp har fungerat som referensgrupp.

Ledningsgrupper, berörda tjänstemän, nämnder och bolag har informerats längs vägen genom möten, workshops och föredrag.

Under våren 2023 var miljöstrategin på intern tjänsteperson-remiss till alla förvaltningar och kommunala bolag.

Under perioden juli – september 2023 var *Miljöstrategi för Eslöv* tillsammans med *Naturplan för Eslöv*, *Miljöplan för Eslöv* och *Energi – och klimatplan för Eslöv* på remiss. Alla kommunens nämnder, bolagen ebo, Merab, VA SYD och Krafringen, Länsstyrelsen i Skåne samt kommunerna Hörby och Höör var remissinstanser.

Bilaga 1 – Indikatorer

Denna bilaga innehåller de nyckeltal som ska användas för att mäta miljömålets status och behov av åtgärder. Indikatorerna följs upp årligen tillsammans med den uppföljning av planerna som är kopplad till miljöstrategin, det vill säga avfallsplanen, naturplanen, miljöplanen och energi- och klimatplanen.

Indikatorer Rik natur i Eslöv

Skydda natur

- Areal skyddad natur i Eslövs kommun
- Andel yta skyddad natur av den kommunägda naturmarken

Bevara natur

- Areal ängs- och betesmarkmark
- Areal stadsäng
- Areal betesmark
- Areal skogsmark

Vattenvårdsarbete

- Vattenförekomsternas statusklassning
- Redovisning av sammanfattad recipientkontroll, redovisning av vattenkvalitetshöjande åtgärder för varje vattenråd
- Volym bräddat avloppsvatten

Invasiva arter

- Redovisning förekomst av främmande invasiva arter (baserat på inrapporterade förekomster i kommunens egen rapporteringstjänst samt i Artportalen, och effekt av bekämpning).

Friluftsliv

- Sträcka utmarkerade cykel- och vandringsleder

Indikatorer Ren miljö i Eslöv

Vara en god miljöförebild

- Andel ekologiskt odlade livsmedel
- CO₂-ekvivalenter/kg livsmedel
- Andel ekologiskt odlad kommunägd mark
- Andel ekologiskt odlad mark i kommunen

- Vattenförbrukning per invånare
- Vattenförbrukning kommunorganisationen

Skydda människor och miljö för exponering av farliga kemiska ämnen, med extra fokus på att skapa giftfria miljöer för barn och unga

- Användning av bekämpningsmedel för skötsel av kommunens mark
- Förekomst av bekämpningsmedelsrester vid aktuella provpunkter

Minskad nedskräpning, avfallsminimering och hållbar avfallshantering

- Skräpmättningsindex
- Antal inkomna klagomål som rör nedskräpning
- Andel nedlagda deponier med åtgärdsplaner
- Andel genomförda åtgärdsplaner för nedlagda deponier
- Mäta lämpliga budgetposter som speglar ökade livslängder, minskad förbrukning, återbruk och avfallsminimering
- Mängd återtag av vissa produktslag
- Livslängd på vissa produktslag
- Mängd hushållsavfall
- Mängd brännbart avfall per person
- Total mängd insamlat brännbart avfall
- Kostnader för förbränning av avfall
- Fraktioners renhet
- Andel rötbart matavfall av det insamlade matavfallet
- Volym producerad biogas

Indikatorer Begränsad klimatpåverkan i Eslöv

Balanserade växthusgasutsläpp

- Andel klimatkompenserade växthusgasutsläpp
- Växthusgasutsläpp utanför utsläppshandeln
- Växthusgasutsläpp från utsläppshandeln
- Växthusgasutsläpp från transporter

Fossilbränslefritt

- Andel fossilbränsleanvändning inom el, uppvärmning, drivmedel, transporter och resor

Minska effekt- och energianvändningen

- Total energianvändning i kommunen
- Energianvändning i fastighetsbeståndet

Mer förnybar energiproduktion

- Andel solcellsanläggningar i kommunorganisationen
- Andel producerad förnybar energi inom kommunens geografiska område
- Andel använd förnybar energi inom kommunens geografiska område

Hållbara transporter och resor

- Antalet flygresor, alternativt sträcka för flygresor
- Antal körsträcka med privat bil i tjänst
- Antal laddpunkter i kommunorganisationen
- Antal laddpunkter inom kommunens geografiska område

Miljöstrategi för Eslöv bilaga 2a

Naturmiljö i Eslöv – kunskapsunderlag

ESLÖVS
KOMMUN

Medverkande vid framtagandet
Anna-Carin Linusson, Birgitta Karlsson,
Susanne Hultman (kartframställning),
Annika Söderman, Erika Fjellner

Kartor

Geodata har hämtats från följande myndigheter och sammanställts av personal på Miljö och Samhällsbyggnad.

Med upphovsrätt ©:

Lantmäteriet Geodatasamverkan, Sveriges geologiska undersökningar (SGU).

Öppen data (CCO):

Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Skogsstyrelsen, Länsstyrelserna, Trafikverket, Havs- och Vattenmyndigheten, Vatteninformationssystem (VISS)

Foto

Eslövs kommun

Anna-Carin Linusson, Anna Nimander Pflanzl,
Annika Söderman, Birgitta Karlsson, Jonas Johansson, Lars-Erik Williams,
Marie Brandt, Örjan Fritz, Arne Thell, Föjers arkiv, Jens Rydell, Mikael Larsson, pexels.com, pixabay.com

LOkala
NAturvårds
satsningen

INNEHÅLL

Naturvårdsarbete i Eslövs kommun.....	5	Åkerholmar, odlingsrösen och stengården	19
Bakgrund	5	Alléer och pilevallar	20
Syfte	5	Småvatten och mangelgravar	20
Områden med höga naturvärden	6	Vägkanter och banvallar	20
Biologisk mångfald och ekosystemtjänster.....	7	Värdefulla grönområden i tätorter	20
Biologisk mångfald och ekosystemtjänster.....	8	Skyddad och annan värdefull natur i Eslövs kommun.....	22
Varför hotas den biologiska mångfalden?	9	Vattendirektivet	22
Styrmedel	11	Art- och habitatdirektivet samt Fågeldirektivet.....	22
Internationella konventioner	11	Artskyddsförordningen	22
Lagstiftning	11	Ramsarkonventionen.....	23
Andra styrmedel	11	Natura 2000	24
Agenda 2030	11	Riksintresse för naturvård (NM).....	25
Miljömål	12	Områden skyddade enligt miljöbalken kapitel 7	26
Nationella Friluftslivsmål.....	12	Naturreservat.....	26
Naturmiljö i Eslövs kommun	13	Landskapsbildsskydd	26
Klimat.....	13	Naturminnen	27
Berggrund och jordarter.....	13	Biotopskyddsområde	27
Markanvändning	14	Invasiva främmande arter.....	28
Det skånska landsbygdsprogrammet	15	Rödlistade arter	28
Centrala mellanbygden.....	16	Åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper	29
Södra mellanbygden	16	Värdefulla naturmiljöer i och i anslutning till sjöar och vattendrag ..	30
Lund- och Helsingborgsslätten	16	Kommunala ansvarsarter	30
Vombsjösänkan	16	Ordlista	33
Naturtyper.....	16	Källor	36
Skogsmark.....	16		
Barrskog	17		
Ädellövskog	17		
Fuktlövskogar och sumpskogar.....	17		
Torrängar	18		
Friskängar.....	18		
Fuktängar	18		
Gräshed och rished	18		
Trädbärande betesmarker (hagmark).....	18		
Åar och mindre vattendrag	19		
Våtmarker	19		
Åkermark och småbiotoper.....	19		

Flitiga naturvårdare.

NATURVÅRDSARBETE I ESLÖVS KOMMUN

BAKGRUND

Varje kommun har ett stort ansvar för sitt lokala naturvårdsarbete, både inom fysisk planering och vid genomförandet av konkreta naturvårdsåtgärder. Ett led i detta ansvar är att upprätta ett naturvårdsprogram. Att skydda och förvalta naturen så att biologisk mångfald gynnas är grunden för naturvårdsarbetet. Landskapet har förändrats (exempelvis genom igenväxning och exploatering) och kunskapsläget har utvecklats sedan kommunens förra naturvårdsprogram togs fram 2007. Det är därför dags för en revidering. Områden med höga naturvärden har också ofta höga kultur- och friluftslivsvärden. Vi har därför valt att göra ett naturmiljöprogram där dessa tre områden innefattas. Tyngdpunkten i programmet ligger dock på naturen och dess värden.

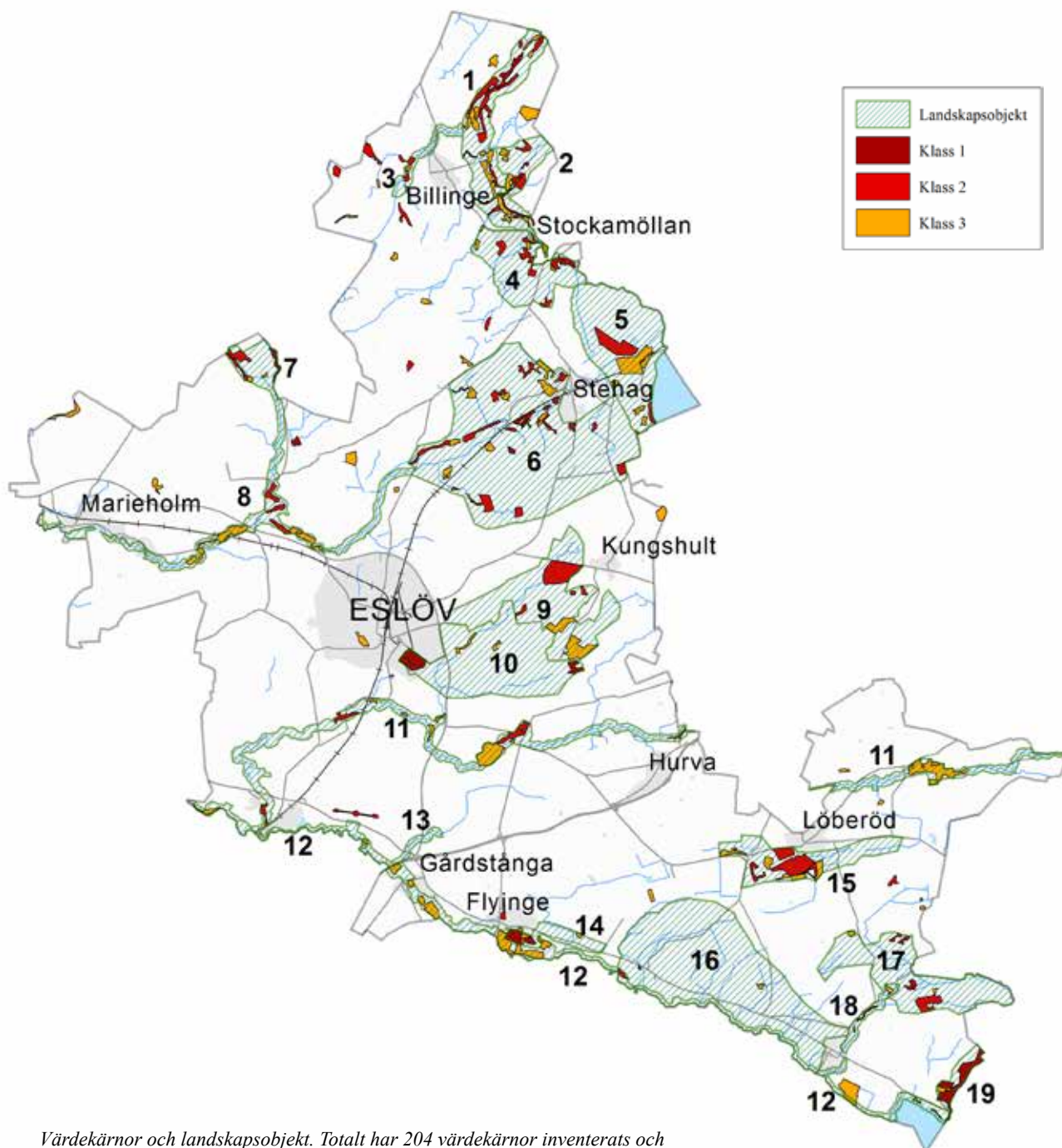
SYFTE

Naturen i Eslöv - kunskapsunderlag är i första hand en samlad redovisning av naturvårdens intressen och ställningstaganden. I programmet redovisas områden med höga natur- och kulturvärden samt områden av intresse för friluftsliv.

OMRÅDEN MED HÖGA NATURVÄRDEN

Mer detaljerad information om landskapsobjekt och värdekärnor finns i den digitala kartan på Eslövs kommuns hemsida.

Värdekärnor och landskapsobjekt. Totalt har 204 värdekärnor inventerats och 19 landskapsobjekt har pekats ut.

BIOLOGISK MÅNGFALD OCH EKOSYSTEMTJÄNSTER

Sverige undertecknade 1993 konventionen om biologisk mångfald som togs fram under Riokonferensen 1992. Vi har därmed, tillsammans med andra länder, förbundit oss att arbeta för bevarandet och utvecklandet av biologisk mångfald. Konventionen ratificerades samma år och har sedan införlivats i både miljöbalken och de nationella miljö kvalitetsmålen där framför allt målen Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap samt Ett rikt växt- och djurliv siktar mot att bevara och utveckla biologisk mångfald. Eslövs kommun har slagit fast att organisationen ska arbeta aktivt för att bidra till att de nationella miljö kvalitetsmålen, och därmed också stora delar av Agenda 2030 uppfylls.

Genom att på lokal nivå aktivt arbeta för att skydda, bevara och återställa natur bidrar kommunen till att skydda och bevara biologisk mångfald och därmed till att uppfylla de nationella miljö kvalitetsmålen. Med begreppet biologisk mångfald menas variationsrikedomen bland alla levande organismer och livsmiljöer. Det är helt enkelt allt liv, i alla dess former, som existerar på jorden. Man brukar tala om biologisk mångfald på tre nivåer:

- mångfald inom arter (genetisk variation mellan individer och populationer av samma art)
- mångfald av arter (artdiversitet)
- mångfald av miljötyper (biotoper) och ekosystem.

Hög biologisk mångfald kan öka ett ekosystems förmåga att anpassa sig till miljöförändringar som till exempel torka. Ju fler arter det finns, desto större är chansen att någon av dem överlever förändringen och att viktiga ekosystemfunktioner då finns kvar.

Vissa av ekosystemens funktioner är så kallade ekosystemtjänster, som direkt gynnar oss människor genom att upprätthålla och förbättra våra livsvillkor och vårt välmående. Ekosystemtjänster kan delas in i olika grupper, beroende på vad de bidrar med:

- stödjande ekosystemtjänster: innefattar de grundläggande ekosystemfunktioner som är en förutsättning för de andra ekosystemtjänsterna, till exempel produktion av näringsrik jord, fotosyntes och cirkulation av näringsämnen och vatten
- reglerande ekosystemtjänster: omfattar ekosystemfunktioner som påverkar och reglerar miljöfaktorer, till exempel klimatreglering genom kolinlagring, rening av vatten och luft, nedbrytning av organiskt material och pollination
- försörjande ekosystemtjänster: inkluderar alla de varor som ekosystemen producerar och vi nyttjar, till exempel mat, vatten, medicin, fibrer och trä
- kulturella ekosystemtjänster: innefattar alla de mer ogripbara tjänster som ekosystem bidrar med, till exempel rekreation, ekoturism, inspiration, hälsa, kunskap och skönhet.

Eftersom biologiska processer är en förutsättning för livet på jorden, är bevarandet av biologisk mångfald en försäkring mot konsekvenserna av exempelvis miljökatastrofer i form av skogsbränder, översvämningar och torka. Någonstans finns en gräns för hur mycket den biologiska mångfalden kan utarmas utan att det medför allvarliga konsekvenser även för människan.

När biologisk mångfald går förlorad riskeras förlust eller försämring av ekosystemen och därmed ekosystemtjänsterna. Att bevara biologisk mångfald är därför nödvändigt för att bevara naturen för framtida generationer och säkerställa de livsnödvändiga tjänster som ekosystemen förser oss med, nu och i framtiden. Vi har även en moralisk skyldighet inför kommande generationer att använda jordens resurser på ett hållbart sätt, att göra insatser för att säkerställa biologisk mångfald och sluta utrota arter.

BIOLOGISK MÅNGFALD OCH EKOSYSTEMTJÄNSTER

Sverige undertecknade 1993 konventionen om biologisk mångfald som togs fram under Riokonferensen 1992. Vi har därmed, tillsammans med andra länder, förbundit oss att arbeta för bevarandet och utvecklandet av biologisk mångfald. Konventionen ratificerades samma år och har sedan införlivats i både miljöbalken och de nationella miljökvalitetsmålen där framför allt målen *Levande sjöar och vattendrag*, *Myllrande våtmarker*, *Levande skogar*, *Ett rikt odlingslandskap* samt *Ett rikt växt- och djurliv* siktar mot att bevara och utveckla biologisk mångfald. Eslövs kommun har slagit fast att organisationen ska arbeta aktivt för att bidra till att de nationella miljökvalitetsmålen, och därmed också stora delar av Agenda 2030 uppfylls.

Genom att på lokal nivå aktivt arbeta för att skydda, bevara och återställa natur bidrar kommunen till att skydda och bevara biologisk mångfald och därmed till att uppfylla de nationella miljökvalitetsmålen. Med begreppet biologisk mångfald menas variationsrikedomen bland alla levande organismer och livsmiljöer. Det är helt enkelt allt liv, i alla dess former, som existerar på jorden. Man brukar tala om biologisk mångfald på tre nivåer:

- mångfald inom arter (genetisk variation mellan individer och populationer av samma art)
- mångfald av arter (artdiversitet)
- mångfald av miljötyper (biotoper) och ekosystem.

Hög biologisk mångfald kan öka ett ekosystems förmåga att anpassa sig till miljöförändringar som till exempel torka. Ju fler arter det finns, desto större är chansen att någon av dem överlever förändringen och att viktiga ekosystemfunktioner då finns kvar.

Vissa av ekosystemens funktioner är så kallade ekosystemtjänster, som direkt gynnar oss människor genom att upprätthålla och förbättra våra livsvillkor och vårt välmående. Ekosystemtjänster kan delas in i olika grupper, beroende på vad de bidrar med:

- **stödjande ekosystemtjänster:** innefattar de grundläggande ekosystemfunktioner som är en förutsättning för de andra ekosystemtjänsterna, till exempel produktion av näringsrik jord, fotosyntes och cirkulation av näringsämnen och vatten
- **reglerande ekosystemtjänster:** omfattar ekosystemfunktioner som påverkar och reglerar miljöfaktorer, till exempel klimatreglering genom kolinlagring, rening av vatten och luft, nedbrytning av organiskt material och pollination
- **försörjande ekosystemtjänster:** inkluderar alla de varor som ekosystemen producerar och vi nyttjar, till exempel mat, vatten, medicin, fibrer och trä
- **kulturella ekosystemtjänster:** innefattar alla de mer ogripbara tjänster som ekosystem bidrar med, till exempel rekreation, ekoturism, inspiration, hälsa, kunskap och skönhet.

Eftersom biologiska processer är en förutsättning för livet på jorden, är bevarandet av biologisk mångfald en försäkring mot konsekvenserna av exempelvis miljökatastrofer i form av skogsbränder, översvämningar och torka. Någonstans finns en gräns för hur mycket den biologiska mångfalden kan utarmas utan att det medför allvarliga konsekvenser även för människan. När biologisk mångfald går

förlorad riskeras förlust eller försämring av ekosystemen och därmed ekosystemtjänsterna. Att bevara biologisk mångfald är därför nödvändigt för att bevara naturen för framtida generationer och säkerställa de livsnödvändiga tjänster som ekosystemen förser oss med, nu och i framtiden. Vi har även en moralisk skyldighet inför kommande generationer att använda jordens resurser på ett hållbart sätt, att göra insatser för att säkerställa biologisk mångfald och sluta utrota arter.

VARFÖR HOTAS DEN BIOLOGISKA MÅNGFALDEN?

Vi förlorar arter hela tiden och biologisk mångfald minskar i snabb takt över hela världen. I den första globala rapporten om biologisk mångfald (IPBES, 2019) slås det fast att aldrig någonsin under mänsklighetens historia har biologisk mångfald minskat i så snabb takt som nu. Så mycket som en miljon av jordens växt- och djurarter hotas av utrotning inom de kommande decennierna. Var sjätte år lämnar EU:s medlemsländer in en statusrapport över sitt arbete med att motverka förlust av biologisk mångfald. Sveriges senaste rapport visar att tillståndet för arter och naturtyper i stort sett är fortsatt dåligt till följd av intensivt fiske och ensartat jord- och skogsbruk samt upphörd hävd (slåtter och bete) av biologiskt värdefulla gräsmarker. Där tillståndet trots allt har förbättrats beror det på åtgärder som till exempel att områden med höga naturvärden har skyddats. För att bevara biologisk mångfald och vända trender i naturen är det därför viktigt att åtgärdsarbetet fortsätter.

Förlust eller försämring av naturliga livsmiljöer

Att livsmiljön för djur, växter och svampar förstörs, minskar eller försämras anses vara det främsta hotet mot landbaserad biologisk mångfald. Detta beror framför allt på förändringar inom de stora areella näringarna jord- och skogsbruk samt expansion av urbana områden. Inom skogsbruket huggs äldre variationsrik skog ner, med direkt förlust av arter och ekosystem som följd, och ersätts med ensartad skogsplantering. Inom jordbruket har ändrad markanvändning resulterat i förlust av livsmiljöer genom att artrika ängs- och hagmarker antingen omvandlats till åker eller växt igen på grund av minskad hävd (slåtter och bete). Även små naturmiljöer som åkerholmar, åkerrennar, stengården, småvatten och öppna diken har tagits bort för att effektivisera jordbruket. Naturliga livsmiljöer har försvunnit genom utdikning av våtmarker och sjöar, minskad förekomst av gamla träd och död ved, övergödning av mark och vatten samt användning av kemiska bekämpningsmedel.

I hav och sjöar förstörs och påverkas livsmiljön negativt genom muddring av botten, upptag av sand och grus och exempelvis bottenrålning som bedöms vara den största orsaken till minskningen av ryggradslösa djur i våra vatten. Tätorter som expanderar och förtätas är också ett ständigt hot mot naturmiljöer och biologisk mångfald eftersom arealen med naturliga livsmiljöer minskar.

Föroreningar

Förorening av naturen – det vill säga nedskräpning, nedsmutsning eller utsläpp av kemiska ämnen till luft, vatten och mark – har en stor negativ påverkan på den biologiska mångfalden och människans hälsa. Föroreningar kan påverka ekologiska processer så att ekosystemens sammansättning och arternas utbredning förändras. De orsakar även miljöproblem som förorening

och övergödning samt bidrar till klimatförändringarna.

Spridning av farliga kemiska ämnen är ett växande problem. Ämnen som är direkt giftiga, hormonstörande, cancerframkallande och som kan störa fortplantningsförmågan finns i dag överallt, även i naturen. Många av dessa ämnen är svårnedbrytbara och ackumuleras i näringskedjorna. Det innebär att koncentrationen ökar i näringskedjorna, och de högsta halterna av miljögifter hittar vi hos toppredatorerna, till exempel rovfiskar, rovfåglar och människor.

Mikroplast är ett annat föroreningshot. Små plastpartiklar som hamnar i miljön kan orsaka svält när de av misstag uppfattas som föda. De ackumuleras även i näringskedjorna. Plastpartiklarna innehåller dessutom ofta farliga kemiska ämnen som har förmågan att attrahera andra farliga ämnen och därmed gör därmed plastpartiklarna ännu giftigare.

Överexploatering av arter genom jakt och fiske

Överutnyttjandet av vilda arter genom ohållbar jakt och fiske är ett av de största hoten mot biologisk mångfald. Historiskt sett har vi redan utrotat många arter på grund av för högt jakt- eller fisketryck och många fler riskerar att drabbas av samma öde. Utrotning eller minskning av toppredatorer – det vill säga rovdjur i toppen av näringskedjan som ofta är mål för jakt, till exempel varg, lo, björn, järv och rovfåglar – kan få kaskadeffekter längs hela näringskedjan och påverka hela ekosystem. I marina miljöer, där andelen hotade arter är högre än i någon annan livsmiljö, utgör ohållbart kommersiellt fiske (med för hårt fisketryck på kommersiella arter och stora bifångster samt bottentrålning) det enskilt största hotet.

Klimatförändring

Det finns en nära koppling mellan biologisk mångfald och klimat. Biologisk mångfald skapar jordens ekosystem och förändringar i naturliga ekosystem kan påverka klimatet. Förändring i klimatet som att mängden nederbörd förändras, haven värms upp och vattennivåer och temperatur stiger, kan i sin tur påverka den biologiska mångfalden. Klimatförändringen går nu så fort att ekosystem och arter inte hinner anpassa sig och många djur och växter riskerar att dö ut, såväl på land som i vatten. Man har redan noterat effekter på exempelvis växters och djurs reproduktion och utbredning, växtsäsongens längd och förekomst av skadeorganismer och sjukdomar. Klimatförändringen utgör därför ytterligare ett hot mot biologisk mångfald.

Fungerande ekosystem kan buffra klimatförändringen genom exempelvis fångst av näring, inlagring av kol eller genom produktion av bioenergi. Eftersom ekosystem med stor biologisk mångfald ofta har bättre förmåga att motstå eller anpassa sig till förändringar jämfört med art- och individfattiga ekosystem är bevarandet av biologisk mångfald av avgörande betydelse för både klimatförändringen i sig och effekterna av den.

Invasiva främmande arter

Invasiva främmande arter räknas också som ett av de absolut största hoten mot biologisk mångfald. Arter räknas som invasiva när de, oftast med människans hjälp, har etablerat sig utanför sitt naturliga utbredningsområde och orsakar problem för den inhemska biologiska mångfalden. Invasiva främmande arter kan påverka den inhemska biologiska mångfalden negativt genom till exempel predation på inhemska djur och växter, förstörelse eller förändring av livsmiljöer, konkurrens om livsnödvändiga resurser eller introduktion av nya patogener och parasiter.

I takt med att vi människor blir fler och reser mer, ökar risken för att allt fler arter ska sprida sig utanför sitt naturliga utbredningsområde. Vi har också en ökad global handel där vi både medvetet och omedvetet flyttar arter mellan ekosystem. Arter sprids även exempelvis via fartygens ballastvatten, konstgjorda spridningskorridorer som till exempel kanaler eller från uppfödare och odlingar. Invasiva främmande arter kan orsaka stora skador på jord- och skogsbruk och ha negativa effekter på människors hälsa och ekono-

Gul skunkkalla är en art som omfattas av EU-förordningen om främmande invasiva arter.

STYRMEDEL

INTERNATIONELLA KONVENTIONER

Sverige har antagit en rad internationella konventioner som rör skydd av miljön och hushållning med naturresurser. Här är några av dem:

- Våtmarkskonventionen (Ramsar) 1975; ratificerat av Sverige med Parisprotokollet 1986 och Reginaprotokollet 1994 (skydd av våtmarker av internationell betydelse, speciellt livsmiljöer för vattenlevande fåglar)
- Washingtonkonventionen eller Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES) 1975 (reglerar den internationella handeln med utrotningshotade växt- och djurarter)
- Bonnkonventionen 1979 (skydd av djurarter som flyttar över landsgränser)
- Bernkonventionen 1979 (skydd av europeiska vilda växter och djur)
- Helsingforskonventionen 1992 (skydd av Östersjöns marina miljö)
- Konventionen om biologisk mångfald 1993 (konventionens mål är bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald samt rättvis fördelning av nyttan som uppstår vid användandet av genetiska resurser)
- Landskapskonventionen 2004; ratificerat av Sverige 2011 (syftar till att förbättra skydd, förvaltning och planering av landskap i Europa)
- Aichimålen 2010 (strategisk plan för bevarande av biologisk mångfald)
- Nagoyaprotokollet 2014 (reglerar tillträde till genetiska resurser och rättvis fördelning av vinster som kan uppstå vid användandet av dem)

(Angivet årtal syftar på det år då konventionen trädde i kraft.)

LAGSTIFTNING

Den viktigaste lagen som berör naturvården och naturvårdsintresset är miljöbalken (MB), som trädde i kraft 1999. För naturvårdens del gäller främst miljöbalkens allmänna hänsynsregler, grundläggande respektive särskilda bestämmelser för hushållning av mark- och vattenområden, skydd av naturen, vattenverksamhet, täkter och jordbruk. Även friluftslivets intressen tillvaratas i miljöbalken. Den viktigaste lagen som berör kulturminnesvården är kulturmiljölagen. Andra lagar är till exempel skogsvårdslagen och plan- och bygglagen (se bilaga Lagstiftning).

ANDRA STYRMEDEL

Andra styrmedel är civilrättsliga avtal, exempelvis naturvårdsavtal, eller olika stödformer finansierade av EU. Landsbygdsprogrammet 2014–2020 innehåller stöd för att utveckla landsbygden. Programmet finansieras både via EU:s jordbruksfond och genom nationell medfinansiering. Flera av stöden kan gynna den biologiska mångfalden, kulturmiljön och friluftslivet. Information om EU-stöd finns på Jordbruksverkets och Länsstyrelsen i Skånes hemsidor.

AGENDA 2030

Agenda 2030 med 17 globala mål för hållbar utveckling syftar till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. De globala målen har tre dimensioner av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga. För naturvårdsarbetet är det i första hand mål 14 Hav och marina resurser och mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald som gäller, men också mål tre God hälsa och välbefinnande och mål sex Rent vatten och sanitet.

MILJÖMÅL

Nationella miljö kvalitetsmål

Det svenska miljö målssystemet består av ett Generationsmål, 16 miljö kvalitetsmål och ett tjugotal etappmål. Generationsmålet innebär att vi till nästa generation ska lämna över ett samhälle där de stora miljö problemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. För Sveriges miljö politik är generationsmålet vägledande för miljö arbetet på alla nivåer i samhället.

Miljö kvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljö arbetet ska leda till. De kopplar till Agenda 2030 genom att på nationell nivå ta hand om den ekologiska dimensionen av de 17 globala hållbarhetsmålen. De nationella miljö kvalitetsmål som främst berör kommunens naturvårdsarbete är Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Ett hav i balans, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, En god bebyggd miljö, En giftfri miljö och Ett rikt växt- och djurliv.

Skånes åtgärdsprogram 2022-2025 - Tillsammans för ett hållbart Skåne

Länsstyrelsens roll i miljö målsarbetet är att samordna samt att följa upp hur miljö arbetet går. Länsstyrelsen i Skåne har antagit Skånska åtgärder för miljö målen, ett program bestående av 77 åtgärder som är centrala för arbetet med att nå miljö kvalitetsmålen.

Miljö strategi för Eslöv

I miljö strategi för Eslöv presenteras de lokala miljö målen för Eslövs kommun. Målet *Rik natur i Eslöv* handlar om att skydda, värna och utveckla naturvärdena och den biologiska mångfalden i kommunen. I *Naturplan för Eslöv* beskrivs det arbete som ska bidra till målet,

Miljö kvalitetsnormer

Miljö kvalitetsnormer anger gräns- och riktvärden gällande vilka nivåer för buller, luftföroreningar och vattenkvalitet som anses vara hälsosamt (MB 5 kapitel §§1–3).

NATIONELLA FRILUFTSLIVSMÅL

Regeringen har tagit fram tio friluftsmål. De beslutades 2012 utifrån propositionen Framtidens friluftsliv.

Friluftsmålen följer samma struktur som miljö kvalitetsmålen och gäller fram till 2020. Den första nationella uppföljningen var 2015. Under 2019 kommer det att genomföras en ny nationell uppföljning av målen, som för närvarande är:

- tillgänglig natur för alla
- starkt engagemang och samverkan
- allemansrätten
- tillgång till natur för friluftsliv
- attraktiv tätortsnära natur
- hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling
- skyddade områden som en resurs för friluftslivet
- ett rikt friluftsliv i skolan
- friluftsliv för god folkhälsa
- god kunskap om friluftslivet

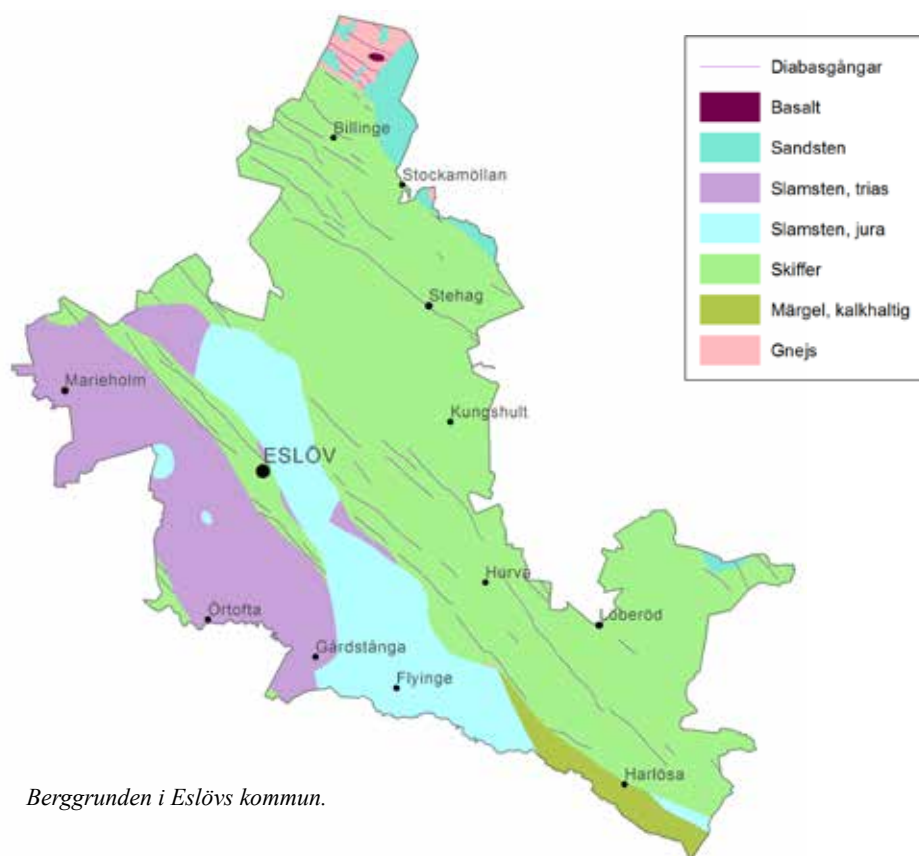
NATURLIV I ESLÖVS KOMMUN

KLIMAT

Skåne ligger inom den södra lövskogsregionen. Närheten till Atlanten och Golfströmmen ger Skåne ett oceaniskt klimat med milda vintrar. Årsmedel-nederbörden ligger mellan 600 och 700 mm och årsmedeltemperaturen är 7,7 °C, uppmätt vid väderstation i Svalöv 1961–1990.

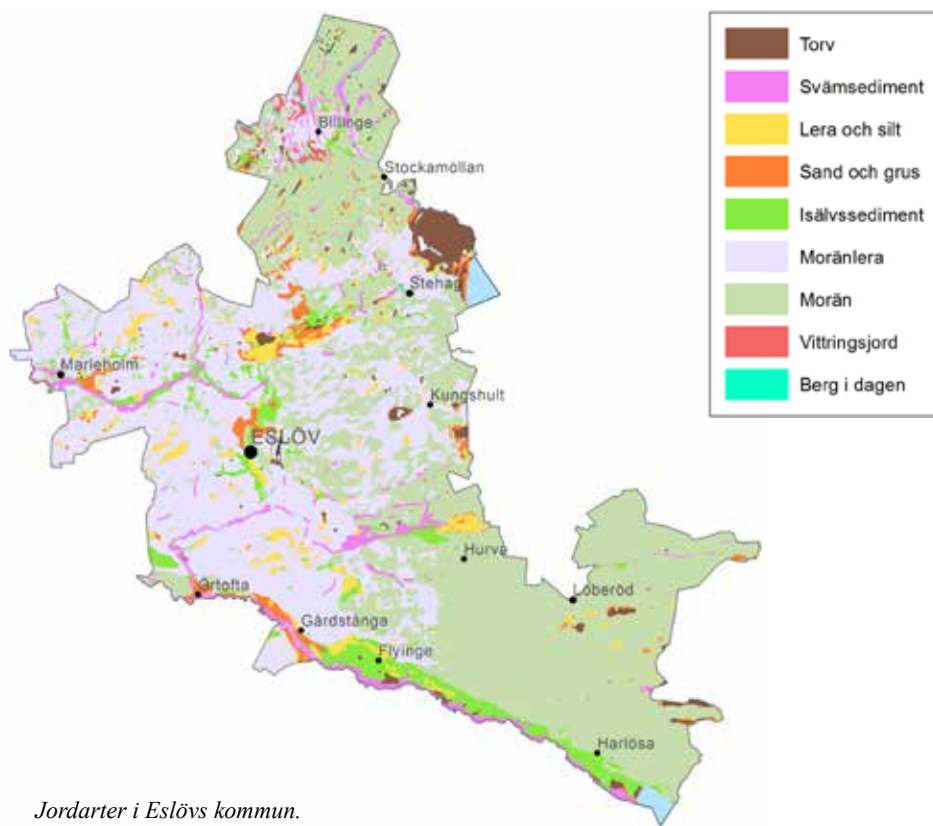
BERGGRUND OCH JORDARTER

Berg- och jordarter skapar förutsättningar för hur landskapet kan brukas. Berggrunden i sydvästra Skåne, sydväst om en ungefärlig linje Ängelholm–Ringsjön–Simrishamn, är uppbyggd av sedimentära bergarter. Om man bortser från fjällen och fjällranden, så upptar områden med sedimentberggrund endast några få procent av Sveriges yta. Dessa sedimentära bergarter är avsevärt yngre än det urberg, framför allt gnejser och graniter, som utgör den dominerande delen av Sveriges berggrund.

Berggrunden i Eslövs kommun.

Jordarterna i kommunen är av skiftande ursprung och mäktighet. Jordtäcket bildades av den senaste inlandsisen, för ungefär 14 000–12 000 år sedan, och består i huvudsak av moräner. I östra kommundelen dominerar morän med hög sten- och grushalt (nordostmorän), i västra finns i stället en moränlera som är kalkhaltig (sydvästmoränen).

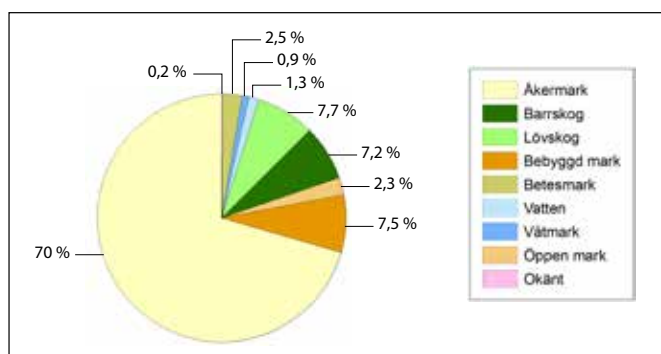
Jordarter i Eslövs kommun.

MARKANVÄNDNING

Eslövs kommun är en expansiv kommun. I oktober 2019 var invånarantalet 33 763 personer. Förutom huvudorten Eslöv finns elva större samhällen: Billinge, Stockamöllan, Stehag, Marieholm, Kungshult, Hurva, Löberöd, Örtofta/Väggarp, Gårdstånga, Flyinge och Harlösa. Angränsande kommuner är Höör och Hörby i öster, Lund i söder, Kävlinge i väster samt Svalöv och Klippan i norr.

Eslövs kommuns totala areal är cirka 424 km². Åkermarken utgör den dominerande markanvändningen med cirka 70 procent. Övervägande delen av åkermarken är mycket bördig. Den bördigaste delen finns på slätten (figur 5). Här är åkermarken klassad från 8 till 10 (av 10 klasser). I två mindre områden, de sandiga markerna i söder vid Kävlingeån samt längst upp i norr är jordarna klassade som 5 eller lägre.

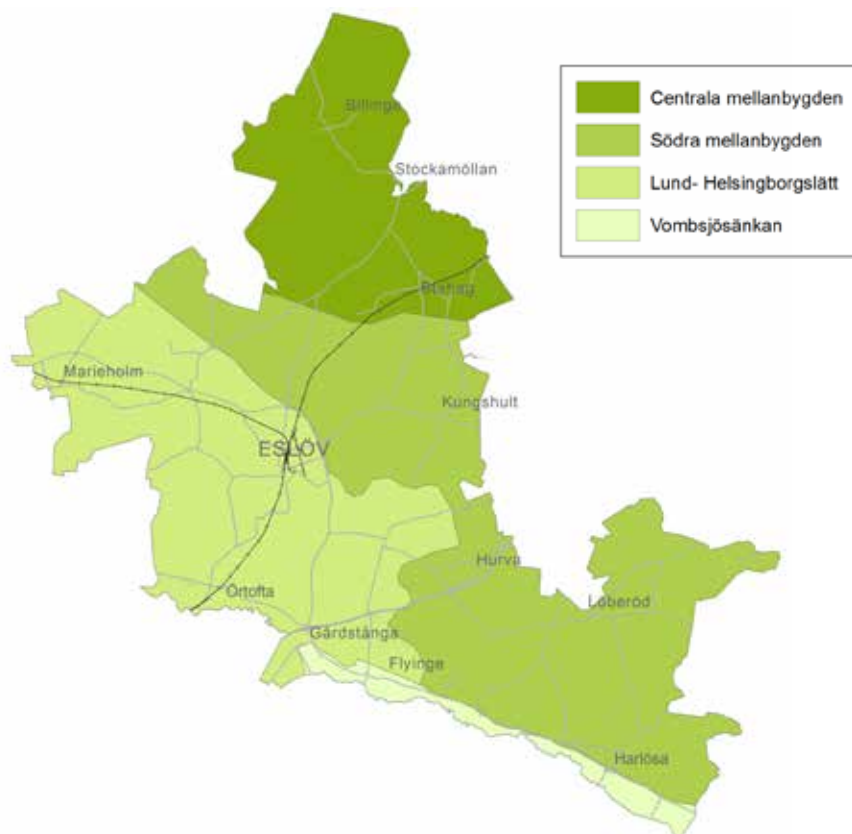
I kommunen finns fem större åar: Rönne å, Saxån, Braån, Kävlingeån och Bråån. Kommunen saknar i stort sett sjöar, endast mindre delar av Ringsjön och Vombsjön ingår.

Markanvändning i kommunen (procent).

DET SKÅNSKA LANDSBYGDSPROGRAMMET

Det skånska landsbygdsprogrammet är ett utvecklingsprogram som utgår från landskapet och delar in Skåne i 26 olika landskapstyper utifrån dess skiftande karaktär. Till grund för indelningen ligger landskapets naturliga förutsättningar, såsom berggrund, jordart och klimat. De naturliga förutsättningarna skapar grunden för hur landskapet kan brukas. Brukandet i sin tur resulterar i att skillnader mellan landskapen förstärks och kulturlandskapet ser olika ut. Eslövs kommun tillhör i programmet fyra olika landskapstyper: Centrala mellanbygden, Södra mellanbygden, Lund- Helsingborgslätt, Lunda- och Helsingborgsslätten samt Vombsjösänkan.

Landskapstyper i Eslövs kommun.

Centrala mellanbygden

Centrala mellanbygden omfattar kommunens norra delar. Terrängformerna i denna del ansluter närmast till sydsvenska höglandet. Från trakten av Billinge och norröver höjer sig kuperade, skogbevuxna högplatåer på båda sidor om Rönne å dalgång.

Mindre bördiga jordar medför att markanvändningen främst utgörs av skogs- och betesmarker. Skogen består främst av lövskog men inslaget av granskog är ibland stort. Al- och askskog förekommer i fuktigare partier. Den öppna marken domineras av betesmark men här finns också mindre arealer åkermark. Kring Rönne å är inslaget av betade strandängar betydande. De mest värdefulla våtmarkerna, naturliga relativt opåverkade mossar, förekommer här.

Södra mellanbygden

Södra mellanbygden upptar den största delen av kommunen. Landskapet är svagt kuperat och skiftar mellan åkermark, betesmarker och större eller mindre skogsdungar. Stengärdesgårdar och vegetationsridåer avgränsar åkrar och betesmarker och skapar ett varierat landskap. Skogen utgörs till stora delar av granskog som planterats på gamla fåladsmarker, men här finns också en del ädellövskog, främst kring Hjularöd och söder om Kungshult.

Betesmark med lång obruten hävd i södra mellanbygden vid Stehag.

Lund- och Helsingborgsslätten

Slätten omfattar kommunens västra och sydvästra delar. Här breder ett mjukt böljande slättlandskap ut sig. Bygden präglas av ett intensivt kulturpåverkat och uppodlat landskap. Avbrott i åkermarken utgörs, förutom av gårdar och mindre byar, framför allt av märkegravar, alléer samt träd- och buskridåer längs vattendragen. Slättens jordar präglas av den kalkrika sydvästmoränen och är de bördigaste i kommunen. På grund av kraftig utdikning är arealen våtmarker försumbar. På senare år har dock en del våtmarker anlagts inom Kävlingeåns och Saxåns avrinningsområden.

Vombsjösänkan

Vombsjösänkan omfattar landskapet vid Kävlingeån. Landskapet är låglänt närmast ån men mot norr reser sig en höjdrygg. De sandiga markerna en bit upp i sluttningen odlas som åker medan områdena närmast ån mestadels används som betesmarker. Åkrarna delas upp av träd- och buskridåer som omger mindre vattendrag som mynnar i Kävlingeån. På flera ställen kan man se skålformade marker vilket tyder på att man tidigare har bedrivit grustäkt.

NATURTYPER

Skogsmark

Eslövs kommun ingår i den södra lövskogsregionen där den naturliga trädvegetationen domineras av ädla lövträd. Av kommunens totala yta utgör skogsmark ungefär 15 procent. De största sammanhängande skogsområdena finns i kommunens norra delar. Den mesta skogen är produktionsskog. Skogsområden med höga naturvärden, som exempelvis gamla grova och döda träd eller opåverkade skogsvåtmarker, är sällsynta. En inventering genomförd 2017 visar att ungefär 11 procent av skogsarealen i kommunen har höga naturvärden (klass 1–3). De hyser också en rik insektsfauna samt intressant lav- och svampflora med många rödlistade och hotade arter.

Barrskog

Barrskogarna utgörs av planterade granskogar. Tall förekommer endast i några mindre dungar, även de planterade. Större sammanhängande områden med granskog finns främst i kommunens norra och nordvästra delar. I Snärjet, Skarhults kronopark samt vid Hjularöd ligger granplanteringar insprängda i lövskogsområdena.

Ädellövskog

Sammanhängande områden med ädellövskog finns huvudsakligen i kommunens norra och nordvästra delar samt i den sydöstra delen. Trädskiktet domineras av bok och ek men här växer också avenbok, lind och lönn.

Fältskiktet i ädellövskogarna varierar från att vara mycket rikt med arter som ramslök, kirskaål, gulplister, lungört och nunneört till att vara artfattigt med arter som harsyra, blåbär och kruståtel där marken är näringsfattig.

I Rönneådalens sluttningar samt i mindre ådalar som vid Farstorp, Hjularöd och Borstbäcken finns ädellövskogar med höga naturvärden. I Rönne å dalgång kan nämnas området kring gården Dalen och Bögerupsbranten vid Stockamöllan. I Rönne å dalgång finns även betade äldre skogar. De får en parklik karaktär i kontrast till de mer naturlika och vildvuxna partierna i rasbranterna. Betade skogar är mycket sällsynta och arealen riskerar att minska än mer.

Ädellövskog av bok vid Nya Värslätt.

Fuktlövskogar och sumpskogar

Fuktlövskogar eller sumpskogar ligger ofta inkilade i lågpunkter i större eller mindre lövskogsområden eller i närheten av vattendrag. De dominerande trädarterna är al (klibbal) och/eller ask. I buskskiktet finns huvudsakligen olika videarter. Fältskiktet är många gånger frodigt och högväxt. Vanliga arter är älgört, vänderot, brännässlor och kabbleka. I rikare sumpskogar kan man även se till exempel gullpudra. Med stigande ålder utvecklas socklar kring alarna. Fina exempel på sådana alkärr finns i naturreservatet Billigemölla men även på andra ställen i Rönne å omgivning. Ett annat exempel på fuktlövskog finns i Borstbäckens dalgång. Där dominerar ask i trädskiktet och fältskiktet är mycket rikt med bland annat lundviva.

Alsumpskog på Rönne å västra sida.

Gräsmark

Öppen gräsmark utgörs av ängs- och betesmarker men kan också förekomma tillfälligt som tidiga successionsstadier på andra platser, till exempel där öppen jord håller på att växa igen eller längs vägar och banvallar. Gräsmarker upptar cirka två procent av kommunens yta. Beroende på näringsinnehåll och fuktighet delas gräsmarkerna in i olika typer. De gräsmarker som har högst naturvärden är de som hävdats under lång tid och inte konstgödslats. Gräsmarkernas utbredning har genom åren minskat drastiskt.

Artrika ängar (det vill säga marker som sköts med slätter) är mycket sällsynta i kommunen. Ett exempel på äng som fortfarande sköts med slätter är Kastberga

äng. Artrikedomen har dock förändrats genom åren och idag är naturvärdena främst knutna till de stora grova träden och till det faktum att humlesugan, en ansvarsart i Eslövs kommun, växer här.

Torrängar

Torrängar finns framför allt i de sandiga områdena vid Flyinge. Torrängar som inte gödslats är mycket artrika. Några av de arter som är vanliga här är femfingerört, gråfibbla, blåmunkar, backsippa, backtimjan, fårsvingel, rödven, mandelblom, liten blåklocka och bergsyra. Torrängsflora kan man också hitta på banvallar och i vägkanter.

Eftersom det på torrängar finns gott om blommande arter är det också en betydelsefull livsmiljö för många insekter och fåglar.

Torräng i Flyinge. I förgrunden blommar fältarven

Friskängar

Friskängar uppträder på näringsrik och väl-dränerad mark. Även friskängar som inte gödslats är artrika. De flesta friskängarna i kommunen förekommer på gammal åkermark eller är gödslade, vilket gör att vegetationen är trivial. Vanliga arter är smörblomma, vitklöver, ängssyra, maskros, ängsgröe och ängssvingel. Exempel på friskängar finns vid Ljusekullen och kring norra Hultseröd.

Fuktängar

Fuktängar förekommer på fuktiga och delvis översvämmade marker med högt grundvatten. Förr utnyttjades de huvudsakligen som slåttermarker och upptog stora arealer kring vattendragen. Idag betas de oftast. Betade fuktängar finns främst vid åarna Rönne å, Kävlingeån och Bråån. Vegetationen varierar eftersom flera av dem är påverkade av konstgödsel (och därför artfattig flora), medan andra har kvar mer av sin naturliga vegetation. Några typiska arter är tuvtåtel, rödsvingel, smörblomma, kärstistel, älgört och revsmörblomma. På fuktängar med naturlig vegetation finns dessutom till exempel gökblomster, kabbleka, ängsbrämsa, gåsört, sumpmåra, blåtåtel och kärrsälting.

Sandhed

Vid Kävlingeån i trakten kring Flyinge finns mindre områden med sandhed. Typiska arter är bland annat borsttåtel, fårsvingel, sandstarr, hedblomster, blåmunkar och nagelört. Även torrhedarna är artrika. Mellan växterna förekommer sandblottor som många värmeälskande insekter gillar.

Gräshed och rished

Gräshed finns på mager och torr mark. Om marken är mycket mager ökar inslaget av ris, främst ljung. Ofta växer här också enbuskar. Det är marker som har betats under lång tid och de är därför artrika. Bara ett fåtal av denna typ av betesmark finns kvar i kommunen. Exempel på arter som växer här är liten blåklocka, blodrot, gulmåra, svinrot, slåttergubbar, kattfot och femfingerört. Naturtypen finns på mindre områden i till exempel Abullahagen samt vid Bögerup och Stehag.

Trädbärande betesmarker (hagmark)

Trädbärande betesmarker förekommer på torr till fuktig mark och är en ovanlig

naturtyp i kommunen som man exempelvis kan se vid Hemmingsberga och Bosarps jär. Trädskiktet består oftast av ek och/eller al. Här växer också buskar som slån, hagtorn, hassel och sälg.

Åar och mindre vattendrag

Av kommunens större vattendrag är Kävlingeån, Bråån, Saxån och Braån i huvudsak slättåar, som mestadels lugnt flyter fram genom åkerlandskapet. I utloppet från Ringsjön rinner Rönne å genom ett öppet odlingslandskap. Landskapet ändrar karaktär efter en kort sträcka och övergår till att vara en skogsklädd, mer eller mindre djup dalgång.

I kommunen finns dessutom ett flertal bäckar. Nämnas kan Borstbäcken, Harlösbäcken, Slogstorpsbäcken, Rödabäck, Blekebäcken, Billabäcken och Kolebäcken.

Vattendragen är oftast påverkade av dikningsföretag, vilket innebär att delar av dem har rätats. Flera av de mindre vattendragen är rätade eller till och med rörlagda för att öka och effektivisera arealen odlingsbar mark.

Våtmarker

Marker som hela eller delar av året är blöta kallas våtmarker. Dammar, mossar och kärr är olika typer av våtmarker. Skillnaden mellan mossar och kärr är att mossarnas vegetation endast får sitt vatten i form av nederbörd medan kärrens även får vatten från omgivande marker. Kärren är därför mer näringsrika. En speciell typ av kärr är rikkärr. De finns ofta i mineralrika miljöer och har artrik vegetation med bland annat orkidéer. I kommunen finns endast ett rikkärr, vid Kristineberg.

Under senare år har ett flertal mindre dammar och våtmarker anlagts ute i jordbrukslandskapet. Det har inneburit att jordbrukslandskapet har berikats med ett flertal småbiotoper.

Mossar och kärr utgör en försvinnande liten del av kommunen och alla är mer eller mindre påverkade av dikning eller torvtäkt. Fångeröds mosse är ett exempel och Rönneholms mosse ett annat.

Åkermark och småbiotoper

Åkermark utgör cirka 70 procent av kommunens totala yta och dominerar markanvändningen i slättlandskapet och södra mellanbygden. Den är klassad mellan sju och tio och är således mycket bördig. Arealen KRAV-godkänd jordbruksmark (miljömärkning för mat, uppbyggd på ekologisk grund) var 2017 ungefär åtta procent.

Tidigare, när utsädesrensningen inte var så effektiv och det användes mindre mängder kemiska bekämpningsmedel, fanns det gott om åkerogräs på åkern. Nu har dessa arter möjlighet att etablera sig på trädorna. Exempel på några ovanliga åkerogräs är riddarsporre, åkersyska, sommarklynne och gullkrage medan blåklint, baldersbrå och vallmo är mer vanliga. Genom att anlägga blomrika kantzoner och lärkrutor gynnas dessa arter och många fler.

Åkerholmar, odlingsrösen och stengården

Åkerholmar, odlingsrösen och stengården utgör spår från äldre tiders jordbruk. De har generellt biotopskydd (MB kapitel 7) och förekommer främst i centrala och södra mellanbygden. Stengården skapades då man bröt mark för att odla. Stenarna som då togs upp lades i gården för att hindra boskapen från att ta sig ut på åkern. Odlingsrösen skapades då man samlade sten från åkrarna som lades i högar. Den mark som ansågs omöjlig att odla upp när åkern bröts bildades åkerholmar. Både

stengården och odlingsrösen skapar solbelysta biotoper där ljuskrävande lavar, insekter och andra smådjur håller hus. Inne bland stenarna trivs bland annat ormar och andra kräldjur. Slättens moränleror innehåller inte mycket sten eller berg som hindrar odling. Därför saknas småbiotoper där.

I småbiotoper förekommer ofta blommande och bärande buskar och träd som slån, hagtorn, hassel, vildapel och rönn, vilket gör dessa små platser betydelsefulla som livsmiljöer för fåglar och insekter. Flera av insekterna är viktiga för grödornas pollinering medan andra håller efter skadedjur. Några exempel på fåglar som trivs i åkerholmarnas träd- och buskrika miljö är törnskata och gulsparv.

Alléer och pilevallar

Alléer och pilevallar representerar stora natur- och kulturvärden. En allé ska bestå av minst fem träd i rad och kan vara antingen enkel- eller dubbelradig. Pilevallar ska också bestå av minst fem träd om de står på plan mark eller minst tre träd om de står på en väl upphöjd vall. De har båda generellt biotopskydd (MB kapitel 7).

Alléerna representerar stora kultur- och naturvärden. De beskriver landskapets topografi, vägars placering och ger historiska sammanhang samtidigt som de bidrar till bilisternas en skönhetsupplevelse (figur 6).

Under 1900-talet har trafiken ökat och vägarna har breddats. Samtidigt har almsjukan drabbat många almar, som var det vanligaste alléträdet förr, vilket har inneburit att alléer sågats ner. Trafikverket ersätter alléer som avverksats. I dag används ett flertal olika trädarter.

Ur naturvårdssynpunkt är gamla och ibland ihåliga träd mycket viktiga för fåglar, fladdermöss, insekter, mossor och lavar. Att ersätta borttagna träd med nya är nödvändigt, men det kan aldrig fullt ut ersätta stora och grova träd.

Småvatten och mörkelgravar

Både småvatten och mörkelgravar har generellt biotopskydd (MB kapitel 7). Ett småvatten i odlingslandskapet är ofta en mörkelgrav. Mörkelgravar skapades då man på 1800-talet grävde upp kalkhaltig lera (mörkel) och spred på åkern som jordförbättringsmedel. När mörkelingen upphörde i slutet av 1800-talet blev de utgrävda hålen så småningom vattenfyllda. Mörkelgravarna blev ”slättens oaser” där allehanda smådjur och växter kunde finna en livsmiljö. Djur som ofta finns i jordbrukslandskapets småvatten är grodor, paddor, salamandrar, snäckor och vatteninsekter. Mörkelgravar har ofta fått ta emot allehanda avfall som utarmat vattenmiljön på arter.

Vägkanter och banvallar

I vägkanter och på banvallar har många av våra ängsblommor och åkerogräs hittat en tillflyktsort. Den stora variationen mellan fuktigt och torrt men också mellan öppet och beskuggat gör att många arter kan finnas här. Vägkanter och banvallar kan därmed fungera som spridningskorridorer för djur och växter. Slätter med borttagande av det slagna gräset i vägrenarna är en förutsättning för floran. Anpassad skötsel kan utveckla floran alltmer. Banvallar sköts oftast endast genom röjning av buskar. En annan skötsel skulle kunna gynna floran mer. Bangårdarna i Örtofta men framför allt i Eslöv har en mycket artrik flora.

Även oönskade arter, till exempel införda arter och rymlingar från trädgårdar, kan lätt spridas längs våra vägar och järnvägar. Arter som spritt sig på detta sätt är blomsterlupin och jätteloka, som båda är invasiva arter.

Även på ruderatmarker (bar jord där arter fått kolonisera fritt), till exempel på bangårdar och industrimark etablerar sig arter. Många av dem är tillfälliga kolonistörer som försvinner efter ett tag om inte jorden återigen blir bar.

Värdefulla grönområden i tätorter

Till anlagd natur i våra städer och tätorter kan villa- och koloniträdgårdar, kyrkogårdar och parker räknas. De kan vara viktiga livsmiljöer för ett rikt växt- och djurliv, beroende på hur de sköts. Ett minimalt användande av kemiska bekämpningsmedel i trädgårdar och parker och att naturligt förekommande arter tillåts förekomma är av stor betydelse. Att låta döda och döende träd få stå kvar, låta död ved ligga kvar på marken och behålla ett välutvecklat buskskikt ger många arter tillgång till föda och boplatser.

Jordbruksteknik var anledningen till att man kunde använda sig av permanenta åkrar. Begreppet ”Äng är åkers moder” härrör sig från denna typ av jordbruk. Det var arealen ängsmark och hur mycket hö den producerade som bestämde hur många djur man kunde föda under vintern. Detta i sin tur avgjorde hur mycket gödsel man r.

Bosarps jär.

SKYDDAD OCH ANNAN VÄRDEFULL NATUR I ESLÖVS KOMMUN

VATTENDIREKTIVET

Vattendirektivet, eller Ramdirektivet för vatten (2000/60/EG), infördes 2004 i Miljöbalken kapitel 5 genom bland annat vattenförvaltningsförordningen. Sverige har därmed förbundit sig att genomföra alla delar i direktivet. Vattendirektivet vill värna ett naturligt växt- och djurliv i vatten och säkerställa tillgången på rent vatten att dricka. Det är en gemensam plattform där hela Europa ska jobba för bättre vatten. I direktivet fastställs regler för att stoppa försämringen av alla vatten inom EU. Det innebär att man arbetar för att skydda och återställa ekosystem, minska föroreningar i alla vatten samt garantera hållbar vattenanvändning. Havs- och vattenmyndigheten (HaV) ansvarar för att ta fram föreskrifter samt vägledning nationellt.

Sverige är indelat i fem vattendistrikt som fem olika länsstyrelser ansvarar för. Eslövs kommun ingår i två av dem, nämligen Västerhavets och Södra Östersjöns vattendistrikt (där Länsstyrelsen i Västra Götalands län respektive Länsstyrelsen i Skåne län har ansvaret).

För vattenförekomster finns miljö kvalitetsnormer och åtgärdsprogram framtagna. Ytvattenförekomsterna klassas i ekologisk och kemisk status. Den ekologiska statusen går från hög till dålig status eller från maximal till dålig ekologisk potential. Den kemiska kan vara god, uppnår ej god eller oklassad. Grundvatten klassas, i kemisk och kvantitativ status. Alla grundvattenförekomster i kommunen har god kemisk respektive god kvantitativ status. För mer information se www.vattenmyndigheterna.se.

Omklassning av statusen görs vart 6:e år.

Ytvattenförekomster och deras ekologiska status i kommunen enligt förvaltningscykel 2016–2021.

ART- OCH HABITATDIREKTIVET SAMT FÅGELDIREKTIVET

Art- och habitatdirektivet (92/43/EEG) syftar till att främja biologisk mångfald och det övergripande målet (generationsmålet) hållbar utveckling. Det ska ske genom bevarande, skydd och förbättring av utpekade naturmiljöer och arter.

Fågeldirektivet (2009/147/EG) syftar till att bevara livskraftiga populationer av samtliga fågelarter samt häckningsplatser för hotade fågelarter. Det ska uppnås genom åtgärder som förbjuder jakt av hotade arter samt skydd av viktiga livsmiljöer. Båda EU-direktiven är införlivade i miljöbalken kapitel 7.

ARTSKYDDSFÖRORDNINGEN

Artskyddsförordningen (2007:845) är en del av Sveriges införande av Art- och habitatdirektivet samt Fågeldirektivet i nationell lagstiftning och är inarbetad i miljöbalken kapitel 8. Den innehåller skydd för djur och växter som förekommer i vilt tillstånd samt regler för handel och införsel av arter inom EU:s territorium. Artskyddsförordningen anger även regler för vilka arter som är fridlysta. Syftet med fridlysning är att skydda en växt- eller

djurart som riskerar att försvinna eller utsättas för plundring men kan också ske för att uppfylla internationella åtaganden. I Sverige är alla orkidéarter, fågelarter, kräldjursarter och groddjursarter fridlysta. Dessutom är 232 andra kärlväxterarter, 12 mossarter, 8 lavararter, 5 svamparter, 1 algart, 27 däggdjursarter (varav 19 fladdermusarter) och 31 arter av ryggradslösa djur också fridlysta.

Växter	Insekter	Däggdjur
Backsippa	Läderbagge	Utter
Blåsippa	Grön mosaikslända	Mård
Bäckfräne	Citronfläckad kärtröslända	Iller
Grönvit nattviol	Blötdjur	Barbastell
Gullviva	Tjockskalig målarmussla	Dammfladdermus
Göknycklar	Kräldjur	Dvärgpipistrell
Hedblomster	Kopparödla	Fransfladdermus
Humlesuga	Skogsödla	Gråskimlig fladdermus
Kalvnos	Vanlig snok	Långörad fladdermus
Klotullört	Groddjur	Mustaschfladdermus
Knölnate	Vanlig padda	Nordfladdermus
Kärrnäva	Grönfläckig padda	Större brunfladdermus
Myggblomster	Strandpadda	Större musöra
Nästrot	Ätlig groda	Sydfladdermus
Revlumner	Åkergroda	Sydpipistrell
Sankt Pers nycklar	Vanlig groda	Tajgafladdermus
Skogsknipprot	Mindre vattensalamander	Trollpipistrell
Tväblad	Större vattensalamander	Vattenfladdermus

Arter som är fridlysta enligt Artskyddsförordningen och har noterats i Eslövs kommun under 2000–2018 (förutom fåglar). Tabellen är oredigerad.

RAMSARKONVENTIONEN

Ramsarkonventionen, även kallad våtmarkskonventionen, syftar till att skydda våtmarker ur ett globalt perspektiv. Kriterierna för utpekande baseras på ekologisk, botanisk, zoologisk, limnologisk eller hydrologisk betydelse, samt på ekosystemtjänster.

Konventionens definition av våtmarker rymmer många olika miljöer. Förutom myrar, sumpskogar, strandmiljöer, svämmarker och våta gräsmarker omfattar konventionen även vattendrag, sjöar och grunda marina områden. Våtmarker har många funktioner till nytta för människan, till exempel bidrar de till mat- och vattenförsörjning samt vattenrening och kolinlagring.

Vid Vombsjön och Kävlingeån berörs Eslövs kommun av ett Ramsarområde. Det är utpekad särskilt som livsmiljö för vattenlevande fåglar (figur 12). Dess huvudutbredning är i Lunds kommun där det sträcker sig söderut från Krankesjön och Vombsjön.

NATURA 2000

Natura 2000 är ett europeiskt nätverk av områden värdefulla för bevarande av hotade arter och deras livsmiljöer i ett europeiskt perspektiv. De områden som berörs av nätverket i Eslövs kommun redovisas i figur 12. Områdena utses med stöd av två EU-direktiv, fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet, där växt- och djurarter och deras livsmiljöer finns listade. Natura 2000 skapades inom EU för att hejda utrotningen av djur och växter och förhindra att livsmiljöer förstörs.

Sverige har genom EU-inträdet 1995 förbundit sig att genomföra Natura 2000. Det innebär att vi ska skapa en gynnsam bevarandestatus för utpekade biotoper och arter.

Direktiven har införlivats i svensk lagstiftning, miljöbalken kapitel 7.

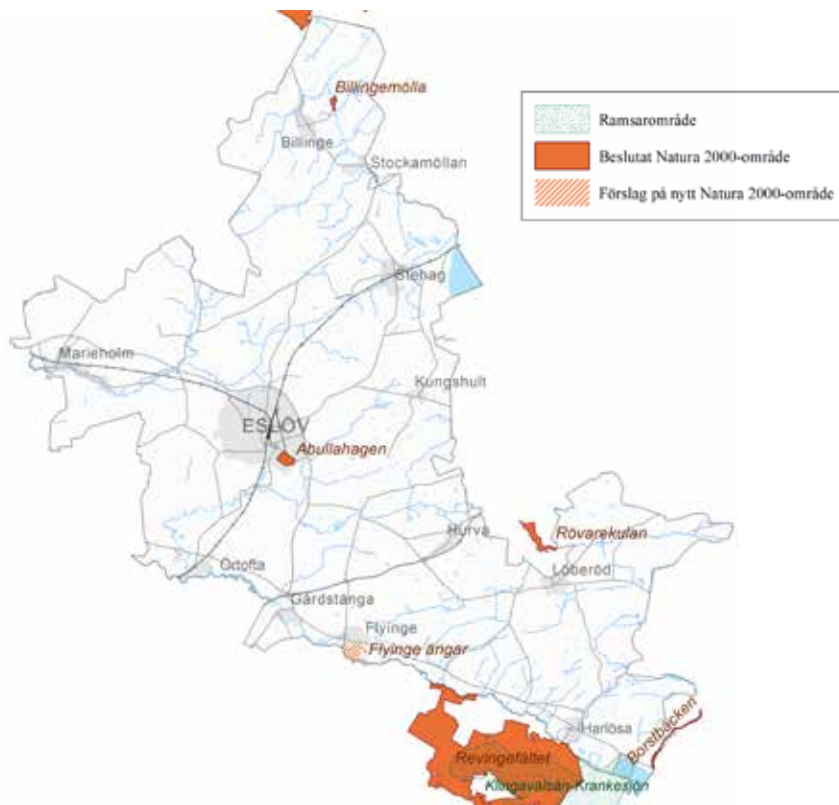
Inom kommunen finns tre Natura 2000-områden (figur 12). De är alla utsedda enligt art- och habitatdirektivet. Varje Natura 2000-område ska ha en bevarandeplan. I planen beskrivs vad som skall skyddas, vilka åtgärder som behövs och hur åtgärderna skall genomföras. Områden som ingår i Natura 2000 är av riksintresse och intrång regleras enligt miljöbalken kapitel 7 § 28. Inga områden utsedda enligt fågeldirektivet finns i kommunen.

Naturreseptatet Flyinge ängar är föreslaget som nytt Natura 2000-område. Inget beslut har ännu tagits i frågan men i ärenden som berör området ska dessa behandlas som om Flyinge ängar vore ett Natura 2000-område.

Abullahagen. Abdullahagen är en enbuskrik gräsmark i utkanten av Eslövs tätort med lång kontinuitet som betesmark och har därmed en artrik flora. Området är utpekade som Natura 2000-område för sitt innehåll av följande naturtyper: Ris- och gräshedar nedanför trädgränsen, Enbuskmarker på hedar eller kalkgräsmarker, Kalkgräsmarker viktiga orkidélokaler, Artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsen, Fuktängar med blåttåtel eller starr samt Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn.

Billigemölla. Billigemölla är ett till största delen skogsbevuxet område i Rönne å dalgång. Floran är artrik och området har förutsättningar för en artrik fauna av ryggradslösa djur, exempelvis insekter, musslor, sniglar och maskar. Följande Natura 2000 naturtyper finns: Näringsrik ek eller ek-avenbokskog, Ädellövskog i branter samt Svåmlövskog.

Borstbäckens dalgång. Borstbäckens dalgång ligger vid kommungränsen till Sjöbo kommun. Bäckens omges av gammal fuktlov- och ängsbokskog som i äldre tider varit betade. Området har en rik flora av ormbunkar, mossor och lavar och ett rikt insektsliv. Följande Natura 2000-naturtyper finns: Vattendrag med flytbladsvegetation eller vattenlevande mossor,

Kartan visar Ramsarområde samt Natura 2000-områden utsedda enligt art- och habitatdirektivet.

Borstbäckens omgiven av nyutslagna bokar.

Svämlövskog, Näringsrik bokskog samt Ädellövskog i branter.

Flyinge ängar. I det föreslagna Natura 2000-området Flyinge ängar finns följande Natura 2000 naturtyper: Inlandssanddyner med öppna gräsmarker med borsttåtel eller andra pionjärgräs, Ris- och gräsheddar nedanför trädgränsen samt Fuktängar med blåtåtel eller starr.

RIKSINTRESSE FÖR NATURVÅRD (NM)

Riksintresse för naturvård är ett skydd mot påtagliga skador av på naturmiljön. Det beslutas av Naturvårdsverket och arbetas fram tillsammans med länsstyrelser och kommuner. För utförlig motiveringstext se www.naturvardsverket.se.

Rönne å dalgång – Ageröds mosse (NM40). Ett representativt odlingslandskap i slätt- och skogsbygd. Ån har limnologiska värden, då den i vissa delar är snabbflytande och i andra långsamflytande. Havsöring och lax vandrar upp i vattendraget och dess biflöden. Här förekommer också sandkrypare (fisk).

Bråån (NM55). Ravin i silurskifferberggrund som är rik på fossil. Ravinens sluttningar är ädellövsskogsklädda och har en artrik flora. Representativa naturbetesmarker med art- och individrika växtsamhällen med hävdgynnade arter. Ån har rikt fiskbestånd av bland annat öring, grönling och sandkrypare. Den härbärgerar även den lilla toppiga hattsnäcka och den tjockskaliga målarmussla.

Hemmingsberga (NM54). Representativt odlingslandskap i mellanbygd. Här finns gårdar med ängs- och hagmarker.

Borstbäcken – Skartofta ängar – Torpaklint – Helvetesgraven – Frualid (NM84). Öster om Harlösa rinner Borstbäcken ut i Vombsjön. Bäckravinens sluttningar är ädellövsskogsklädda och i dess botten växer sumplövskogar. Området har en artrik flora, bland annat förekommer lundviva här. Även bäcken hyser många arter och har en rik bottenfauna beroende på bäckens varierade förlopp, skyddade läge och relativt goda vattenkvalitet. Skogsområdena är viltrika. Här förekommer vita dovhjortar.

Riksintresse för naturvård, Naturvårdsverket.

OMRÅDEN SKYDDADE ENLIGT MILJÖBALKEN KAPITEL 7

Naturresevat

Naturresevat inrättas med stöd av miljöbalken kapitel 7 § 4. I kommunen finns sex naturresevat, varav fem har inrättats av länsstyrelsen och ett av kommunen. Totalt upptar resevaten en yta av 152 hektar, det vill säga 0,35 procent av kommunens yta.

- **Eslövs allmanning.** Syftet med resevatet är att utveckla området till en olikåldrig ädellövskog med variation i täthet och struktur och med förutsättningar för ett rikt växt- och djurliv. Man vill dessutom bevara och påvisa den geologiskt intressanta blockrika nordostmoränen, samt bevara ett tätortsnära skogsområde för rekreation och lärande om natur och geologi (inrättat 1919, utvidgat till 7 hektar 2010).
- **Bosarps jär.** Resevatet avsattes med syftet att bevara åsen på grund av dess dominerande inverkan på landskapsbilden, dess skönhet och egenart samt dess betydelse för kännedom om landets natur (inrättat 1963, areal 24 hektar).
- **Abullahagen.** Resevatet avsattes med syfte att bevara en väl hävdad fåladsmark. Syftet var också att bevara markhistoriska, kulturhistoriska och botaniska värden som desutom kan utnyttjas för rekreation och undervisning (inrättat 1994, areal 38 hektar).
- **Billigemölla.** Syftet med resevatet är att bevara en lövskog i fri utveckling mot ett naturskogslignande tillstånd. Möjligheterna att utnyttja Rönne å för kanotning ska så långt som möjligt bibehållas (inrättat 1994, areal 10 hektar).
- **Borstbäcken.** Syftet med resevatet är att behålla och utveckla höga limniska värden i Borstbäcken samt bevara ravinens fuktiga klimat med sumpskogar och skogsklädda ravinbranter. Målet är också att bibehålla och återskapa flerskiktad olikåldrig skog med varierad artsammansättning och goda förutsättningar för självföryngring. Bevara och gynna hotade ved- och trädlevande arter samt bevara och tillgängliggöra värdefull natur för rekreation (inrättat 2009, areal 46 hektar varav cirka 22 hektar i Eslövs kommun, resten i Hörby och Sjöbo kommuner).
- **Flyinge ängar.** Syftet med resevatet är att långsiktigt bevara och utveckla områdets natur, kultur och geomorfologiska värden, bevara och återskapa en naturlig hydrologi samt långsiktigt bevara och utveckla sandmarksmiljöer och fuktängar som livsmiljöer för växter och djur. Bevara kulturhistoriska lämningar samt tillgodose allmänhetens möjlighet att använda området som strövområde (inrättat 2014, areal 51 hektar).

Eslövs allmanning när vitsipporna blommar.

Landskapsbildsskydd

Områden med landskapsbildsskydd har skyddats enligt naturvårdslagen § 19 före 1975. För dessa gäller naturvårdslagens bestämmelser tills länsstyrelsen beslutar något annat. I kommunen finns två områden med landskapsbildsskydd:

Rönne å dalgång. Syftet är att tillvarata områdets stora geologiska, biologiska och landskapsbildsmässiga värden (inrättat 1965, areal 1277 hektar varav cirka 930 hektar i Eslövs kommun).

Bråans dalgång väster om Bingstorp. Syftet är att skydda dalgångens vetenskapliga, sociala och landskapsbildsmässiga värden (inrättat 1967, areal 15 hektar).

Naturminnen

Sedan 1909 har det funnits möjlighet att skydda ”särpräglade naturföremål” som naturminnen. De skyddas enligt miljöbalken kapitel 7 § 10. I kommunen finns två:

- Ek vid Hasslebro. Ekens ålder har uppskattats till cirka 300 år och trädet är drygt sex meter i omkrets.
- Lundvivor inom Borstbäckens dalgång samt vid Vombsjön. Naturminnet instiftades 1958 för att skydda den ovanliga lundvivan. Området har sin huvudutbredning i Sjöbo kommun.

Biotopskyddsområde

Biotopskyddsområden skyddas enligt miljöbalken kapitel 7 § 11.

I kommunen finns ett biotopskyddsområde utsett av Skogsstyrelsen, ett område med gamla träd på fastigheten Hjularöd 1:2 (3 hektar).

Områden skyddade enligt miljöbalken kapitel 7.

Strandskydd

Länsstyrelsen i Skåne har beslutat var strandskyddet i Eslövs kommun ska gälla (figur 15). Det gör man enligt 7 kapitel §§ 13–14 miljöbalken. Generellt strandskydd gäller 100 meter från strandkanten, både på land och ut i vattnet, inklusive undervattensmiljön. Länsstyrelsen kan därutöver besluta om utvidgat strandskydd upp till 300 meter från strandkanten. Besluten om generellt strandskydd för Eslövs kommun fattades 1996. För utvidgat strandskydd (till högst 300 meter) fattades beslutet 2015.

Strandskyddade områden, Naturvårdsverket.

Naturvårdsavtal

Naturvårdsavtal är ett civilrättsligt avtal mellan markägare och skogsstyrelsen, länsstyrelsen eller kommunen. Skogsstyrelsen beslutar om naturvårdsavtal på skogsmark. I kommunen finns följande naturvårdsavtal:

- Ädellövskog vid Vombsjön
- Kulturmark med humlesuga vid Värlinge
- Ädellövskog av bok vid Gunnaröd
- Ädellövskog av bok vid Bögerup.

INVASIVA FRÄMMANDE ARTER

Ett växande hot mot ekosystem världen över är invasiva främmande arter. Dessa arter, både växter och djur, tillhör inte de ursprungliga ekosystemen och har oftast förflyttats med människans hjälp. De hör inte naturligt hemma i vår miljö och kan orsaka stor skada på den biologiska mångfalden, leda till stora kostnader inom areella näringar och skada människors hälsa.

EU-förordningen (1143/2014) om förebyggande, hantering, introduktion och spridning av invasiva främmande arter innehåller en lista med 49 arter som unionen har upprättat. Dessa arter är det förbjudet att byta, odla, föda upp, transportera, använda och hålla eftersom de hotar den inhemska floran och faunan.

Jätteloka, en invasiv främmande art som måste bekämpas.

Flera myndigheter ansvarar för hantering av invasiva främmande arter i Sverige. Naturvårdsverkets roll tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten är att samordna och vägleda andra myndigheter i deras arbete. Den 1 januari 2019 trädde den nya svenska förordningen (2018:1939) i kraft som pekar ut länsstyrelsen som ansvarig för bekämpning av invasiva främmande arter.

Genom en ändring i miljötillsynsförordningen blev länsstyrelsen samtidigt tillsynsmyndighet. Länsstyrelsen ansvarar därför i dagsläget för utrotningsåtgärder, hanteringsåtgärder och återställandeåtgärder. Den ska också bedriva tillsyn över bland annat tillståndsgivna verksamheter, verksamheter inom jord- och skogsbruk och privatpersoner som till exempel kan inneha förbjudna sällskapsdjur.

På Naturvårdsverkets hemsida finns artspecifik information om invasiva främmande arter med särskild betydelse för oss i Sverige, utbredning, vilka problem de skapar, regler de omfattas av och vad man kan göra åt dem.

RÖDLISTADE ARTER

Sedan 1960-talet har den Internationella naturvårdsunionen (IUCN) beskrivit hotbilden för världens flora och fauna med hjälp av bedömningar av arters risk för utdöende, rödlistan. Rödlistan omfattar sex kategorier.

I Sverige tas rödlistan fram av ArtDatabanken. Den senaste rödlistan kom ut 2015. I den är cirka 4 300 arter klassade som rödlistade och av dem finns 1 900 arter i Skåne. Att så många rödlistade arter finns i Skåne beror bland annat på att landskapet genomgått många och storskaliga förändringar, exempelvis skogsavverkning och igenväxning av naturbetesmarker.

Rödlistan ligger till grund för framtagning av åtgärdsprogram och för bedömning om fridlysning. I 2015 års rödlista påpekas att den negativa påverkan svenska arter utsätts för har varit konstant de senaste 15 åren och att ingen förbättring kan märkas för biologisk mångfald på nationell nivå.

I Artportalen (www.artportalen.se) kan alla söka och rapportera arter. Grundtanken är att portalen ska främja intresset för våra växter, svampar och djur och öka förståelsen för naturen samt bidra till ett effektivare naturvårdsarbete.

Kunskapsbrist DD	Nationellt utdöd RE	Hotad	Rödlistade
	Akut hotad CR		
	Starkt hotad EN		
	Sårbar VU		
	Nära hotad NT		
	Livskraftig LC		

Rödlistans kategorier; internationella naturvårdsunionen (IUCN).

ÅTGÄRDSPROGRAM FÖR HOTADE ARTER OCH NATURTYPER

Nationella åtgärdsprogram är ett av flera verktyg som används inom naturvård för att nå det av riksdagen beslutade miljö kvalitetsmålet Ett rikt djur- och växtliv. De har tagits fram för arter och naturtyper vars existens inte anses kunna säkerställas genom befintliga skydd och åtgärder utan kräver ytterligare åtgärder. Åtgärdsprogrammen är en vägledning för alla inblandade och presenterar förslag på konkreta och specifika skydds- och bevarandeåtgärder. Ett åtgärdsprogram är tidsbegränsat, oftast till fem år, men kan förlängas vid behov.

I drygt 200 åtgärdsprogram beskrivs kunskapsläget om arternas och naturtypernas ekologi, hotbild och möjliga åtgärder. Programmen har tagits fram av Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten med hjälp från landets länsstyrelser. Åtgärdsprogrammen som tagits fram av Länsstyrelsen i Skåne har fokuserat på torra, sandiga marker, värdefulla trädmiljöer, våtmarker med groddjur, vadarfåglar och rikkärr (mineralrik myr) samt sötvatten och havsmiljöer.

Följande nationella åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper berör Eslövs kommun då fynd av dessa arter har rapporterats. Fyndens sanningsenlighet är inte utvärderade.

Arter

Blötdjur

- Tjockskalig målarmussla (senast rapporterade fynd 2017)

Däggdjur

- Barbastell (fladdermus, senast rapporterad 2015)
- Utter (senast rapporterade fynd 2018)

Fåglar

- Brushane (senaste rapporterade fynd 2019)
- Fältpiplärka (senast rapporterade fynd 2007)
- Ortolansparv (ett rapporterat fynd 2001)
- Rödspov (senast rapporterade fynd 2014)
- Skräntärna (senast rapporterade fynd 2018)
- Ängshök (senast rapporterade fynd 2017)

Groddjur

- Grönfläckig padda (ett rapporterat fynd 2015)
- Strandpadda (senast rapporterade fynd 2000)
- Insekter
- Batavsandbi (senast rapporterade fynd 2018)
- Läderbagge (ett rapporterat fynd 2003)
- Platt frölöpare (senast rapporterade fynd 2007)

Svampar

- Praktvaxskivling (senast rapporterade fynd 2005)

Naturtyper

- Särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskapet
- Skånes rikkärr: kärrjohannesört (senast rapporterade fynd 2009)
- Groddjur och småvatten
- Åkerogräs: klubbveronika (senast rapporterade fynd 2004), sommarklynne (senast rapporterade fynd 2017), åkersyska (senast rapporterade fynd 2017)
- Vildbin och småfjärilar på torr äng: rödtoppebi (ett rapporterat fynd 2012), storfibblebi (senast rapporterade fynd 2016), stäppbandbi (senast rapporterade fynd 2017)
- Kransalger i kustnära vatten: uddnate (senast rapporterat fynd 2005)

Oxtunga (NT).

Stor kardinalbagge (LC).

Vattenfladdermus (LC).

VÄRDEFULLA NATURMILJÖER I OCH I ANSLUTNING TILL SJÖAR OCH VATTENDRAG

År 2005 påbörjade länsstyrelserna ett arbete med att peka ut värdefulla naturmiljöer i och i anslutning till sjöar och vattendrag i Sverige. Målet var att få fram en lista över områden med nationellt särskilt värdefulla miljöer. Denna ska ligga till grund för nationella åtgärdsprogram för skydd och restaurering och vara ett led i arbetet med att uppnå det nationella miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag. Vattendragen eller sjöarna är klassade som värdefulla utifrån natur-, fisk/fiske- och kulturmiljövärde.

Vattendrag i kommunen som är klassade av Länsstyrelsen i Skåne:

- Borstbäcken – nationellt värdefull utifrån naturvärde
- Bråån – nationellt särskilt värdefull utifrån naturvärde
- Kävlingeån – nationellt särskilt värdefull utifrån fisk/fiskevärde
- Ringsjön – nationellt särskilt värdefull utifrån natur-, fisk/fiske- och kulturvärde
- Rönne å – nationellt särskilt värdefull utifrån natur- och kulturvärde
- Saxån – nationellt särskilt värdefull utifrån naturvärde
- Vombsjön – nationellt värdefull utifrån naturvärden, nationellt särskilt värdefull utifrån fisk/fiskevärde.

KOMMUNALA ANSVARSARTER

Att arbeta med riktade insatser för att säkerställa överlevnaden av arter vars existens är hotad är en möjlighet att hejda förlusten av biologisk mångfald. Förekomsten av specifika arter är sällan jämnt fördelad i landskapet utan är ofta begränsad till ett visst område. Den nation, region eller kommun som hyser de flesta individerna av en viss art kan då sägas ha ett särskilt ansvar för den artens bevarande.

I Skåne har länsstyrelsen brutit ner arbetet med de nationella åtgärdsprogrammen för hotade arter till att föreslå några arter som varje kommun har att ta särskilt ansvar för.

Tilldelningen grundar sig på att varje art har en relativt stor del av sin nationella förekomst i just den kommunen. För Eslövs kommun föreslår länsstyrelsen följande arter (de arter som är markerade i fetstil har mer eller mindre sin tyngdpunkt i kommunen):

Insekter: almbloomböck, blomvassböck, batavsandbi, stäppbandbi

Fåglar: sånglärka, stare

Kärlväxter: **humlesuga, kärnäva**

Lavar: **askvårtlav**

Svampar: grisspindling, pälsticka

Genom att fokusera naturvårdsarbetet på en eller ett par arter kan man gynna flera andra arter som har liknande krav på livsmiljön.

Humlesuga, en av Eslövs ansvarsarter

Betesmark norr om Billingemölla.

ORDLISTA

Ansvarsart; art som har en betydande del av sin totala population inom ett begränsat geografisk område.

Basalt; svart, finkornig vulkanisk bergart.

Bergart; består av ett eller flera slags mineral, till exempel gnejs och granit.

Berg i dagen; synlig berggrund.

Biosfärområde; är ett område som ingår i Unescos världsomspännande nätverk inom programmet Man and Biosphere (MAB). Programmet inrättades 1971 för att förbättra relationerna mellan människan och miljön globalt. Biosfärområdena ska fungera som modellområden för hållbar utveckling.

Biotop; livsmiljö.

Bottenfauna; de smådjur som lever på eller i botten av sjöar, vattendrag och hav. Vanliga djur som hör hit är exempelvis insektslarver, maskar, snäckor, små kräftdjur och musslor.

Diabas; en mörk vulkanisk bergart som bildas är glödande lava tränger upp genom sprickor i berggrunden och stelnar. Diabas är en basisk bergart som ger näringsrika vittringsprodukter.

Ekologisk kompensation; Även då stor miljöhänsyn tas vid exploateringar uppstår ofta negativa konsekvenser för naturmiljön. Ibland kan denna påverkan uppvägas genom kompensationsåtgärder. Ekologisk kompensation kan till exempel ske genom skötselåtgärder, restaurering av skadade miljöer, skapande av nya livsmiljöer eller genom att långsiktigt skydda naturområden som tidigare saknat skydd.

Ekosystem; ett ekosystem är allt levande och den miljö som finns i ett naturområde. Ekosystem kan vara stora och små, till exempel området kring en stubbe, en trädgård eller hela planeten jorden.

EU-direktiv; en rättsakt inom EU som riktar sig till EU:s medlemsländer. De nationella lagarna ska uppfylla kraven som krävs i direktiven.

Gnejs; kristallin, omvandlad bergart. Utgör tillsammans med granit urbergsgunden.

Impediment; mark som inte ger något ekonomiskt utbyte.

Isälvsediment; inlandsisens smältvattensströmmar förde med sig löst material som stenar, grus och sand. När vattnet närmade sig iskanten minskade strömhastigheten och vattnets transportförmåga. Materialet sjönk till botten och avsattes som isälvsediment. Den vanligaste och mest kända formen är rullstensåsen med ett relativt sorterat material, det vill säga stenar i botten och mindre partiklar ovanpå.

Jordart; beteckning för lösa avlagringar på jordskorpan.

Konvention; överenskommelse, fördrag.

Kaskadeffekt; (i ekosystem) en ofta oförutsedd händelsekedja exempelvis beroende på att ekosystemets topppredatorer har utrotats varvid ekosystemet råkar i obalans.

Kolinlagring; betyder att kol från atmosfären binds till växter och djur i marken. Ett exempel är när växterna tar upp koldioxid från luften och lagrar den genom fotosynthesen.

Kontinuitet; gräsmark som har lång kontinuitet som betesmark har brukats som betesmark under mycket lång tid.

Kulturarv; kulturarv omfattar alla materiella och immateriella uttryck av mänsklig aktivitet genom tiderna. Uttrycken kan vara historiska spår, objekt eller företeelser.

Kulturarv kan också beskrivas som förutsättningar för eller resultatet av dynamiska samtal eller förhandlingar om samhällets utveckling.

Kulturmiljö; avser de avtryck som de mänskliga aktiviteterna genom tiderna avsatt i den fysiska miljön. Kulturmiljö är hela den av människor påverkade miljön som i varierande grad präglats av olika mänskliga verksamheter och aktiviteter. En kulturmiljö utgör en kontext som kan innehålla föremål, ortnamn eller traditioner som är knutna till platsen.

Landskapsobjekt; ett landskapsobjekt samlar naturvärden av landskapsekologiskt karaktär inom ett område.

Lerskiffer; en skiktad bergart av hårdnad lera.

Morän; osorterad jordart. Bildades när inlandsis lämnar efter sig krossat bergmaterial.

Moränlera; lera med inslag av morän.

Muddring; schaktning under vatten i en sjö, vattendrag eller i havet.

Märgel; kalkhaltiga bergarter från de geologiska perioderna Krita och Jura.

Märgel kan också vara kalkhaltig jordart.

Naturvårdsart; ett samlingsbegrepp för arter som är extra skyddsvärda, antingen för att de är av särskild vikt eller för att de tyder på naturtyper som är särskilt viktiga ur ett naturvårdsperspektiv. I begreppet ingår rödlistade arter, fridlysta arter, arter som är listade i EU:s art- och habitatdirektiv, signalarter, ansvarsarter och andra arter som bedöms indikera hög biologisk mångfald.

Nyckelbiotop; skogsområde som utifrån en samlad bedömning har stor betydelse för biologisk mångfald. Nyckelbiotoper är ofta rester av miljöer som försvunnit i det omgivande landskapet. Ett skogsområde där naturvärdena är höga, men där värdena inte uppnår nyckelbiotopsskvaliteten kallas skogsobjekt med naturvärde.

Näringskedja; en näringskedja beskriver hur energi förs vidare i naturen. En näringskedja börjar alltid med en växt som får sin energi från solen. Växter kan fånga solens energi tack vare ett ämne som heter klorofyll. Ihop med vatten skapar växten kolhydrater. Alla djur äter sedan växter eller andra djur och detta är en näringskedja.

Population; alla individer av en och samma art som finns inom ett visst område vid en viss tidpunkt.

Predator; en predator kan antingen vara köttätare eller allätare. Bytesdjuren är oftast växtätare, men inte alltid. En toppredator är ett rovdjur överst i näringskedjan och som oftast saknar naturliga fiender.

Purror; kontinuerligt betade bok- och avenbokbuskar som inte är mer än 50 cm höga. Fenomenet är typiskt för Skåne. Ibland kallas även andra betade buskar, t ex hagtorn och slån, för purror.

Ratificera; en process varigenom en stat/land förbinder sig rättsligt till en internationell överenskommelse.

Refugier; tillflyktsort

Rikkärr; kärr som bildas på fuktig rik på mineral främst kalcium. Ofta stor artrikedom.

Rullstensås; långsträckt ås av sten, grus och sand, som bildats av smältvattenströmmar vid isranden under inlandsisens avsmältning.

Sandsten; sedimentär bergart som består av sandkorn, främst kvarts, som sammankittats.

Sedimentär bergart; utgörs av fast sediment. Ett sediment är en avlagring av fasta partiklar.

Silt; en finkornig jordart som har kornstorlek från 0,002–0,063 millimeter.

Ett äldre namn för silt är mjäla och mo.

Skiffer; fin till medelkornig bergart som går att bryta till tunna plattor. Exempel på olika skiffrar är ler- respektive alunskiffer.

Skottskog; skog där träden regelbundet beskurits ner till marken och därefter vuxit upp flerstammigt. Bildar typiska buketter av skott.

Slamsten; lerrik finkornig sedimentär bergart bestående av slam, lera eller skiffer. I Eslövs kommun finns slamsten från de geologiska perioderna Trias och Jura.

Solitär; använt som uttryck för enstaka träd, till exempel så kallade sparbankskar.

Solitärbi; solitära bin har ingen drottning, utan alla honor är fertila. Humla är en typ av bi.

Spärrgreniga träd; träd som vuxit upp i ett öppet landskap utan konkurrens från närstående träd.

Strandäng; en tidvis översvämmad mark invid sjö, hav eller vattendrag. Då marken översvämmas tillförs näring från vattnet.

Sumpskog; samlingsnamn för all skogklädd våtmark, till exempel alsumpskog. Sumpskogar indikerar höga naturvärden. Vattnet kan vara stillastående eller rörligt. Sumpskog kan vara både av lövskogs- och barrskogstyp.

Svåmsediment; ett sediment som avsätts invid sjöar och vattendrag då dessa svämmas över vid höglöden. Sedimentet är ofta dåligt sorterat och kan innehålla organiskt material.

Sydvästmorän; moränfinlera med krita, kalksten och flinta.

Södra lövskogsregionen; eller den nemoral zonen. Sverige är uppdelat i fyra skogliga vegetationszoner: alpin-, boreal-, boreonemoral- och nemoral zon (södra lövskogsregionen). I den nemoral zonen är lövfällande skog av bok och ek typisk. Zonen omfattar sydligaste Sverige där delar av Halland och Blekinge och Öland ingår samt Skåne.

Torräng; äng som förekommer på torr mark.

Torv; jordart av organiskt ursprung som bildats på sank mark eller i grunt vatten av döda växter, t ex mossor, starr och vass, som bara delvis förmultnat på grund av dålig syretillgång.

Triviala arter; arter som inte indikerar på någon speciell naturtyp.

Utmark; utmarken var gemensam betesmark (fälad) för en eller flera byar som även gav ved och virke och som i vissa fall tillfälligt odlades upp (svedjeåkrar).

Vittringsjord; en jordart som har uppstått genom kemisk eller mekanisk vittring.

Värdekärnor; värdekärnor är områden med så höga naturvärden att det bedöms ha extra stor betydelse för biologisk mångfald. De innehåller arter som är typiska för naturtypen.

Värden av landskapsekologisk karaktär; omfattar värden som är positiva för att gynna den biologiska mångfalden inom ett geografiskt område som har gemensamma strukturer så som livsmiljöer och spridningsvägar.

Våtmark/sankmark; mark som under en stor del av året är vattenmättad. Grundvattentan är nära markytan eller över denna. Jordarten utgörs av torv.

Ytvatten; vatten som förekommer i sjöar och vattendrag.

Ädellövskog; skog som består till minst 70 procent av ett eller flera av de ädla lövträden, nämligen alm, ask, avenbok, bok, ek, fågelbär, lind och lönn.

KÄLLOR

- Campell, Å. 1928. Skånska bygder under förra hälften av 1700-talet: etnografisk studie över den skånska allmogens äldre odlingar, hägnader och byggnader, Lundequistiska bokhandeln, Uppsala.
- Cardinale, B. J. et al. 2012. Biodiversity loss and its impact on humanity. *Nature*. Volume: 486, Number: 7401, pp 59-67.
- Björk, J., et al. 2008. Recreational values of the natural environment in relation to neighbourhood satisfaction, physical activity, obesity and wellbeing. *Journal of Epidemiology and Community Health* 62,e2.
- Blomberg, P. och Naturskyddsföreningen i Skåne. 2000. Skyddsvärda trädmiljöer i Skåne för bevarandet av den biologiska mångfalden, Lund.
- Boverket, 2007. Bostadsnära natur – inspiration och vägledning. Karlskrona.
- Eslövs kommun, 2002. Översiktsplan 2001. Kommunfullmäktige Eslöv.
- Eslövs kommun, 2007. Naturvårdsprogram för Eslövs kommun. Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden.
- Eslövs kommun. 2014. Naturvärdesinventering av gräsmarker i Eslövs kommun 2014.
- Eslövs kommun, 2015. Inventering av fladdermöss i Eslövs kommun. Johan Eklöf och Jens Rydell.
- Eslövs kommun, 2016. Eslövs miljömålsprogram. Kommunfullmäktige, Eslöv.
- Eslövs kommun, 2018. Miljöpolicy för Eslövs kommun. Kommunfullmäktige, Eslöv.
- Eslövs kommun, 2018. Översiktsplan Eslöv 2035. Kommunfullmäktige, Eslöv.
- Grahn, P. & Stigdotter, U. 2003. Landscape planning and stress. *Urban. For. Urban green.* 2 2003: 001-018.
- Gärdenfors, U. (red) 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. Artdatabanken, Sveriges lantbruksuniversitet, Uppsala.
- Handboken Bygg F, Fysisk planering. 1981. Axén, S. (red)
- IPBES. 2019. Global assessment report on biodiversity and ecosystem services of the Intergovernmental Science- Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services. E. S. Brondizio, J. Settele, S. Díaz, and H. T. Ngo (editors). IPBES Secretariat, Bonn, Germany.
- Jordbruksverket, Rapport 118-1999. Ett rikt odlingslandskap, Jönköping.
- Jordbruksverket, 2009, Rapport 2009:10. Utveckling av ängs- och betesmarker. Jönköping.
- Lunds universitet, Centre for Environmental and Climate Research (CEC) syntes nr.01. 2013. Ekosystemtjänster i det skånska jordbrukslandskapet.
- Lunds universitet, Centre for Environmental and Climate Research (CEC) syntes nr. 02, 2014. Biologisk mångfald i urbana miljöer, förutsättningar, fördelar och förvaltning.
- Länsstyrelsen i Skåne län, 2007. Skåne i utveckling 2007:10. Det skånska landsbygdsprogrammet – ett utvecklingsprogram med landskapsperspektiv.
- Länsstyrelsen Skåne, 2011. Rapport 2011:9. Fladdermöss i Skåne.
- Länsstyrelsen Skåne, 2012. Rapport 2012:25. Naturminnen i Skåne.
- Länsstyrelsen Skåne, 2014. Rapport 2014:9. Här finns höga naturvärden – artpools och traktanalys med hjälp av rödlistade arter.
- Länsstyrelsen Skåne, 2015. Rapport 2015:23. Vägen till ett biologiskt rikare Skåne –

Naturvårdsstrategi för Skåne.

- Länsstyrelsen Skåne, 2017. Rapport: 2017:03. Kommunala ansvarsarter i Skåne.
- Länsstyrelsen Skåne, Rapport 2018:34. Handlingsplan för Skånes friluftsliv 2018–2021.
- Länsstyrelsen Skåne, 2019. Rapport 2019:3. Handlingsplan för grön infrastruktur – insatsområden för grön infrastruktur 2019-2030, aktuell period 2019.2022.
- Länsstyrelsen Skåne och Skogsstyrelsen, 2019. Rapport 2019:21. Strategi för formellt skydd av skog i Skåne län.
- Malmqvist, A. 2003. Skalbaggar, svampar och lavar knutna till gamla ekar i Eslövs och Höörs kommuner. Naturcentrum AB, Stenungsund.
- Naturvårdsverket, 2000. Rapport 5081. Sydsvenska lövskogar och andra lövbärande marker. Naturvårdsverket, Stockholm.
- Naturvårdsverket, 2004. Rapport 5411 Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskapet. Stockholm.
- Naturvårdsverket, Rapport 6700, 2015. Friluftsliv för alla – Uppföljning av de tio målen för friluftslivspolitiken.
- Regeringskansliet, 2002. En samlad naturvårdspolitik. Regeringens skrivelse 2001/02:173, Stockholm.
- Regeringskansliet 2009. Proposition 2009/10:238, Framtidens friluftsliv.
- Regeringskansliet, 2013. Proposition 2013/14:141. Svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster.
- Region Skåne, 2012. Grönstruktur i Skåne – Strategier för en utveckling av grön struktur. Avdelningen för regional utveckling.
- Sallius et al, 1961. Fälad blev stad. Eslöv.
- Stawfordska sällskapet, 2010. Stabbarp – Sammanfattning av kol- och lerbrytning i Stabbarps gruva 1867-1920, Eslöv.
- Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) och ArtDatabanken. 2015. Rödlistade arter i Sverige.
- Svensk standard SS 199000:2014. Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning. SIS Förlag AB, Stockholm.
- Teknisk support SIS – TR 199001:2014. Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Komplement till SS 199000. SIS Förlag AB, Stockholm.

**ESLÖVS
KOMMUN**

Eslövs kommun, 241 80 Eslöv | 0413-620 00
kommunen@eslov.se | eslov.se

Miljöstrategi för Eslöv bilaga 2b

Områden med höga naturvärden i Eslövs kommun – kunskapsunderlag

Beställare:

Miljö- och samhällsbyggnadsnämndens beslutade om uppdatering av befintligt naturvårdsprogram den 9 december 2015 (MI:2015-1103, § 129).

Styrgrupp

Ingela Lundqvist/Dave Borg (förvaltningschef på Miljö och Samhällsbyggnad), Stefan Persson (förvaltningschef på Kultur och Fritid) och Hampus Trelld/Åsa Ratcovich (förvaltningschef på Serviceförvaltningen).

Referensgrupp

Erika Fjelkner, Karin Jonsson, Helene Nordin, Susanne Hultman och Marie Brandt (Miljö och Samhällsbyggnad), Lotta Petersson (Kultur och Fritid), Åse Dannestam (Serviceförvaltningen), Per Jönsson (Barn och Utbildning), Katarina Månsson, Tore Pålsson och Arne Olsson (Eslövsbygdens naturskyddsförening), Nils Frank (LRF kommungrupp Eslöv)

Medverkande vid framtagandet

Anna-Carin Linusson och Birgitta Karlsson, Susanne Hultman (kartframställning), Erika Fjelkner, Annika Söderman

Kartor

Miljö och Samhällsbyggnad Eslövs kommun

Foton

Eslövs kommun
Anna-Carin Linusson, Birgitta Karlsson, Jonas Johansson, Marie Brandt
Lars-Erik Williams och Örjan Fritz

Layout

Eslövs kommun

INNEHÅLL

Inledning	5
Bakgrund	5
Metodik för inventering och värdeklassning	5
Utfall	5
Förklaring av vissa beteckningar och ord	6
Områden med höga naturvärden	7
Landskapsobjekt.....	8
1 Rönne å dalgång	8
2 Kolebäcken med omgivande kulturlandskap.....	11
3 Billabäckens dalgång	13
4 Stockamöllan med omgivande kulturlandskap.....	14
5 Rönneholms mosse med omgivande våtmarker och Ringsjön	16
6 Stehag med omgivande kulturlandskap	18
7 Skogar vid Farstorp	21
8 Saxåns dalgång.....	23
9 Snärjet och Skarhults Kronopark.....	25
10 Gryby med omgivande kulturlandskap	27
11 Brååns dalgång	29
12 Kävlingeåns dalgång	31
13 Rödabäckens dalgång.....	33
14 Sandmarker vid Flyinge och Holmby.....	34
15 Skogar och våtmarker kring Löberöd	36
16 Sluttning mot Kävlingeån.....	38
17 Skogar vid Hjularöd	40
18 Harlösabäckens dalgång.....	42
19 Borstbäckens dalgång.....	44
Värdekärnor utanför landskapsobjekt.....	46
Karta med landskapsobjekt och värdekärnor	47

INLEDNING

BAKGRUND

Varje kommun har ett stort ansvar för sitt lokala naturvårdsarbete, både inom fysisk planering och vid genomförandet av konkreta naturvårdsåtgärder.

I denna bilaga till *Miljöstrategi för Eslöv* beskrivs kommunens naturvärden med utgångspunkt från landskapsobjekt och värdekärnor.

En presentation av landskapsobjekt och värdekärnor finns också på kommunens hemsida tillsammans med en klickbar karta med detaljerad information om värdekärnorna. Här finns information om eventuella skydd och restriktioner såsom naturreservat och riksintressen samt underlagskartor.

METODIK FÖR INVENTERING OCH VÄRDEKLASSNING

I inventeringen har kommunen valt att peka ut områden som enligt Svensk standard (SS 19900:2014, naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald) tillhör värdeklasserna 1-3. De kallas värdekärnor. En värdekärna är ett geografiskt område med så höga naturvärden att den bedöms ha betydelse för den biologiska mångfalden. Den innehåller arter som är karakteristiska för naturtyper. En värdekärnas naturvärde bedöms utifrån artvärde och biotopvärde. Klass 1 innebär högsta naturvärde, klass 2 högt naturvärde och klass 3 påtagligt naturvärde.

Landskapsobjekten kompletterar värdekärnorna och innebär att naturvärde av landskapsekologisk karaktär samlas inom ett område som har flera gemensamma strukturer. Landskapsobjekten klassas inte och måste inte heller innehålla värdekärnor av klass 1-3.

I standarden finns möjlighet att också använda klass 4, som markerar visst naturvärde. Kommunen har valt att inte använda sig av denna kategori utan har istället pekat ut landskapsobjekt, inom vilka det även kan finnas områden som tillhör klass 4.

UTFALL

Naturmiljöprogrammet omfattar 204 värdekärnor och 19 landskapsobjekt.

Värdekärnorna (klass 1-3) utgör 3,6 procent av kommunens totala yta (lika stor yta skogsmark som ängs- och betesmark). Värdekärnor med högsta naturvärde, klass 1, utgör 0,4 procent av kommunens yta.

Andelen naturmark av Eslövs kommuns totala yta är 22 procent (naturmarken omfattar barrskog, lövskog, betesmark, vatten våtmark och öppen mark). Av naturmarken utgör barrskog 7,2 procent det vill säga planterad skog med låga naturvärden. Av resterande 14,7 procent är en fjärdedel värdefull och tillhör klass 1-3. När det handlar om områden med högsta naturvärde (klass 1) utgör dessa däremot endast två procent av naturmarken eller 0,4 procent av kommunens yta. Med anledning av att en så liten andel av kommunens yta utgörs av områden med höga naturvärden är ett av målen för naturvårdsarbetet i kommunen att bevara och utveckla naturvärden för att gynna den biologiska mångfalden.

Förklaring av vissa beteckningar och ord

För ytterligare ordförklaringar, se ordlistan i Naturmiljöprogrammets Mål och Ställningstaganden.

Ansvarsart; art som har en betydande del av sin totala population inom ett begränsat geografisk område.

Buskskikt; buskar, snår och uppväxande träd upp till några meters höjd.

Fridlyst (§); metod som används för att skydda växt- och djurarter som riskerar att försvinna eller på annat sätt hotas.

Fältskikt; den del av vegetationen som utgörs av ris, örter och gräs.

Hävd; skötsel som bete eller slåtter.

Hävdgynnad flora; flora som gynnas av hävd som bete eller slåtter.

Kontinentalplattor; avsnitt av jordskorpan översta delar. Kontinentalplattorna rör sig ständigt i förhållande till varandra, antingen ifrån varandra eller emot varandra med vulkanutbrott och/eller jordbävningar som följd.

Landskapsobjekt; ett landskapsobjekt samlar naturvärden av landskapsekologiskt karaktär inom ett område.

Limnologiska värden; biologiska värden i sötvatten

Naturvårdsart; ett samlingsbegrepp för arter som är extra skyddsvärda, antingen för att de är av särskild vikt eller för att de tyder på naturtyper som är särskilt viktiga ur ett naturvårdsperspektiv. I begreppet ingår rödlistade arter, fridlysta arter, arter som är listade i EU:s art- och habitatdirektiv, signalarter, ansvarsarter och andra arter som bedöms indikera hög biologisk mångfald.

Nyckelbiotop; skogsområde som utifrån en samlad bedömning har stor betydelse för biologisk mångfald. Nyckelbiotoper är ofta rester av miljöer som försvunnit i det omgivande landskapet. Ett skogsområde där naturvärdena är höga men där värdena inte uppnår nyckelbiotopsskvaliteten kallas skogsobjekt med naturvärde.

Signalart (s eller S); arter som indikerar höga naturvärden. Signalarter används ofta vid naturvärdesinventeringar i skog för att lokalisera och urskilja skogar med höga naturvärden.

Skog; område större än ett halvt hektar som innehåller träd högre än fem meter och trädkronorna täcker minst 10 procent av arealen.

Sumpskog; samlingsnamn för all skogklädd våtmark, till exempel alsumpskog. Sumpskogar indikerar höga naturvärden. Vattnet kan vara stillastående eller rörligt. Sumpskog kan vara både av lövskog- och barrskogstyp.

Triviala arter; arter som inte indikerar på någon speciell naturtyp.

Trädskikt; den del av vegetationen som är verkliga träd, ofta över fem meter höga.

Värdekärnor; värdekärnor är områden med så höga naturvärden att det bedöms ha extra stor betydelse för biologisk mångfald. De innehåller arter som är typiska för naturtypen.

Värden av landskapsekologisk karaktär; omfattar värden som är positiva för att gynna den biologiska mångfalden inom ett geografiskt område som har gemensamma strukturer såsom livsmiljöer och spridningsvägar.

Ädellövskog; skogsbestånd på minst ett halvt hektar där 70 procent är lövträd och minst 50 procent är ädla lövträd (alm, ask, avenbok, bok, ek, fågelbär, lind och lönn).

OMRÅDEN MED HÖGA NATURVÄRDEN

I översiktskartan sist i dokumentet visas de landskapsobjekt och värdekärnor som inventeringen resulterade i. För att få detaljerad information om värdekärnor, eventuella skydd och restriktioner samt underlagskartor hänvisas till den digitala kartan på kommunens hemsida www.eslov.se.

B52 Betesmarker vid Braån.

Betesmark vid Rönne å.

LANDSKAPSOBJEKT

1 Rönne å dalgång

Rönne å dalgång är ett stort och innehållsrikt landskapsobjekt. Den innehåller flera olika naturtyper som fuktiga och friska gräsmarker, trädbärande hagmarker, sumpskogar och ädellövskogar. I norr är dalgången djupt nerskuren med skogsklädda och branta sluttningar, medan i söder är den bredare och ån omges av fuktiga gräsmarker och alsumpskogar. Rönne å är Skånes näst största vattendrag. Den rinner från Ringsjön och mynnar i Skälderviken vid Ängelholm. Avrinningsområdet är 1 502 km² stort, och åns varierade strömförhållanden skapar förutsättningar för många olika växt- och djurarter både i och runt den. Ån har till stora delar kvar sitt naturliga förlopp inom kommunen, men närmast Ringsjön är den rätad. Eftersom dalgången ligger långt från större vägar och verksamheter kan man uppleva tystnaden med bara ljud från fågelkvitter och trädens sus, vilket förhöjer naturupplevelsen.

Naturmiljö

Rönne å dalgång berörs av Tornquistzonen, även kallad den Tornquistska sprickzonen. Det är en rörelsezon som uppkommit genom kontinentalplattornas rörelser. Man brukar ofta säga att den också markerar gränsen mellan det landskap som är typiskt för Sverige och det som är typiskt för Danmark och kontinenten. Tornquist-

zonen är en så kallad svaghetszon där plattornas rörelser skapar spänningar som kan utlösas i form av jordskalv och vulkanisk aktivitet. För många miljoner år sedan förekom också vulkanutbrott här. Rester av en vulkan kan man se i den norra delen av dalgången (vid gården Dalen), där basaltkupper minner om vulkanisk aktivitet. I närheten, vid ett forsande parti av ån, finns synliga rester av en diabasgång, som också kommer från vulkanisk aktivitet.

Skogarna i dalgångssluttningarna domineras av ädellövskog som ek och bok med ibland stort inslag av avenbok, lind, ask, fågelbär och hassel. Grova träd och död ved finns rikligt vilket skapar förutsättningar för en riklig förekomst av många olika lavar, mossor och svampar. Även kärlväxtfloran är artrik. Den stora artrikedomen beror på att det i rasbranterna förekommer diabasgångar och basalt, vilket skapar förutsättningar för mer näringskrävande arter, exempelvis lungört, gulplister, blåsip-pa, storrams, myskmadra och lundgröe. På våren blommar vitsippor, gulsippor och skogsbingel. Ovanför sluttningen är bokskogarna mer ensartade i trädskiktet och har då också färre arter. I fältskiktet dominerar arter som harsyra, vitsippa, ekorrbär och kruståtel. Några av ädellövskogarna betas och ger då ett mer parklikt intryck eftersom buskskiktet då är glest. Betade skogar förekommer i dag på mycket få platser i Sverige. Förekomsten av både betad och obetad skog förhöjer naturvärdena i området.

Vid Stockamöllan finns en mycket brant ädellövskogssluttning, kallad Bögerups-branten. Den är särskilt intressant ur naturvårdssynpunkt för sitt innehåll av svampar. Här råder naturskogslika förhållanden eftersom sluttningen inte är påverkad av skogsbruksåtgärder i större utsträckning. I sluttningen finns en lång rad rödlistade arter, speciellt svamparter. Exempel på arter som hittas i sluttningen är räffelmusseron (en ny art för Skåne), orange bokticka, trubbfingersvamp, violett fingersvamp, askvårtlav, guldlockmossa och trubbfjädermossa. Bland kärlväxterna kan nämnas mörk lungört, nästrot, storrams och stor häxört.

I åns närmaste omgivning finns alsumpskogar och fuktiga betesmarker. Alsumpskogarna domineras av al med inslag av ask. I fältskiktet växer exempelvis älgört, bäckbrässma, kärrfibbla och gullpudra. De fuktiga gräsmarkerna har varierande artrikedom beroende på hur de hävdats. Förr i tiden var skötseln slätter som senare har övergått till bete. Arealen betesmarker har därefter minskat eftersom betet har upphört och flera områden håller på att växa igen. Vid Brostugan finns en gammal slättermark som inte hävdats på många år. I den växer två av kommunens ansvarsarter, kärnäva och ängsskära. Djur- och fågellivet är rikt i hela landskapsobjektet. Spår av utter har observerats och ovanligare fågelarter som kungsfiskare, försärla och strömstare kan ses.

Kulturmiljö

Rönne ådalen är känd för sina vattenkvarnar och kallas "Mölleriket". Välbevarade kvarnanläggningar finns vid Bålamöllan, Rönne Mölla och Stockamöllan. I naturreservatet Billingemölla finns ruinerna kvar från en vattenmölla och i samband med den en tråddragningsfabrik.

Rekreation och friluftsliv

Rönne å är en populär kanotled, speciellt från Stockamöllan och norrut mot Djupadalsmölla i Klippans kommun. I Stockamöllan finns en kanotuthyrare och vid Gunnaröd samt i Billingemöllans naturreservat finns grillplats och toalett. Vid Gunnaröd finns även ett vindskydd och iläggsplats för kanoter.

Rönne å dalgång är av riksintresse för naturvård och friluftsliv. Södra delen är av riksintresse för kulturmiljövård och hela dalgången ingår i länets kulturmiljöprogram. Hela dalgången har dessutom landskapsbildsskydd. Här finns fem nyckelbiotoper, tolv skogsobjekt med naturvärden och sex sumpskogar. Skogsstyrelsen har tecknat naturvårdsavtal med en markägare. Rönne å är ett nationellt särskilt värdefullt vattendrag vad gäller natur- och kulturvärde. Rönne s dalgång ingår i värdestrakt för ädellövsog och delar av området ingår i värdestrakt för ängs- och betesmarker. Billingemölla är naturreservat och Natura 2000-område.

Värdekärnor

Nummer	Namn	Klass
B1	Högörtsäng vid Rönne å	2
B2	Betesmark nordväst om Norra Hultseröd	2
B3	Betesmark norr om Billingemölla	2
B4	Strandäng norr om Billingemölla	3
B5	Betesmarker vid Väntan	3
B6	Grustag vid Billabäcken	3
B7	Högörtsäng vid Brostugan	3
B8	Öppen betesmark söder om Brostugan	3
B9	Betesmarker öster om Klockaregården (Rönne å)	3
B10	Betesmarker vid Gunnaröd	3
B11	Trädbärande betesmark vid Stockamöllan	2
B12	Betesmark vid Stockamöllan	3
S1	Alskog söder om Ådala	2
S2	Lövsluttningar öster om Ådal	3
S3	Lövblandskog på Rönneådalens östra sida	2
S4	Alsumpskog i norra delen av Rönneådalen	3
S5	Basaltkupp vid Dalen	1
S6	Alsumpskog på Rönneådalens östra sida	2
S7	Lövsogor på västra sidan av Rönne å dalgång	2
S8	Alsumpskogor vid Norra Hultseröd	2
S9	Betad skog norr om Väntan	2
S10	Bäckravin vid Storegård	3
S11	Lövsogor i Billingemölla naturreservat	2
S12	Alskog i bäckravin väster om Brostugan	2
S13	Avenboksluttningar öster om Brostugan	3
S14	Avenboksbranter norr om Bögerup	2
S15	Bäckdal med alskog norr om Bögerup	3
S16	Al-askskog vid Klockaregården (Rönne å)	3
S17	Bokdominerad ädellövsog i Bögerupsbranten	1
S18	Lövsogor i bäckdalgång vid Gunnaröd	2
S19	Ask-almund öster om Gunnaröds gård	3
S20	Lövsluttning vid kanotcentralen i Stockamöllan	1
S21	Grov ädellövsog vid Stockamöllan	2
S22	Bokdominerad ädellövsog söder om Stockamöllan	3

S32 Alskog nordöst om Bögerup.

2 Kolebäcken med omgivande kulturlandskap

Kring Kolebäcken breder ett småkuperat kulturlandskap ut sig. Markanvändningen växlar mellan åker-, betes- och skogsmark, vilket skapar ett varierat och innehållsrikt landskap. Kolebäcksåsen, en rullstensås, löper väl synlig genom området. Åsen är dels klädd med ädellövskog dels med trädbärande betesmark. Kolebäcken rinner längs åsen och vidare ner i en ravin och mynnar i Rönne å.

Naturmiljö

Kolebäcken omges av fuktiga betade marker som bitvis är bevuxna med al- och björksumpskog och bitvis nästan trädfria. Innan bäcken mynnar i Rönne å rinner den genom en markerad ravin. I ravinen växer al- och askskog. Den fuktiga miljön i ravinen gör att många svampar, lavar och mossor trivs, till exempel bokvårtlav och platt fjädermossa. I fältskiktet finns arter som kransrams, hässleklocka, bäckbräsma och älgört.

Åkermarken finns i närheten av gårdsbebyggelserna och omges av betesmarker som avlöses av skogsmark. De stora öppna betesmarkerna är huvudsakligen välhävda och relativt artrika. Vid gården, Södra Hultseröd, finns artrika trädbärande betesmarker med stora grova och spärrgreniga träd. Spärrgrenigheten är ett tecken på att träden har vuxit upp i ett öppet landskap. Vid Kolehuset finns en mycket artrik betesmark med lång kontinuitet som betesmark. Den steniga och tuviga strukturen

tillsammans med hävden skapar förutsättningar för en rik flora. Här växer arter som slättergubbe, granspira, skogsnycklar, grönvit nattviol, darrgräs, stagg och knägräs. På senare år har betestrycket minskat så i kanterna tränger albuskar fram.

Kolebäcksåsen täcks av ädellövskog som övergår i trädbärande betesmarker. Ädellövskogarna på består huvudsakligen av bok med inslag av ek. Fältskiktet i dem är glest med arter som harsyra och kruståtel. I de trädbärande betesmarkerna finns grova ekar, bokar och björkar samt enstaka enbuskar och hagtorn. Fältskiktet domineras av smalbladiga gräs och örter som exempelvis gökärt, smultron, liten blåklocka, gråfibbla och teveronika.

Kulturmiljö

Kolebäcken är i delar stensatt på båda sidor. I skogen finns rester av en gammal kolmila.

Den västra delen av landskapsobjektet ingår i riksintresse för naturvård och friluftsliv samt i område med landskapsbildskydd. Det finns en nyckelbiotop och två områden med sumpskog. Skogsstyrelsen har tecknat naturvårdsavtal med en markägare. Området ingår i värdestrakt för ädellövskog och i värdestrakt för ängs- och betesmarker.

Värdekärnor

Nummer	Namn	Klass
B14	Betesmarker norr om Södra Hultseröd	3
B15	Betesmark öster om Södra Hultseröd	3
B16	Betesmark vid Bögerup	2
B17	Betesmark vid Kolehuset	1
B18	Betesmark söder om Södra Hultseröd	3
B19	Kolebäcksåsen	2
B20	Betesmark öster om Kolebäcksåsen	2
S32	Alskog nordöst om Bögerup	3
S33	Ravinskog norr om Bögerup	1

B21 Betesmark vid Stenaröd.

3 Billabäckens dalgång

Billabäcken slingrar sig fram genom ett kuperat åker- och beteslandskap ner till Rönne å väster om Billinge. Dalgången är bitvis kraftigt markerad med branta slän-
ter och vid Aspakull är den underliggande skifferberggrunden synlig.

Naturmiljö

De flesta betesmarkerna i landskapsobjektet är steniga och tuviga och på flera av dem står stora grova träd, framför allt ek och ask. De är relativt artrika och hyser ar-
ter som jungfrulin, kärringtand, brudbröd, vitmåra och gulmåra. Några av betesmar-
kerna har tidigare brukats som åker och har därför en trivial flora. Närmast bäcken
har den fuktiga marken tidigare brukats som ängsmark. Där växer arter som brunört,
gökbloster och olika starrarter. Hävden som numera är bete är i delar svag, vilket
innebär att vissa delar håller på att växa igen.

Längs Billabäcken finns ridåer med alar medan i slänterna har mindre dungar eta-
blerats. I slänterna växer ask, alm, ek, asp, björk i trädskiktet. Buskskiktet är rikt med
olvon, fläder, sälg och benved.

Värdekärnor

Nummer	Namn	Klass
B21	Betesmark vid Aspakull	2
B22	Betesmark 1 vid Stenaröd	3
B23	Betesmark 2 vid Stenaröd	2
B24	Betesmark 3 vid Stenaröd	3

B31 Betesmark söder om Gustavslund.

4

Stockamöllan med omgivande kulturlandskap

Mellan Stockamöllan och Rönneholm är landskapet varierat med skogar, åkrar och betesmarker. Skogarna domineras av ädellövskog men här finns också sumpskogar. Betesmarkerna i landskapsobjektet är i huvudsak välhävdade och relativt artrika.

Naturmiljö

De steniga och tuviga betesmarkerna har betats under lång tid. De har en hävdgynnad flora med arter som blodrot, gökärt, liten blåklocka, stenmåra, rödven, gråfibbla och stagg. Grova ädellövträd står på flera ställen. Speciellt artrika betesmarker finns söder om Stockamöllan. Förutom ovan nämnda arter kan man här hitta grönvit nattviol, humleblomster och ängsvädd.

Omgivningarna kring gården Graneborg har varit ett mycket artrikt och varierat område. Här fanns betad skog flera betesmarker och brukade åkrar. Idag brukas endast åkermarken. Betesmarkerna håller på att växa igen och endast mindre områden med artrik flora finns kvar. Markerna kring Graneborg har under senare år utsatts för omfattande schaktningsarbeten och varit uppställningsplats för arbetsfordon. För att om möjligt få tillbaka värdena krävs restaurering och återupptaget bete.

Ädellövskogarna i landskapsobjektet innehåller en stor andel mycket gamla och grova träd och död ved. I fuktiga delar finns rik förekomst av mossor och lavar.

Några exempel på arter är skuggoranglav, grå skärelav, sydlig sotticka och guldlockmossa. Sumpskogarna är frodiga al-ask-skogar som har rikligt med mossor och skogsgräs. Även sumpskogarna har rikligt med död ved och utgör goda livsmiljöer för vedlevande insekter. Vid Hasslebro står en över 300 år gammal och mycket grov ek som är ett naturminne.

Kulturmiljö

Rönneholm slott har anor från mitten av 1500-talet. Huvudbyggnaden har byggts om flera gånger sedan dess. Till gårdens äldsta byggnader hör den så kallade Borgen från 1600-talet. Den var från början orangeri och senare änkesäte. Stockamöllan har historia som brukssamhälle från slutet av 1800-talet med typisk bebyggelse med industribyggnader, arbetarbostäder och disponentvilla.

Rekreation och Friluftsliv

Kring Stockamöllan har Möllerikeföreningen skapat strövstigar. Rönne å är en populär kanotled, speciellt från Stockamöllan och norrut. I Stockamöllan finns en kanotuthyrare.

Delar av landskapsobjektet ingår i riksintresse för naturvård, friluftsliv och kulturmiljövård, länets kulturmiljöprogram och i område med landskapsbildsskydd. Vid Hasslebro finns ett naturminne. Inom landskapsobjektet finns en nyckelbiotop, tre skogsobjekt med naturvärden och fyra sumpskogar. Skogsstyrelsen har tecknat naturvårdsavtal med en markägare. Området har värdekärnor för ädellövskog samt gräsmarker.

Värdekärnor

Nummer	Namn	Klass
B27	Betesmark vid Gunnaröd	3
B28	Betesmark vid Avundstorp	3
B29	Betesmark söder om Stockamöllan	2
B30	Gräsmarker vid Gustavslund	2
B31	Betesmarker söder om Gustavslund	2
B32	Betesmark vid Hasslebro	2
S34	Blandlövskog vid bäck intill Gustavslund	2
S35	Betad skog vid Gustavslund	3
S36	Bokskog nordväst om Borgen	2
S37	Alsumpskog norr om Borgen	2
S38	Parkartad ädellövskog vid Borgen	2
S39	Bokskog vid Rönneholm	3
S40	Lövskogar vid Orrahus	2

S41 Del av Rönneholms mosse .

5 Rönneholms mosse med omgivande våtmarker och Ringsjön

Landskapet mellan Stockamöllan och västra Ringsjön domineras av Rönneholms mosse. Här finns också vidsträckta betesmarker och strandnära skogar vid Ringsjön.

Naturmiljö

På Rönneholms mosse har torvtäkt pågått sedan 1800-talet och drivs idag kommersiellt. Tillståndet för täkten går ut 2021 och idag är i princip all torv utvunnen. I den centrala delen av mossen har ett skogbevuxet parti lämnats obrutet. Den ”örörda” del av mossen är en viktig refug för vilt, fåglar och andra arter i närområdet. I väster där torvbrytningen inleddes har mossevegetation etablerats på nytt. Där dominerar björkskog med inslag av al, asp, gran och tall. Skogen är olikåldrad och tät. I fältskiktet finns arter som tranbär, blåtåtel, odon, ljung och andra ris och mossor. Revlumner dominerar ställvis. I blötare partier dominerar vitmossa. Här finns också en damm som är en stor tillgång för fågellivet. Spår av gammal torvbrytning på mossen syns idag som mindre torvgravar som fått växa igen.

Rönneholms mosse angränsar till Rönne å och Ageröds mosse. Det vidsträckta våtmarksområdet skapar förutsättningar för ett rikt fågelliv, bland annat har kungsfiskare noterats.

Rönneholms mosse omges av fuktiga till blöta betesmarker och mindre åkrar. Betesmarkerna har betats under lång tid. Fältskiktet utgörs av vanliga arter som tuvtåtel, veketåg, vanlig smörblomma, hundäxing och olika starrarter. Mindre dungar och backar med gamla och grova ädellövträd finns ställvis på de vidsträckta gräsmarkerna, till exempel Bjälköbacke.

Markerna nära Ringsjön utgörs av gammal åkermark, där odling möjliggjorts genom att Ringsjön sänktes 1,6 meter åren 1880–1883. Genom sänkningen förbättrades och utökades odlingsmöjligheterna runt sjön. Rester av en strandvall som visar var sjöstranden befann sig innan sjön sänktes finns synlig i skogen strax söder om Sjöholmen. Närmast Ringsjön finns fuktiga strandskogar av viden och al. Längre från sjön en bit upp i slutningen finns ädellövskog av ask- och bok med artrikt fältskikt. Exempel på arter som finns här är stor häxört, hässleklocka, ramslök, myskmadra, ormbär, lundelm och skärmstarr.

Kulturmiljö

För många tusen år sedan var mossen (och Ageröds mosse i Höörs kommun) delar av en stor grund fornsjö. Det som idag är Ringsjön var också del av denna sjö. Efter istidens slut blev klimatet långsamt varmare. Fornsjön började långsamt växa igen och vegetationen omvandlades till torv under årtusendenas gång.

Förutom mossens intressanta geologi, finns här även en intressant kulturhistoria. Vid arkeologiska undersökningar på Rönneholms mosse har en mängd lämningar från äldre stenåldern hittats, bland annat spår av boplatser, redskap som pilspetsar och fiskeredskap av flinta. Fynden har daterats till att vara ungefär 7500–9000 år gamla.

Rekreation och friluftsliv

Vid Sjöholmen finns en badplats med toaletter, grillplatser och bänkar.

Landskapsobjektet ingår i riksintresse för friluftsliv, kulturmiljövård, länets kulturmiljöprogram och i område med landskapsbildsskydd. Inom området finns tre skogsobjekt med naturvärden. I området finns värdekärnor för ädellövskog.

Värdekärnor

Nummer	Namn	Klass
B33	Betesmarker vid Rönneholms mosse	3
S41	Del av Rönneholms mosse	2
S42	Parkartad bokskog vid Sjöholmen	3
S43	Avenbokskog vid Fairyhill	3
S44	Ask- och bokskog norr om Grimshus	3
S45	Ask- och bokskog öster om Grimshus	3
S46	Ädellövskog norr om Råröd	3
S47	Ålskog på Västra Ringsjöns strand	2

B36 Betesmark vid Vedelsbäck..

6

Stehag med omgivande kulturlandskap

Det kuperade odlingslandskapet kring Stehag delas upp av stengärdesgårdar och trädridåer. Det småskaliga landskapet domineras av mindre åkrar och betesmarker med inslag av skogsmark. Centralt i området sträcker sig en ädellövskogsklädd rullstensås, Bosarps jär. Andra större skogsområden finns vid Gyabjär, Värlinge och Kastberga. Södra stambanan går som en barriär genom området.

Naturmiljö

Bosarps jär är en hög ryggformad isälvsavlagring, skapad av inlandsisens smältvattneströmmar. Den karakteristiska formen med spetsig rygg gör att den är starkt markerad i landskapet och åsen blev därför naturreservat 1963. Den är huvudsakligen bevuxen med bokskog. Stora delar av skogen brukas rationellt men delar har lämnats till fri utveckling och har större naturvårdsintresse med död ved och olikåldriga bestånd. Dessa delar är gynnsamma för vedlevande insekter till exempel getinglik svampmygga och rödhornad mulmstyltfluga.

På åsen finns en betesmark med stora grova träd av ek och bok. Här förekommer också rikligt med björk, lind och lönn. Fältskiktet är sparsamt eftersom betestrycket är för hårt. Några exempel på arter som finns här är blåsippan, liten blåklocka, gökärt, vårbrodd och rödven.

Kastberga skog har historiskt varit trädbärande betesmark men hyser idag huvudsakligen planterad skog, mest ädellövskog. Centralt finns områden som är mindre påverkade av skogsbruk. I dessa finns grova träd och rikligt med hassel samt fuktiga områden med alskog. Här växer arter som stor häxört, kärrfibbla, gullpudra, skogsknipprot och grönvit nattviol. Humlesugan, en av kommunens ansvarsarter, växer i skogen men också ute på den angränsande Kastberga äng och vid Värlinge. Ängsskära, en annan kommunal ansvarsart, växer vid Ullstorp.

I anslutning till Stehags tätort ligger Gyabjär, ett skogsområde med barr- och lövskogar. De för naturvården intressanta delarna består av lövskog med grova ädellövträd samt sumpskogar. Död ved förekommer rikligt. På flera ställen rinner bäckar och markvatten tränger fram i sluttningarna. Detta skapar förutsättningar för ett artrikt fältskikt. Några exempel på arter som växer här är skogsknipprot, grönvit nattviol, hässleklocka, ramslök, lundelm, stor häxört, mörk lungört och kransrams. I norr sträcker sig en markerad dalgång med bokskogsklädda sluttningar där fältskiktet på våren domineras av ramslök.

Inom landskapsobjektet finns många av kommunens mer artrika betesmarker, till exempel vid Värlinge, Vedelsbäck och Hemmingsberga. De flesta av betesmarkerna är trädbärande, steniga, tuviga och har lång kontinuitet av bete. Hävdstatusen varierar. Vanliga arter är gråfibbla, blodrot, rödven, vitmåra och liten blåklocka, medan brudbröd, stagg, knägräs, darrgräs, jordtistel, backtimjan och ljung förekommer på de mer artrika betesmarkerna. På betesmarkerna kring gården Vedelsbäck växer äldre ekar men framför allt grova gamla hasslar. Till träden och hasselbuskarna är en rik insektsfauna och svamp- och lavflora knuten. Exempel på arter är noshornsoxe, gråbandad trägnagare, gulringad vedharkrank, elegant sköldlav, dvärgbägarlav, läderskål och rostticka.

Trakterna kring Stehag är intressanta ur naturvårdssynpunkt eftersom entomologen Carl Philip Mauritz Möller genomförde inventeringar av faunan i närområdet. Mest kända är hans insektsinventeringar från mitten av 1800-talet. Stehag med omnejd har därför blivit klassiska insektslokaler, där många unika insektsfynd gjorts.

Kulturmiljö

Stehags kyrkby omfattar ett fåtal gårdar och hus. Prästgården på central plats är representativ för 1800-talets prästgårdsanläggningar. Till gården hör en korsvirkeslänga från 1860, vilken tjänade som prästänkans bostad. Den ålderdomliga trädgården med bland annat klippta buxbomhäckar utgör en viktig del av miljön. Kyrkan har anor från 1100-talet. Haga kvarn är en väderkvarn av holländsk typ, som ligger några kilometer söder om Stehag.

Rekreation och friluftsliv

I Gyabjär finns markerade stigar av olika längd där Eslövs kommun ansvarar för skötsel. Vid Stehags idrottsplats finns ett grillhus. Vid Bosarps järs naturreservat finns en anlagd rastplats.

Landskapsobjektet ingår i riksintresse för naturvård och i länets kulturmiljöprogram. Inom objektet finns en sumpskog och flera evighetsträd. Bosarps jär är naturreservat. Skogsstyrelsen har tecken naturvårdsavtal med en markägare. Två av kommunens ansvarsarter humlesuga och ängsskära växer på ett par lokaler. Inom objektet finns värdekärnor för ädellövskog och gräsmarker.

Värdekärnor

Nummer	Namn	Klass
B34	Betesmarker vid Ljusekullen	3
B35	Betesmarker vid Kärrstorp	2
B36	Betesmarker vid Vedelsbäck	2
B37	Betesmarker vid Värlinge	3
B38	Betesmark vid Stehag	1
B39	Betesmarker söder om Kärrstorp	2
B40	Betesmark vid Hemmingsberga	1
B41	Betesmark 2 vid Hemmingsberga	3
B42	Betesmark i Bosarps Jär naturreservat	3
B43	Betesmark vid Ullstorp	3
B44	Ullstorps äng	2
B45	Kastberga äng	3
B46	Kastberga fäläd	2
B47	Betesmark vid Haga	2
S48	Boskog i bäckdal norr om Stehag	2
S49	Alskog norr om Gyabjär vid Stehag	3
S50	Askskog vid Vedelsbäck norr om Stehag	3
S51	Ädellövskog vid Gyavallen i Stehag	3
S52	Boskogar på Gyabjär vid Stehag	3
S53	Boskog vid Kärrstorp	3
S54	Bosaps Jär	2
S55	Betad alsumpskog väster om Stehag	2
S56	Blandlövsskog sydväst om Stehag	3
S57	Al- och ekskog sydväst om Stehag	2
S58	Hasselrik ekskog nordväst om Stehags vattenverk:	2
S59	Hasselrik ekskog norr om Stehags vattenverk	2
S60	Hasselrik ekskog och trädbärande hagmark vid Värlinge	2
S61	Ekskog vid Värlingegården	2
S62	Ekskog vid Alfastorp	2
S63	Alskogar vid Olofslund (i Kastberga skog)	2

F69 Ädellövskog i bäckravin öster om Farstorp

7

Skogar vid Farstorp

Farstorp ligger i kommunens nordvästra del på gränsen till Svalövs kommun. Landskapet kring Farstorps gård är kuperat och skogsmarker avbryts av öppna betesmarker och åkrar, vilket skapar ett varierat landskap. I väster rinner Saxån och i öster, på gränsen till Svalövs kommun, rinner Vallabäcken. Vallabäckens dalgång ligger djupt nedskuren. De ur naturvårdssynpunkt mest värdefulla delarna är de trädbevuxna områdena kring vattendragen.

Naturmiljö

Saxån ansluter från norr i landskapsobjektets västra kant. Den omges av lövskogar och igenväxande betesmarker. Igenväxningen har gått långt och vissa områden är helt täckta med buskar, framför allt slån. På flera ställen finns stengården som tidigare har avgränsat betesmarken från åkermarken. I kanterna finns enstaka grova träd. Här ligger också en större damm där det växer både ängskära och kärnäva, två av kommunens ansvarsarter.

Lövskogarna utgörs av relativt artrika ädellövskogar av ek med inslag av lind, alm, lönn, björk och fågelbär. Buskskiktet är delvis rikligt med främst hassel. Flera av träden är mycket grova, har håligheter och bär tecken på att de vuxit upp i en mera öppen skog. Här finns rikligt med död ved. I fältskiktet växer gulplister, skogsbingel och långsvingel, men också ovanligare arter som skogsknipprot, stor häxört och lundelm.

Vallabäcken rinner fram i en djup ravin med branta sluttningar där man kan se lerskifferberggrunden framträda. Den mineralrika berggrunden skapar förutsättningar för ett artrikt fältskikt med arter som gullpudra, bäckbrässma, aklejruta och skärms-tarr. I de fuktiga områdena kring bäcken dominerar ask eller al. Skogen i sluttningarna utgörs av äldre bok- och ekskog med inslag av lind, ask, avenbok och fågelbär. Flera av träden är mycket grova och flera har håligheter och rikligt med mossor och lavar. Här finns gott om död ved, både stående och liggande, vilket skapar förutsättningar för vedlevande insekter. Växter som lungört, ormbär, skogsknäpprot och buskstjärnblomma växer här. Bäckens har kvar sitt naturliga förlopp och slingrar sig fram i ravinens botten. Forsande och lugnflytande partier skapar livsmiljöer för olika fiskarter och bottenlevande organismer. Kungsfiskare har setts vid bäcken.

Kulturmiljö

En bro över bäcken leder över till Svalövs kommun. Här kan rester av en gammal kvarn ses.

Vallabäckens ravin ingår i område av riksintresse för kulturmiljövård samt länets kulturmiljöprogram. Inom landskapsobjektet finns fyra nyckelbiotoper, tre skogsobjekt med naturvärden och en sumpskog. Värdekärnor för ädellövsskog finns. Två av Eslövs kommuns ansvarsarter, kärnäva och ängsskära, växer i objektet.

Värdekärnor

Nummer	Namn	Klass
S64	Lövskog och hässle väster om Farstorp	2
S65	Hasselrik ekskog väster om Farstorp	2
S66	Ekskog sydväst om Farstorp	2
S67	Askskog sydväst om Farstorp	3
S68	Betad lövsumpskog söder om Farstorp	3
S69	Ädellövskog i bäckravin öster om Farstorp	1

B54 Betesmark vid Trollenäs.

8

Saxåns dalgång

Saxån rinner fram genom ett i huvudsak öppet jordbrukslandskap och omges framför allt av åkermarker. Ån meandrar i dalgången kring Trollenäs men är rätad på långa sträckor. Långgropen som ansluter till Saxån vid Trollenäs är det största biflödet. Saxåns avrinningsområde är i sin helhet 360 km² stort.

Naturmiljö

Saxån rinner upp i Svalövs kommun och passerar Trollenäs slott med dess rika natur- och kulturmiljöer. Norr och väster om slottet finns sträckor där ån meandrar. Vid Trollenäs kvarn där ån tidigare har rätats har en avgrävd meanderslinga åter blivit en del av ån. För att underlätta för fiskars och andra vattenlevande djurs vandring har tre vandringshinder åtgärdats i vattendraget. Två vid Trollenäs och ett vid Reslöv. Saxån-Braån vattenråd har genom åren anlagt ett flertal dammar i åns närhet i syfte att förbättra vattenkvalitén och gynna biologisk mångfald. Där vattendraget meandrar varierar strömhastigheten, vilket ger både strömmande vattensträckor med grus- och stenbottnar och lugnflytande sträckor med finkorniga sediment och mer växtlighet. I Saxån har en mängd olika fiskarter noterats, bland annat elritsa, grönlång, storspigg och öring. Även gädda, ål, bäcknejonöga och tjockskalig målarmussla har noterats.

Markerna i ådalen har under lång tid brukats som slåtterängar och betesmarker. Idag hävdas alla marker med bete. Betesmarkerna är i huvudsak välhävdade men hyser en trivial flora. De branta sluttningarna på betesmarkerna norr om Trollenäs slott har

dock en artrik flora med exempelvis humleblomster, liten blåklocka, gökblomster, brudbröd, grusstarr och rödkämpar. Även vid Trollenäs kvarn finns en relativt artrik flora.

Kring Trollenäs slott finns två större områden med ädellövskogar. Skogarnas naturvärden är främst knutna till den rikliga mängden av död ved. Deras skyddade läge nere i dalgången ger ett fuktigt klimat. Detta skapar förutsättningar för en rik moss- och lavflora, till exempel guldlockmossa, platt fjädermossa, trubbfjädermossa, stiftklotterlav, lönnlav och gulnål. De rika ädellövskogarna, närheten till ån, byggnader med allehanda små krypin och avsaknad av belysning gör närområdet kring slottet gynnsamt för fladdermöss. Här finns bland annat större brunfladdermus, nordfladdermus och vattenfladdermus.

Kulturmiljö

Trollenäs slott har en rik kulturhistoria. Slottet har ursprung från 1500-talet men fick sitt nuvarande utseende på 1800-talet. I anslutning till slottet ligger Näs kyrka med anor från medeltiden. Spår av en gammal grävd kanal som ledde vatten fram till Trollenäs kvarn kan ses i anslutning till kvarnen. Vid Reslövs kvarn är kvarndammen kvar men åtgärder har genomförts för att skapa fria vandringsvägar.

Rekreation och friluftsliv

I dalgången öster om Trollenäs slott finns en anlagd stig, Trollestigen. Vid Marieholm finns en tillgänglighetsanpassad stig som går runt den anlagda dammen Laddran. Här finns också grillplats och bänkar.

Landskapsobjektet ingår i område av riksintresse för kulturmiljövård och delar av dalgången ingår i länets kulturmiljöprogram. Det finns en nyckelbiotop, ett skogsobjekt med naturvärde och två områden med sumpskog. Saxån är ett nationellt särskilt värdefullt vattendrag vad gäller naturvärde. Värdekärnor för ädellövskog finns.

Värdekärnor

Nummer	Namn	Klass
B54	Betesmarker vid Trollenäs	2
B55	Betesmarker kring kvarnarna	3
B56	Betesmarker vid Gullarp	3
S70	Blandädellövskog vid Trollenäs, norra delen	2
S71	Blandädellövskog vid Trollenäs, södra delen	2

S80 Bokskog i Skarhults kronopark.

9

Snärjet och Skarhults Kronopark

Snärjet och Skarhults kronopark är två större, sammanhängande skogsområden öster om Eslöv. Här finns stora arealer både ädellövskog och barrskog. Landskapsobjektet rymmer också en större våtmark, Stavröds mosse.

Naturmiljö

Snärjet, som ligger närmast Eslövs tätort, har sitt ursprung som gammal fäladsmark och betad skog. Fäladsmarken planterades under 1800-talets senare del, för att få massa- och virkesproduktion. Mindre områden med gammal skog finns dock kvar och här finns de största naturvärdena. Den östra delen av Snärjet utgörs av ett omväxlande landskap, där skogsbestånd avlöser åkrar och betesmarker. Några av de äldre skogsbestånden hyser gamla och grova träd med håligheter samt rikligt med död ved vilket gynnar vedlevande insekter, fåglar och fladdermöss. Trädsiktet består framförallt av bok och ek med inslag av ask, lind och al. Fältsiktet är i dessa delar artrikt med arter som lundslok, lundelm, grönvit nattviol, skogstjärnblomma, majbräken, lungört, stor häxört, dvärghäxört och ramslök.

Öster om Snärjet ligger Skarhults Kronopark. Kronoparken är anlagd som jaktpark till Skarhults slott och området har lång kontinuitet som skogsmark.

I området bedrivs rationellt skogsbruk. Stora delar är idag ungskog, förnygrings-

ytor för bok, lärk, björk eller gran. Ytor med äldre lövskog finns som domineras av bok med inslag av andra ädla lövträd som ek och ask. Här finns rikligt med död ved. Ställvis är fältskiktet artrikt med arter som lundslok, hässlebrodd, stor häxört, skärmstarr, gullpudra, skogsveronika, Jungfru Marie nycklar och grönvit nattviol. Här finns också fuktlövskogar med ask och al.

Stavröds mosse är ett stort våtmarksområde norr om Skarhults Kronopark. Här har förekomsten av öppna vattenytor varierat genom tiderna. Från att ha varit en öppen vattenyta har ”mossen” efter lång tids igenväxning och vattenuttag utvecklats till en våtmark med omgivande lövsumpskog. I dagsläget är den centrala delen en våtmark som domineras av kaveldun, vass och andra högväxande gräs och halvgräs. I skogen växer främst björk och al med inslag av vide, fläder och brakved. Blöta, kärrika delar blandas med torrare delar. Här finns rikligt med död ved i olika nedbrytningsstadier som bär tydliga spår efter vedlevande insekter.

Rekreation och friluftsliv

I Snärjet ligger en pistolskyttebana och en skjutbana för lerduveskytte. Eftersom skogarna ligger nära Eslöv nyttjas de skogsbilvägar som anlagts som ett rutnät flitigt för rekreation och friluftsliv på.

I landskapsobjektet finns en sumpskog.

Värdekärnor

Nummer	Namn	Klass
S75	Stavröds mosse	2
S76	Askkärr väster om Kungshults gård	2
S77	Askkärr sydväst om Kungshults gård	2
S78	Askkärr norr om Djurgården	2
S79	Ädellövskog i Skarhults kronopark	3
S80	Boskog i Skarhults kronopark	3

B57 Abullahagen.

10

Gryby med omgivande kulturlandskap

Vid Gryby strax öster om Eslövs tätort breder ett småskaligt kulturlandskap ut sig. Åkermarker växlar med betesmarker och mindre skogsdungar, där odlings- och betesmarkerna delas upp av ett flertal stengärdar.

Naturmiljö

Två av kommunens artrikaste betesmarker, Abullahagen och Östra Strö fälad, ligger inom landskapsobjektet. Betesmarkerna är rester av de fäladsmarker som förr hade en mycket större utbredning. Båda har betats under lång tid och hyser en mycket artrik flora. Här växer exempelvis jordtistel, stagg, darrgräs, knägräs, svinrot, backtimjan, gulmåra, brudbröd, ljung, slättergubbe, kattfot, pillerstarr, Sankte Pers nycklar och Jungfru Marie nycklar.

Abullahagen är geologiskt intressant eftersom området ligger i gränsen mellan två moräner, den blockrika nordostmoränen och den blockfattiga lerrika sydvästmoränen. Eftersom det finns både näringsfattig och kalkrik mark har floran blivit extra artrik. Exempel på arter som bara finns i Abullahagen och inte på Östra Strö fälad är klasefibbla, tätört och ängsnycklar.

Kring Gryby har betesmarkerna kvar sin tuviga och steniga struktur men floran har

utarmats på grund av kvävegödsling. Det har inneburit att typiska betesmarksväxter endast finns kring stenar och tuvor. Öster om Gryby finns en igenväxande betesmark som fortfarande har en artrik flora. Ett starkt viltbete håller betesmarken öppen.

Kulturmiljö

I Abullahagen finns ett gravfält från järnåldern, Hörahög.

Rekreation och friluftsliv

I Abullahagen finns en grillplats och ett fågeltorn. Vid ingången till reservatet från Lundavägen finns en rastplats.

Delar av landskapsobjektet ingår i riksintresse för naturvård och länets kulturmiljöprogram. Abullahagen är naturreservat och Natura 2000-område samt värdekärna för gräsmarker.

Värdekärnor

Nummer	Namn	Klass
B57	Abullahagen	1
B58	Betesmarker längs Grybybäcken	3
B59	Gräsmark vid Gryby	3
B60	Östra Strö fälad	1
S81	Skogsparti i västra delen av naturreservatet Abullahagen	2

B62 Betesmark vid Kristineberg.

11 Brååns dalgång

Landskapet omkring Bråån varierar från flack jordbruksmark till markerad lövskogsklädd dalgång. Ån har i delar kvar sin naturliga åfåra men är rätad i de delar där den rinner genom åkerlandskapet. Brååns avrinningsområde är ca 165 km² stort.

Naturmiljö

Bråån är, liksom övriga vattendrag, ett viktigt stråk i landskapet både för växter och djurs spridningsmöjligheter och för människor som vill röra sig i landskapet. Flera fiskarter förekommer i ån, exempelvis sandkrypare, grönling, elritsa och öring. Även tjockskalig målarmussla och toppig hattsnäcka finns här.

Bråån rinner in i Eslövs kommun strax öster om Högseröd. Vid Högseröd rinner ån genom en flack dalgång och omges av fuktiga betesmarker. Flera av betesmarkerna har tidigare varit åker och har därför en trivial flora. I de mer artrika betesmarkerna växer bland annat humleblomster, hundstarr, ängsbrämsa, kabbleka och svalört. Strax innan ån rinner in i Höörs kommun blir ådalen mer markerad och här varierar betesmarkerna med mindre skogspartier. Här har ån landskapsbildsskydd. Vid Skarhults slott rinner ån genom slottsparken. Både slottsparken (norr om Brønneslövsvägen) och angränsande skogsområden har höga naturvärden. Naturvärdena består i grova träd och rikligt med död ved, som skapar livsmiljöer för mossar, lavar och insekter.

Vid Borlunda blir dalgången mer markerad men omges fortfarande av betesmarker. I slutningarna här finns kommunens enda rikkärr. En förbättrad hävd av rikkärret

skulle öka kärrets artrikedom. När ån når Eslövs golfbana blir sluttningarna än mer markerade och övergår då till att bli lövskogsbeklädda. Ån fortsätter mot Ellinge slott, där bokskog med ställvis grova träd och död ved omger ån. Detta skapar goda livsmiljöer för svampar, mossor och lavar, som exempelvis hartsticka, sydlig sot-ticka, kraterangelav, savlundlav och gullockmossa.

I skogen finns avgrävda meanderslingor från när ån rätades. Bråån mynnar vid Örtofta i Kävlingeån. Här ligger Örtofta slott vars park har höga naturvärden. Naturvärdena är knutna till träden där förekomsten av mossor och lavar är riklig.

Strax väster om slottet ligger två stora våtmarker med omgivande betesmarker, anlagda genom Kävlingeåns vattenråd som anlagt ett flertal dammar inom avrinningsområdet. Kring dammarna finns ett rikt fågelliv, med bland annat skärfläcka, årta, storspov, kricka och ängspiplärka. Den största ligger vid Skarhult och har ett rikt fågelliv.

Kulturmiljö

I Högseröds by ligger enligt traditionellt mönster, kyrkan, prästgården, den gamla skolan och kvarnen samlat centralt. Bron över ån på den gamla byvägen är en äldre stenvälsbro. Skarhults kyrka är från 1100-talet. Slottet uppfördes under 1500-talet som trelängad tornförsedd borg och fick sitt nuvarande utseende under 1800-talet. Ellinge slott har dock anor sedan medeltiden och i miljön kring slottet finns flera byggnader med kulturhistoriska värden. Slottets huvudbyggnad är till sin grundstomme mycket gammal, möjligen ända från 1400-talet. Slottet omges ännu av de gamla vallgravarna. Vid ån finns rester av en kvarn, Damstorp.

Örtofta kyrka har anor från 1100-talet men nuvarande byggnad är uppförd 1862. I slutet av 1400-talet uppfördes det tegelhus vars rester ännu ingår i den gamla delen av det nuvarande slottet. Slottet har under tidernas lopp genomgått många förändringar. Kring slottet finns flera gamla byggnader bevarade. Vid kyrkan, i närheten av slottet, finns en skans från svensk-danska kriget på 1600-talet.

Rekreation och friluftsliv

I naturreservatet Rövarekulan, som ligger i dalgången i Höörs kommun, finns markerade strövstigar. Här finns också rastplats och toalett.

Brååns dalgång är av riksintresse för naturvård. Delar av landskapsobjektet är av riksintresse för kulturmiljövården. Vid Bingstorp finns ett område med landskapsbildsskydd. Bråån är ett nationellt särskilt värdefullt vattendrag utifrån naturvärde. I objektet finns värdekärnor för ädellövskog.

Värdekärnor

Nummer	Namn	Klass
B61	Borlunda rikkärr	3
B62	Betesmark vid Kristineberg	3
B63	Betesmark vid Skarhults våtmark	3
B64	Meandrande del av Bråån vid Hurva	3
B65	Betesmarker vid Klockaregården (Högseröd)	3
B66	Fuktäng vid Klockaregården (Högseröd)	3
B67	Betesmark sydväst om Klockaregården	3
S82	Ädellövskog vid Örtofta slott	2
S83	Ellinge slottspark	2
S84	Ädellövskog öster om Ellinge	3
S85	Bokskog vid Kristineberg	3
S86	Skarhults slottspark	2
S87	Lövskog vid Skarhults kyrka	3
S88	Alsumpskog vid Klockaregården (Högseröd)	3

Kävlingeån.

12

Kävlingeåns dalgång

Kävlingeån rinner från Vombsjön och mynnar i havet vid Löddeköpinge. Ån är Skånes tredje största å. Den rinner genom en flack dalgång vilket innebär att nivåskillnaden mellan källa och mynning är liten. På några ställen finns forsande partier som vid Bösmöllan, Vadmöllan och Kvarnvik. Åns totala avrinningsområde är 1 217 km², varav 120 km² ligger inom Eslövs kommun. Den omges av ett öppet storskaligt jordbrukslandskap, huvudsakligen med betesmarker som utgör viktiga rastlokaler för flyttfåglar samt häckningsplatser för exempelvis tofsvipa och andra vadarfåglar. Där hävden upphört växer betesmarkerna igen och övergår till lokaler för småfåglar. Stork syns ofta i området, framför allt när bönderna plöjer sina åkrar.

Naturmiljö

Historiskt har de flacka områdena kring ån brukats som slåtterängar som senare övergått till betesmarker. Den övervägande delen av betesmarkerna kring ån är välhävdade. Vegetationen är trivial med arter som hundäxing, maskros, vitklöver, höstfibbla och smörblomma på frisk mark. På fuktigare marker växer exempelvis tuvtåtel, veketåg och älgört och i strandkanterna arter som bladvass, igelknopp, rosendunört, bredkaveldun och viden. Fuktängarna kring ån vid Flyinge ingår i Flyinge ängars naturreservat. De har en relativt artrik flora med bland annat humleblomster, fackelblomster, brunskära, kabbleka, hirsstarr och flaskstarr. Längs dalgången finns endast mindre skogsdungar. De flesta är extensivt skötta lövsumpskogar som har höga naturvärden knutna till den fuktiga miljön och död ved. Här trivs arter som

rankstarr, storrams, storhäxört, mörk örlov och hackspettar.

Mellan åren 1938 och 1943 rensades och rätades cirka 3 mil av ån nedströms Vombsjön med syfte att öka arealen odlingsbar mark. På flera ställen grävdes meanderslingor av för att snabba på flödet. Rensningsmassor ligger kvar som höga vallar kring ån. Genom Kävlingeåns vattenråd har några av de avgrävda meanderslingorna längs restaurerats och står nu åter i kontakt med åvattnet. Vattenrådet har också anlagt ett flertal dammar inom området där en av de största ligger i Gårdstånga. Här har ett rikt fågelliv etablerats.

Kulturmiljö

I anslutning till dalgången ligger Gårdstånga gamla by med bland annat kyrkan, prästgården och skolan. Gårdstånga kyrka uppfördes under 1100–1200-talet. Byggnaden har under tidernas lopp genomgått flera förändringar; bland annat byggdes tornet på 1600-talet. Viderups slott har anor sen 1500-talet. Till slottet hör flera ekonomibyggnader som har kulturhistoriska värden.

Rekreation och friluftsliv

Kävlingeån är utmärkt för kanotning men det saknas anlagda iläggsplatser. Gång, cykel- och ridväg finns på den gamla banvallen mellan Örtofta och Lilla Harrie.

Kävlingeåns dalgång är av riksintresse för friluftsliv. Delar av dalgången ingår i område av riksintresse för kulturmiljövård. Kävlingeån utgör ett nationellt särskilt värdefullt vattendrag när det gäller fisk och fiskvärde. Inom landskapsobjektet finns en nyckelbiotop och en sumpskog. Flyinge ängar är naturreservat och är föreslaget till nytt Natura 2000-område. Inom objektet finns värdekärnor för gräsmarker.

Värdekärnor

Nummer	Namn	Klass
B69	Gårdstångadammen	3
B70	Betesmark vid Gårdstånga	3
B71	Betesmark vid Getinge	3
B72	Fuktängar vid Flyinge	3
S91	Strandlövsskogar vid Kävlingeån uppströms Bösamöllan	3
S92	Ädellövskog öster om Viderups slott	3
S93	Lövsumpskog öster om Flyinge	3
S94	Alsumpskog väster om Torslund	2
S95	Lövskog på Vombsjöns nordvästra strand	3
S96	Lövskog norr om Vombsjön	3

Rödabäck.

13 Rödabäcks dalgång

Rödabäck rinner fram i en markerad ravin ute i slättlandskapet. Ravinens läge, omgiven av åkermarker, innebär att den är betydelsefull för många av slättens djur som kan söka skydd här. Bäckens har kvar sitt naturliga förlopp i ravinerna där den slingrar sig fram. Större delen av dalgången har tidigare använts som betesmark. Utloppet i Kävingeån som varit rätat har återfått en mer naturlig sträckning. I bäcken har det konstaterats att örningen har lekt efter restaureringen.

Naturmiljö

Bäcken omges av fuktiga marker där al dominerar i trädskiktet. I fältskiktet närmast bäcken hittar man till exempel äkta förgätmigej, vattenmynta, kåltistel, igelknopp och älgört. I de branta sluttningarna växer lövskog, huvudsakligen alm, ask och sykomorlönn med inslag av björk, hagtorn och fläder. Flera av almarna har dött på grund av almsjukan och är nu till nytta för framför allt vedlevande insekter och svampar. I öster finns en fuktig alskog där fältskiktet domineras av kirskål, nejlikrot och långsvingel. Inslag av död ved är rikligt förekommande. Almarna närmast bäcken är relativt grova.

Längst i väster finns en betesmark. Betesmarken håller på att växa igen eftersom betet upphört och marken domineras av buskar, framför allt slån och videarter.

Dalgången ingår i område av riksintresse för kulturmiljövård och länets kulturmiljöprogram.

B76 Betesmark i före detta grustag vid Flyinge.

14

Sandmarker vid Flyinge och Holmby

Kring trakterna av Flyinge och Holmby finns kommunens sandiga områden. Genom området sträcker sig två mindre åsar. En vid Flyinge och en vid Holmby.

I det sandiga området finns spår av täkter på flera ställen som skålformiga bildningar. Den grustäkt som senast upphörde (2018) låg vid Holmby. De sandiga markerna ansluter till större sammanhängande sandmarker söder om Kävlingsån i Lunds kommun.

Naturmiljö

Markanvändningen i landskapsobjektet är huvudsakligen åker, men i naturreservatet Flyinge ängar samt på Holmbyåsen dominerar betesmarker. Flyinge ängar är ett tätortsnära naturreservat och de sandiga markerna av landskapsobjektet ingår i reservatet. De fuktiga gräsmarkerna av naturreservatet ingår i landsskapsobjekt nummer 12 "Kävlingsåns dalgång". De sandiga markerna har en rik flora. Utanför reservatet är de torra sandiga områdena uppodlade eller ligger i träda.

På sandiga marker har konkurrenssvaga arter möjlighet att etablera sig. De är därför ofta artrika. På trädesåkrarna etablerar sig många ettåriga och lågväxande arter i ett inledande skede. Med tiden etableras också fleråriga arter. Bland arter som etablerat sig här kan nämnas skatnäva, vallmo, ullört, blåmunkar, vårkorsört och gulmåra. De sandiga betesmarkerna har en liknande flora men här växer också backsippor, mandelblom och hedblomster. Obrutna områden av åsen vid Flyinge är bevuxna med tallskog. Den sällsynta klippnejlikan är funnen i skogskanten, men noterades inte vid det senaste inventeringstillfället.

Sandiga marker värms snabbt upp av solljuset och lockar därför till sig många insekter. Bar sand och sydvända varma sluttningar skapas vid täktverksamhet. I tåkten vid Holmby har man vid inventeringar funnit många arter av bin som exempelvis stäppsandbi, stäppsmalbi, rödtoppebi, klöversidenbi och hedsidenbi (alla rödlistade arter). Åsen vid Holmby kyrka, Holmbyåsen, har till stora delar kvar sin naturliga åsform. Åsen betas och trampet från djuren har skapat terrasserade stigar och sandblottor längs sluttningarna. Den torra sandiga marken har en relativt artrik flora med arter som exempelvis blodrot, gråfibbla, liten blåklocka, rödven och nagelört. Söder om åsen har en damm anlagts genom Kävlingeåns vattenråd för att förbättra Kävlingeåns vattenkvalité och gynna den biologiska mångfalden.

Rekreation och friluftsliv

Promenadstig finns inom Flyinge ängars naturreservat.

Delar av landskapsobjektet ingår i område av riksintresse för friluftsliv och gränsar till kultur- miljöstråk längs Kävlingeån. Inom området ligger naturreservatet Flyinge ängar som också är föreslaget som nytt Natura 2000-område. Det finns värdekärnor för gräsmarker.

Värdekärnor

Nummer	Namn	Klass
B74	Sandig före detta åker vid Flyinge	3
B75	Sandmarker vid Flyinge	1
B76	Betesmark i före detta grustag vid Flyinge	1
B77	Betesmark vid Holmby	3
S97	Talldunge i före detta grustag vid Flyinge	3

B 78 Fuktig betesmark söder om Löberöd.

15

Skogar och våtmarker kring Löberöd

Landskapsobjektet omfattar trakterna kring Löberöd där fuktiga marker dominerar. Det omfattar öppna friska till fuktiga betesmarker, större skogspartier och fuktlövskogar samt parkartad ädellövskogsmiljö kring Löberöds slott.

Naturmiljö

Söder om Löberöds tätort breder stora öppna friska och fuktiga betesmarker ut sig. Vissa av betesmarkerna har under en period varit odlad åker medan andra har varit gräsbevuxna under lång tid. Betesmarker som brukats som åker är artfattiga liksom de betesmarker som gödslats. I objektet finns också betesmarker på torrare stenig och tuvig mark. De är mer artrika och här växer arter som gråfibbla, liten blåklocka, vitmåra, harstarr och rödven. De hyser också flera grova träd. I en av de artrikare betesmarkerna ligger en mindre våtmark som anlagts genom Kävlingeåns vattenråd för att förbättra vattenkvaliteten i Bråån Våtmarken har blivit ett tillskott och skapat ytterligare livsmiljöer i objektet. Arups mosse är en annan typ av våtmark. Den har genom åren växt igen till sumpskog. Här finns tydliga och synliga spår av äldre torvtäkt i form av torvgravar. Björkskog dominerar och i fältskiktet hittar man blåbär, odon, olika starrarter och blåtåtel. I södra kanten av mossen växer stora grova träd.

Skogarna i landskapsobjektet utgörs av ädellövskogar och sumpskogar. De innehåller rikligt med grova lövträd och död ved som skapar livsmiljöer för vedlevande insekter, svampar samt fåglar. Fältskiktet är artrikt med arter som storrams, stor häxört, desmeknopp, ormbär och lundbräken. Strax väster om Löberöds tätort ligger en annan ädellövskog. Skogsområdet är relativt artrikt och här finns död ved. I fältskiktet växer arter som liljekonvalj, gulplister, storrams, lundviol och även den sällsynta skogsveronikan. Sumpskogarna domineras av yngre lövträd av al och björk. Fältskiktet domineras av ris och vitmossa och endast mindre partier har en artrik flora.

Parkmiljön kring Löberöds slott omfattar variationsrika ädellövskogar. Här finns äldre bokskog med grova bokar. Bokskogen har inslag av ask och sykomorlönn och har rikligt med död ved, både liggande och stående. Flera av de grova träden har håligheter. Fältskiktet innehåller arter som storrams, stor häxört, buskstjärnblomma och den ovanliga skogsveronikan. Parkmiljön är en gynnsam fladdermuslokal, exempel på arter som noterats här är större brunfladdermus, nordfladdermus, sydfladdermus och fransfladdermus.

Kulturmiljö

Löberöds slott har anor från 1600-talet. Det byggdes om på 1790-talet och fick då ett åttakantigt torn. I slottsmiljön ingår bland park, orangeri och ekotempel. I Löberöd finns en järnvägsbank kvar efter det tåg som gick här fram till 1981.

Rekreation och friluftsliv

Den gamla järnvägsbanken används som cykel- och vandringsstråk.

Delar av landskapsobjektet ingår i länets kulturmiljöprogram. Här finns en sumpskog och värdekärnor för gräsmarker.

Värdekärnor

Nummer	Namn	Klass
B78	Fuktig betesmark söder om Löberöd	2
B79	Frisk betesmark söder om Löberöd	3
B80	Betesmark väster om Bolleröd	3
S102	Bokskog vid Löberöds gård	3
S103	Bokskog söder om Löberöd gård	2
S104	Bokskog sydöst om Löberöd gård	3
S105	Bokskog väster om Löberöd	2
S106	Ädellövskogar norr om Lönshult	3
S107	Lövskog väster om Bolleröd	2

S 101 Bokskog vid Idaröd.

16

Sluttning mot Kävlingeån

Naturmiljö

Det flacka landskapet kring Kävlingeån övergår norröver i en sluttning. På krönet har man en fin utsikt över Vombsjösjönsänkan. I den sydvända sluttningen finns ett omväxlande odlingslandskap där flera bäckar omgivna av träd, trädriddåer och stengärdesgårdar avgränsar sluttningen i ägogränser och bildar olika landskapsrum. Bäckarna rinner i mer eller mindre markerade dalgångar. Slogstorpsbäcken är den största bäcken och har den mest markerade dalgången i sluttningen. Vid bäcken ligger Slogstorps mölla med sin kvarndamm.

I landskapsobjektet finns två värdekärnor, båda är ädellövskogar. De domineras av bok med inslag ask, avenbok, fågelbär och sälg. Skogarna är frodiga med en väl utvecklad lundflora och hyser grova gamla ädellövträd och rikligt med död ved. Här finns många moss- och lavarter till exempel grov baronmossa, guldlockmossa, bokvårtlav och orangpudrad klotterlav. I det artrika fältskiktet kan nämnas strutbräken, majbräken, löktrav, vårört, storrams, hålnunneört, blåsippa, skogslök, ramslök och desmeknopp.

Kulturmiljö

Längs väg 104 som löper parallellt med Kävlingeån ligger ett flertal byar på rad. I en av dem, Hammarlunda, finns en kyrka från medeltiden. Den är en av fyra kyrkor i Skåne som har ett runt västertorn. Slogstorps mölla är troligen unik i sitt slag i Sverige. Det speciella med möllan är att den utformad med ett kvarnverk som under en period kunde drivas av en kombination av vatten och vindkraftverk. Vingarna är

nedtagna och verket är inte helt bevarat. Kvarndammen har restaurerats och utvidgats genom Kävlingeåns vattenråd för att förbättra vattenkvaliteten i Kävlingeån och gynna den biologiska mångfalden.

Delar av landskapsobjektet ingår i länets kulturmiljöprogram.

Värdekärnor

Nummer	Namn	Klass
S100	Ädellövskog norr om Torslund	2
S101	Bokskog vid Idaröd	3

Ädellövsskog norr om Hjularöds slott.

17 Skogar vid Hjularöd

Skogarna kring Hjularöds slott utgörs till stora delar av rika ängslövskogar. Här och var finns brukade åkrar, energiskog och öppna betesmarker. Skogsbruket är rationellt och bland ädellövskogarna finns inslag av planterad granskog. Ett flertal mindre skogsbilvägar går genom bestånden. Skåneleden går genom landskapsobjektet på små grusvägar.

Naturmiljö

I de brukade ädellövskogarna finns öppna gläntor och fukthålor med bar mineraljord, där ljus, näring och fukt gynnar många ängslövskogsväxter. Skogar med höga naturvärden är äldre lövskogar och sumplövskogar. De har rikligt med död ved och träd med håligheter. Delar av parken vid Hjularöds slott har övergått till att mer likna skog med grova eller mycket grova ekar och pekats ut som nyckelbiotop. Några av ekarna har inventerats och ett flertal vedlevande skalbaggsarter identifierades, till exempel blankknäppare och smalknäppare. I området kring Hjularöd har många olika fladdermusarter noterats, bland annat barbastell, sydfladdermus och trollpipistrell. Lövskogarna är en blandning med många olika trädslag och varierande fuktighet. Flera är mycket artrika både vad gäller flora och fauna men speciellt på kärlväxter. Exempel på arter som finns på frisk skogsmark är blåsippa, tvåblad, skogsnycklar, nästrot, Sankte Pers nycklar, ormbär, och vårärt. Fuktiga lövskogar innehåller arter som kärrfibbla, skogslysing, desmeknopp och sårläka.

På en torvmark som för länge sedan dränerats för att brukas som åker, har en större damm anlagts genom Kävlingeåns vattenråd. Syftet är att förbättra vattenkvaliteten i

Kävlingeån och gynna den biologiska mångfalden. Dammen har blivit en populär lokal för fåglar. Bland arter som hittas är kan nämnas grågås, prutgås, årta, gravand, snatterand och sångsvan.

Kulturmiljö

Den borglika slottsbyggnaden uppfördes 1894–1897 men har anor från medeltiden. Den omges av en vallgrav med en park, där det bland annat finns en paviljong och en grindvaktarstuga. Uppfartsvägarna markeras genom alléer.

Rekreation och friluftsliv

I landskapsobjektet går Skåneleden förbi på små grusvägar. Det finns en rastplats med vindsydd och toalett vid Höghult.

Del av landskapsobjektet ingår i länets kulturmiljöprogram. I objektet finns en nyckelbiotop och en värde-trakt för ädellövskog.

Värdekärnor

Nummer	Namn	Klass
S111	Lövskog söder om Gummarp	3
S112	Lövskogar söder om Romhult	2
S113	Askskog väster om Höghult	2
S114	Lövskog vid Rävakärr	3
S115	Grova träd öster om Hjularöds slott	1
S116	Klibbalkärr öster om Hjularöds slott	2
S117	Boskog öster om Hjularöd	3

Harlösabäckens dalgång.

18

Harlösabäckens dalgång

Harlösabäckens dalgång skär vinkelrätt genom de sedimentära bergarter som bildar Vombsjösjöns norrslutning. I den skarpt markerade dalgången och i bäckens botten blottas den underliggande skifferberggrunden. Harlösabäcken rinner upp strax söder om Löberöd och fortsätter via Hjularöd och Harlösa ner till Kävlingeån. Marken i dalgången används huvudsakligen som betesmark, men här finns också lite skogsmark. Ovanför dalgångens slutningar tar åkermarken vid.

Naturmiljö

Bäckens allra närmaste omgivning utgörs av fuktiga betesmarker med mindre fuktlövsskogar. Skogarna domineras av al med inslag av bland annat ask och lönn. Fältskiktet är artrikt med bland annat stor häxört, mellanhäxört, storräms, Sankt Pers nycklar, bäckbrässma och hässleklocka. Norr om Holstermöllan är ravinen inte lika markerad som nedströms. På västra sidan växer bokskog, medan den östra brukas som åker. Bokskogen är högvuxen med grova träd och vegetationen är frodig. I fältskiktet finns arter som kransräms, stor häxört, lundstjärnblomma och gulplister.

Vid Holstermöllan och Skönadal har Kävlingeåns vattenråd genomfört vattenvårdande åtgärder genom att riva ut dämmen i bäcken för att skapa fria vandringsvägar för vattenlevande organismer. Betesmarkerna i slutningarna har störst utbredning på

den västra dalsidan, som inte är lika brant som den östra. Betet är relativt svagt och vegetationen är gödselpåverkad vilket ger en trivial flora. På de öppna betesmarkerna står enstaka träd och buskar, framför allt ekar, rosor, hagtorn och vildapel.

Kulturmiljö

Vid Holstermöllan, strax söder om Hjularöds slott, finns en stenvalvsbro med inskriptionen 1759, vilket troligen gör den till Skånes äldsta daterade bro.

Rekreation och friluftsliv

En kort sträcka av Skåneleden går genom dalgången från Harlösa by till Holstermöllan och fortsätter mot Hjularöd.

Delar av landskapsobjektet ingår i länets kulturmiljöprogram.

Värdekärnor

Nummer	Namn	Klass
S119	Boskog väster om Hjularöds slott	3
S120	Bäckravin söder om Hjularöds slott	2
S121	Lövskog vid bäck öster om Harlösagården	3

SI22 Borstbäckens dalgång.

19

Borstbäckens dalgång

Borstbäcken rinner upp i Hörby kommun och fortsätter sedan vidare ner i Sjöbo och Eslövs kommun för att mynna i Vombsjön. När den kommer in i Eslövs kommun är bäcken djupt nerskuren, omgiven av sumpskogar, i en dalgång med lerskifferberggrund. Dalgångens branta sluttningar är ädellövskogsbeklädda och har en artrik svampflora. Borstbäcken har höga limniska värden med en artrik bottenfauna och många rödlistade arter. Borstbäcken är naturreservat och Natura 2000-område.

Naturmiljö

Borstbäckens botten är stenig och grusig och i bäcken finns flera forsande partier men också lugnflytande. Runt bäcken, som med sitt skyddade läge i ravinens botten är omgiven av högväxta skogar, skapas ett fuktigt och gynnsamt klimat för bland annat vedlevande insekter, snäckor och mossor. I dalgångens botten breder fuktlövskogar med al och ask ut sig kring bäcken. Skogar som tidvis översvämmas. Fältskiktet är artrikt med arter som gullpudra, kirskaål, ramslök, skogsstarr, svalört och skogslysing. Här förekommer också den sällsynta lundvivan som är ett naturminne.

Ädellövskogen i sluttningarna utgörs främst av bokskog med inslag av flera andra ädellövträd så som avenbok, ek, alm och ask. Skogen är högväxt och gallrad, vilket medför att den är ganska ljus och skapar förutsättningar för ett artrikt fältskikt. På våren blommar gulsippor, vitsippor, gulplister samt sloknunneört och på sommaren dominerar skogsbingel. Där markvatten sipprar fram i slänterna är fältskiktet än rikare med ramslök, ormrot, aklejruta, kal knipprot, hultbräken, desmeknopp och

gullpudra. Där marken är torrare är fältskiktet i sluttningarna ganska sparsamt med arter som lundstjärnblomma, långsvingel, lundslok, skogssvingel och springkorn. Dalgången är en artrik svamplokal med ett stort antal rödlistade svamparter, bland annat silkesspindling, rävspindling, stenticka och blek fingersvamp. Här finns även flera häckande fågelarter så som forsärla, strömslare, gransångare, större hackspett, kattuggla och gröngöling.

Ovanför dalgången, i väster, finns en äldre betesmark som håller på att växa igen. Här finns fortfarande några gläntor med ett artrikt fältskikt. Marken är stenig och tuvig med växter som stagg, knägräs, ljung, jungfrulin, liten blåklocka och stenmåra. Marken hålls öppet genom bete av vilda djur. Bokpurror (hårt betade buskar av bok) tyder också på att området betas. På västra sidan av dalgången finns andra betesmarker och skog. Skogen utgörs av en pelarsal av högstammiga bokar. Betesmarkerna är dels steniga och tuviga, dels av marker som har varit åker men nu används för bete. Ute på den tuviga, steniga betesmarken är vegetationen artrik och här finns flera arter som tyder på att området brukats som betesmark under lång tid och inte gödslats. Exempel på arter som växer här är darrgräs och stagg, gråfibbla, teveronika, ängssyra, fyrkantig johannesört, röllika och mandelblom. Ute i betesmarken finns också solitära träd och täta buskage av framför allt slån. I kanterna av buskagen finns rariteter som S:t Pers nycklar och grönvit nattviol. På de före detta åkrarna är vegetationen påverkad av gödsling och domineras av bredbladiga gräs. I stengärdesgårdarna växer rikligt med buskar och träd. Flera av dem är mycket grova.

Kulturmiljö

En gammal banvall, linjen Eslöv–Bjarsjölagård som var i bruk i början av 1900-talet, skär genom dalgångens nedre del.

Rekreation och friluftsliv

En äldre banvall som används för promenader från och till Harlösa går genom området. I naturreservatet finns möjligheter till promenader på väg.

Landskapsobjektet ingår i riksintresse för naturvård. Delar av objektet ingår i riksintresse för kulturmiljövård och friluftsliv. Skogsstyrelsen har tecknat naturvårdsavtal med en markägare. Borstbäckens dalgång är ett naturreservat och ett Natura 2000-område. Lundvivan som är ett naturminne finns i området. Borstbäcken är ett nationellt värdefullt vattendrag utifrån naturvärde. I objektet finns tre nyckelbiotoper och två sumpskogar. Landskapsobjektet ingår i värdestrakt för ädellövskog.

Harlösa bäckens dalgång

Värdekärnor

Nummer	Namn	Klass
B81	Betesmark vid Hjälmared	1
B82	Betesmark vid Hjälmared söder	3
S122	Borstbäckens dalgång	1

VÄRDEKÄRNOR UTANFÖR LANDSKAPSOBJEKT

Information om dessa värdekärnor finns på den digitala kartan på kommunens hemsida.

A3-kartan visar också var dessa värdekärnor ligger.

Ängs- och betesmarker

Värdekärnor

Nummer	Namn	Klass
B13	Gräsmark vid N Hultseröd	3
B25	Betesmark väster om Värslätt	2
B26	Toarps Fälåd	2
B48	Betesmark vid Rya	2
B49	Våtmark vid Selarp	3
B50	Västra Strö fälåd	1
B51	Betesmark vid Ämnaröd	3
B52	Betesmarker vid Braån	3
B53	Östra Karaby backe	3
B68	Betesmark vid Bingstorp	3
B73	Gräsmarker vid Harlösa	3

Skog

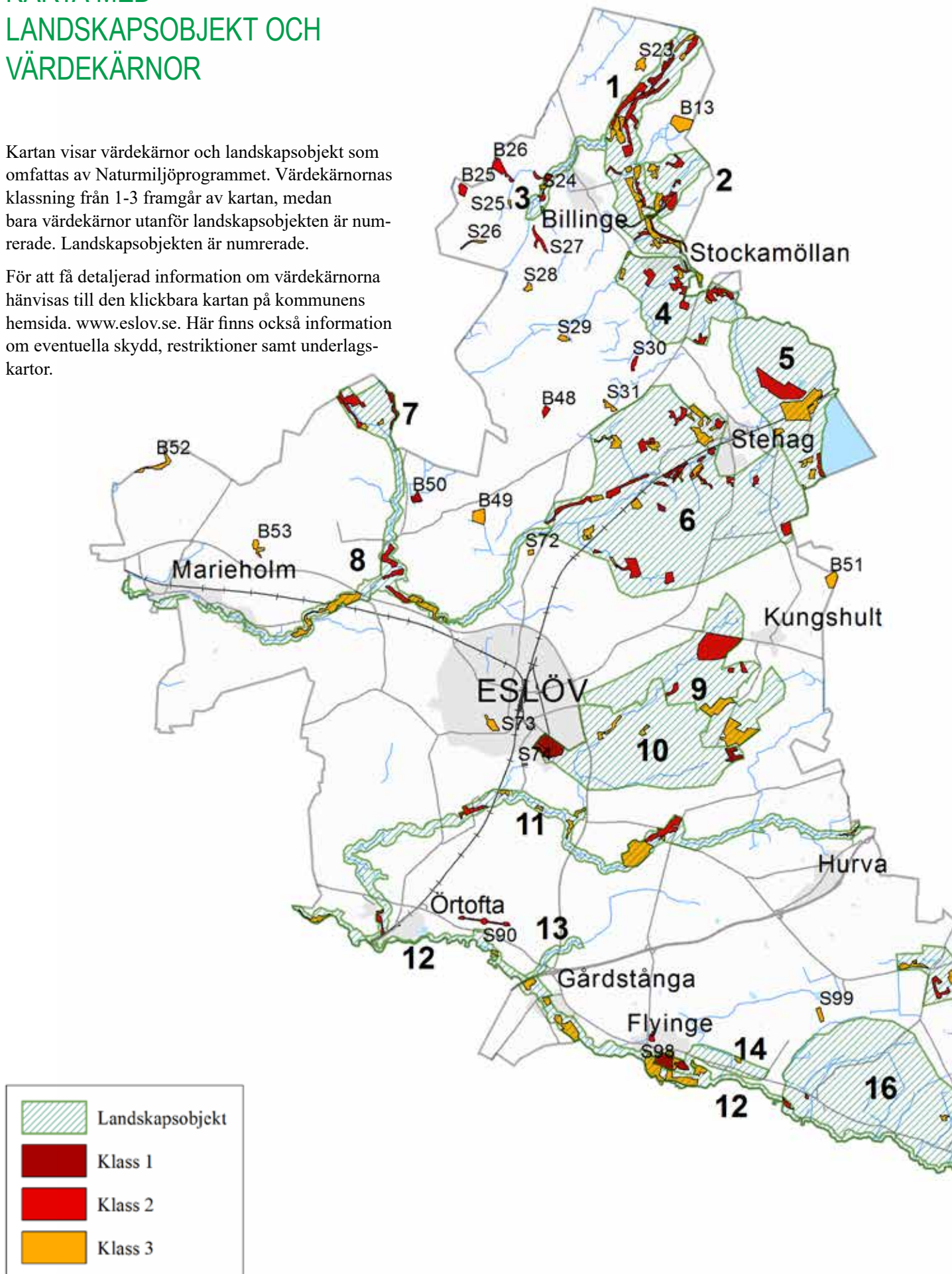
Värdekärnor

Nummer	Namn	Klass
S23	Fångeröds mosse	3
S24	Bokskog kring bäck vid Aspakull	2
S25	Askskog vid Slätthult	3
S26	Bokskog på åsbildning vid Nya Värslätt	3
S27	Alsumpskog norr om Ströröd	2
S28	Mosse söder om Ströröd	3
S29	Diabaskullar vid Långaröd	3
S30	Alsumpskog väster om Hagalund	2
S31	Bokskog vid Lavröd	3
S72	Ekskog vid Kullagården	3
S73	Eslövs allmänning	3
S74	Bokskog vid Bäckagården	3
S89	Bokskog vid Västrabygård	3
S90	Lövdungar och alléer vid Viderup	2
S98	Alsumpskog i Flyinge	2
S99	Ädellövskog vid Kristinetorp	3
S108	Trädbärande hagmark vid Attarp	2
S109	Lövdunge sydöst om Attarp	3
S110	Askskog norr om Bokelund	3

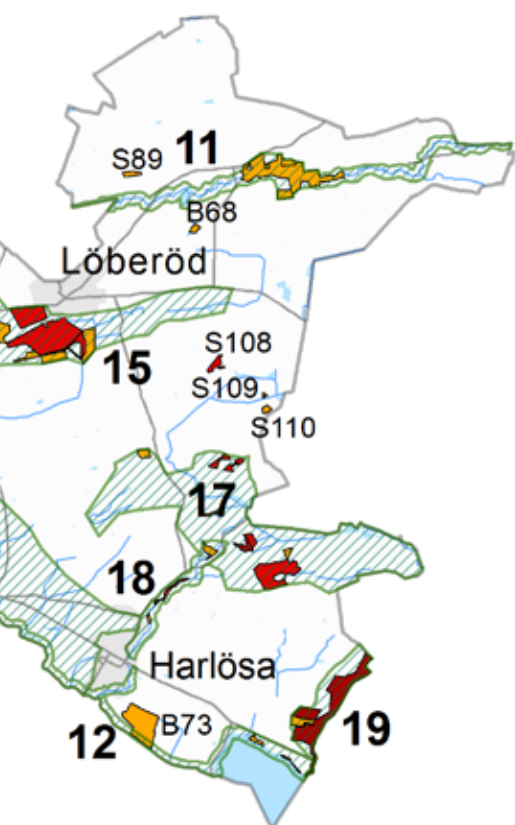
KARTA MED LANDSKAPSOBJEKT OCH VÄRDEKÄRNOR

Kartan visar värdekärnor och landskapsobjekt som omfattas av Naturmiljöprogrammet. Värdekärnornas klassning från 1-3 framgår av kartan, medan bara värdekärnor utanför landskapsobjekten är numrerade. Landskapsobjekten är numrerade.

För att få detaljerad information om värdekärnorna hänvisas till den klickbara kartan på kommunens hemsida. www.eslov.se. Här finns också information om eventuella skydd, restriktioner samt underlagskartor.

**ESLÖVS
KOMMUN**

Eslövs kommun, 241 80 Eslöv | 0413-620 00
kommunen@eslov.se | eslov.se

MILJOSTRATEGI FOR ESLOV, bilaga 2c

VATTENMILJÖ I ESLÖVS KOMMUN

- KUNSKAPSUNDERLAG

Innehåll

1. Avrinningsområden i Eslövs kommun.....	5
Allmän beskrivning.....	5
Särskilt värdefulla sjöar och vattendrag i Eslövs kommun.....	6
2. Rönne å avrinningsområde.....	7
Allmän beskrivning.....	7
Naturvärden.....	10
Ekologisk status.....	11
Påverkan och miljöproblem.....	11
Förorenade områden.....	12
Översvämningskartering.....	13
Ringsjön.....	15
Dricksvattentäkt.....	16
Regleringen av Ringsjön.....	17
Riksintressen för vattenförsörjning och fiske.....	18
Påverkan och miljöproblem.....	18
Kunskapsläge.....	19
Restaurering av Ringsjön.....	19
Reduktionsfiske.....	19
Rönne å huvudfåra.....	21
Mölleriket.....	22
Påverkan och miljöproblem.....	23
Kunskapsläge.....	23
Behov av åtgärder.....	24
Övriga vatten.....	24
Billabäcken.....	24
Kolebäcken.....	26

Stehagsbäcken/Blegelsbäcken.....	26
3. Kävlingeåns avrinningsområde.....	27
Allmän beskrivning.....	27
Naturvärden.....	29
Ekologisk och kemisk status.....	31
Påverkan och miljöproblem.....	32
Förorenade områden.....	32
Vombsjön.....	33
Dricksvattentäkt.....	34
Påverkan och miljöproblem.....	35
Kunskapsläge.....	36
Behov av åtgärder.....	36
Kävlingeåns huvudfåra.....	37
Påverkan och miljöproblem.....	37
Kunskapsläge.....	37
Åtgärder.....	38
Bråån.....	39
Övriga vatten.....	41
Harlösabäcken.....	41
Borstbäcken.....	42
Slogstorpsbäcken.....	43
Bäckar på sluttningen ner mot Kävlingeån.....	43
Rödabäck.....	43
Eslövsbäcken.....	45
Långakärr i Abullahagen.....	47
Trollsjön.....	48
Grybybäcken.....	49
Östra Ströbäcken.....	51

4. Saxån - Braåns avrinningsområde	52
Allmän beskrivning	52
Naturvärden	54
Ekologisk- och kemisk status	56
Påverkan och miljöproblem	57
Förorenade områden	58
Kunskapsläge	59
Behov av åtgärder	60
Saxåns huvudfåra	60
Övriga vatten	61
Långgropen	62
Blekebäcken	63
Farstorpsbäcken och Vallabäcken	63
6. Påverkan och miljöproblem	64
Allmän beskrivning	64
Avloppsreningsverk	65
Bräddning av orenat avloppsvatten	67
Dagvatten	68
7. Referenser	70

1. Avrinningsområden i Eslövs kommun

Allmän beskrivning

Eslövs kommun har del i tre avrinningsområden, Kävlingeån i söder, Saxån-Braån i väster och Rönne å i norr (Figur 1.1). Kävlingeåns avrinningsområde utgör cirka 54 % (229 km²) av kommunens totala yta på 425 km², Saxån-Braån cirka 28 % (118 km²) och Rönne å cirka 18% (78 km²). Eslövs del av de olika avrinningsområdenas totala yta är cirka 19 % för Kävlingeån, cirka 33% för Saxån-Braån och endast 4 % av Rönne å avrinningsområde (Vattenatlas.se).

Figur 1.1: Eslövs kommun och avgränsningen av de tre olika avrinningsområdena inom kommunens gränser. Rönne å i norr, Saxån-Braån i väster och Kävlingeån i söder och öster.

Vattenlandskapet och markanvändningen i framför allt kommunens jordbruksdominerade områden har förändrats kraftigt under de senaste 200 åren och markanvändningen idag speglas i tillståndet för sjöar och

vattendrag. Torrläggningen av landskapet som skett för att vinna odlingsbar mark har lett till att klassiska miljöproblem som övergödning och fysisk påverkan av sjöar och vattendrag är omfattande i kommunen.

Hantering av vattenfrågor på kommunnivå är av naturliga orsaker, det vill säga att vattnets avrinningsområden korsar kommun- och eller andra administrativa gränser, inte alltid är ett optimalt sätt att hantera vattenfrågor på. De samarbeten kring vattenfrågorna i vattenråd, som idag finns i de tre avrinningsområden som berör Eslövs kommun, är utmärkta exempel på nödvändigt och bitvis effektivt samarbete kring vattenfrågor inom avrinningsområden, över kommungränser.

Att vatten korsar kommungränser gör att viss information i detta kunskapsunderlag berör sjöar och vattendrag som inte helt är belägna inom Eslövs kommun (Figur 1.1). Miljöproblem i sjöar- och vattendrag i Eslövs kommun kan dock inte lösas enbart inom kommunen utan förutsätter ett brett samarbete mellan många olika aktörer inom avrinningsområdena. Fokus i kunskapsunderlaget ligger dock på att beskriva sjöar och vattendrag i Eslövs kommun, hur dessa är påverkade av sin omgivning och vilka åtgärder som behöver genomföras för att förbättra situationen och nå uppsatta mål.

Särskilt värdefulla sjöar och vattendrag i Eslövs kommun

I Skåne finns omkring 100 vattenmiljöer som av Länsstyrelsen bedömts vara nationellt värdefulla eller nationellt särskilt värdefulla (Länsstyrelsen Skåne län 2021). De utpekade sjöarna och vattendragen har höga naturvärden och/eller höga värden för fisk och fiske och kulturmiljöer i anslutning till vattenmiljöerna. Sju av dessa vattenmiljöer finns i Eslövs kommun (Tabell 1.1). Ambitionen är att dessa värdefulla vattenmiljöer på sikt ska få ett långsiktigt skydd och restaureras där behov för det finns. De sjöar och vattendrag som valts ut präglas oftast av en låg grad av påverkan, någorlunda naturliga flödesförhållanden samt generellt sett omväxlande och naturliga livsmiljöer. Sådana vattendrag och sjöar har stor betydelse som livsmiljöer för rödlistade arter. Det är nödvändigt att hänsyn tas till de utvalda sjöarna och vattendragen till exempel i samband med tillsyn, prövning och planering så att värdena inte går förlorade i väntan på ett långsiktigt skydd.

Tabell 1.1: Nationellt värdefulla (NV) och nationellt särskilt värdefulla (NSV) sjöar och vattendrag i Eslövs kommun.

Sjö / vattendrag	Avrinnings- område	Natur	Fisk/ fiske	Intressanta arter
-----------------------------	-------------------------------	--------------	------------------------	--------------------------

Bråån	Kävlingeån	NSV	NSV	Lax, utter, kungsfiskare, grönling, sandkrypare, ål, tjockskalig målarmussla och toppig hattsnäcka
Kävlingeån	Kävlingeån	-	NSV	Storvuxen gädda, abborre, havsöring, sandkrypare, lax, ål, utter och kungsfiskare
Borstbäcken	Kävlingeån	NV	-	Öring
Vombsjön	Kävlingeån	NV	NSV	Gädda, abborre, gös och ål
Rönne å	Rönne å	NSV	NSV	Lax, havsöring, ål, sandkrypare, kungsfiskare och utter
Ringsjöarna	Rönne å	NSV	NSV	Sik, ål, gös, gädda, abborre och storvuxen braxen
Saxån	Saxån-Braån	NSV	-	Grönling, sandkrypare, havsöring, ål, tjockskalig målarmussla, kungsfiskare och utter

Källor: Länsstyrelsen i Skåne län – Värdefulla vatten i Skåne, SLU - Artportalen

2. Rönne å avrinningsområde

Allmän beskrivning

Rönne å avrinningsområde är ett av de största i Skåne. Området är cirka 1 900 km² stort. Eslövs kommuns del av hela avrinningsområdet är relativt liten, endast ungefär 4% (cirka 76 km²). Eslövs kommuns del i avrinningsområdet är beläget i den övre sydöstra delen av avrinningsområdet. En stor del av tillrinningen till Rönne å sker från skogsområden på Hallandsåsens sydsida och från områden som domineras av skog mellan Perstorp och Örkelljunga. Medan de delar som berör huvudfåran från Ljungbyhed och ner till mynningen vid Ängelholm i betydligt större utsträckning utgörs av jordbruksmark. Det är stor skillnad på markanvändningen i den del av avrinningsområdet som berör Eslövs kommun jämfört med avrinningsområdet i sin helhet (Tabell 2.1).

Tabell 2.1: Markanvändningen i Rönne å avrinningsområde. Jordbruksmark utgör en stor del av markanvändningen men även andelen skog är betydande, framför allt i de norra delarna av avrinningsområdet. ”Ovan Munkabron” är det område som bäst motsvarar den del av Rönne å avrinningsområde som berör Eslövs kommun. ”Rönne å – Mynningen vid Ängelholm” representerar hela avrinningsområdet.

	Rönne å - Mynningen vid Ängelholm	Rönne å – Ovan Munkabron
Jordbruksmark	30 %	58 %

Myrar och våtmarker	2 %	1 %
Sjö och vattendrag	3 %	1 %
Skogsmark	53 %	24 %
Urbant	4 %	16 %
Övrigt	8 %	0%

Källa: SMHI vattenwebb

Själva Rönne å huvudfåra är cirka 83 km lång och har sin början vid utloppet från Västra Ringsjön vid Sjöholmen på gränsen mellan Eslövs och Höörs kommuner. Sedan rinner ån i huvudsak mot nordväst och mynnar i Skälderviken vid Ängelholm (Figur 2.1).

Figur 2.1: Eslövs kommuns del av Ronne å avrinningsområde med läget för betydande sjöar och vattendrag markerade. Ronne å huvudfåra utgör delvis gränsen mellan Eslövs och Hörs kommuner varför ån kan vara svår att se på kartan.

På sin väg till havet rinner ån genom ett varierat landskap med både jordbruksmark, betesmark (Figur 2.2) och skog ner till Klippan där omgivningarna mer övergår till att domineras av jordbruksmark. Västra och Östra Ringsjön är de två största sjöarna inom området. De största biflödena till huvudfåran nedströms Ringsjöarna är Bäljane å, Pinnån och

Rössjöholmsån som samtliga har skogsmarker i sina källområden och jordbruksmarksområden i sina nedre delar. Uppströms Ringsjöarna är de största tillflödena Hörbyån, Höörsån och Kvesarumsån,

Figur 2.2: Rönne å med omgivande betesmarker cirka 1,5 kilometer nedströms Stockamöllan en sensommardag med låg vattenföring i ån. Denna sträcka av Rönne å är inte del i något dikningsföretag utan får utvecklas relativt fritt.

Naturvärden

Rönne å avrinningsområde hyser, trots bitvis kraftig påverkan, fortfarande höga naturvärden på vissa håll i avrinningsområdet, men som helhet är mångfalden av arter måttlig (Life Connects 2020). I Rönne å med tillflöden förekommer mer än 30 olika fiskarter (Eklöv 2010), till exempel öring (*Salmo trutta*), elritsa (*Phoxinus phoxinus*), ål (*Anguilla anguilla*) flodnejonöga (*Lampetra fluviatilis*), sandkryppare (*Gobio gobio*) och lax (*Salmo salar*). Rödlisterade arter som har påträffats i avrinningsområdets vattendrag är lake (*Lota lota*), havsnejonöga, (*Petromyzon marinus*) flodkräfta (*Astacus astacus*) och ål. Tidigare förekom flodkräfta mer allmänt men under 1990-talet började signalkräfta påträffas i vattendragen. (Eklöv 2010). Stammen av Atlantlax i Rönne å är genetiskt unik och skiljer sig från stammarna i andra västkustmynnande vattendrag (Helsingborgs dagblad 2013). Små populationer av den hotade flodpärlmusslan (*Margaritifera margaritifera*) och tjockskaliga målarmusslan (*Unio crassus*) finns idag i biflöden men antas ha funnits även i Rönne å huvudfåra tidigare. Vid Länsstyrelsens inventering av musslor i skånska vattendrag 2006 hittades inga tjockskaliga målarmusslor på lokalen i Rönne å (Ljungberg och Svensson 2010). Områdena runt Rönne å har höga värden för terrestra växter och djur, särskilt för fåglar som strömstare (*Cinclus cinclus*), kungsfiskare (*Alcedo atthis*) och forsärla (*Motacilla cinerea*). En art som enligt Art- och habitatdirektivet listas som prioriterad och som numera återfinns i Rönne ås avrinningsområde efter att nästan helt försvunnit är

utter (Artportalen). Letar man på stenar intill och under broar hittar man numera relativt ofta spillning från utter. Några av de mindre tillrinnande vattendragen till exempel Kolebäcken och Billabäck har bitvis varierande och värdefulla livsmiljöer med ett rikt bottenlevande djurliv

Ekologisk status

I Rönne å avrinningsområde finns det tre ytvattenförekomster som berör Eslövs kommun. Det är dels västra Ringsjön samt två vattenförekomster i Rönne å. Den ekologiska statusen i Västra Ringsjön bedöms som otillfredsställande medan den kemiska statusen inte uppnår god status. Vattenväxter, fisk och näringsämnen bedöms ha måttlig ekologisk status medan växtplankton bedöms ha otillfredsställande status. Enligt beslutade miljökvalitetsnormer ska Ringsjön uppnå både god ekologisk och kemisk status till 2027 (Vatteninformationssystem Sverige. 2020a).

I Rönne å utgörs den första vattenförekomsten av den drygt två kilometer långa sträckan från Ringsjön ner till Hålsaxbäcken och den andra vattenförekomsten av sträckan från Hålsaxbäcken ner till den punkt där Snällersån ansluter till huvudfåran, strax nedströms kommungränsen. Den första vattenförekomsten, sett från Ringsjön har bedömts ha otillfredsställande status medan den andra vattenförekomsten har måttlig ekologisk status. Båda vattenförekomsterna uppnår inte god kemisk status. Miljökvalitetsnormerna för båda vattenförekomsterna är god ekologisk status 2027 och god kemisk status 2027 (Vatteninformationssystem Sverige 2020c och 2020d).

Orsakerna till att god ekologisk status inte nås i de tre ytvattenförekomsterna beror till största delen på övergödning från jordbruk, reningsverk och enskilda avlopp samt fysisk påverkan (Vatteninformationssystem Sverige 2020c, 2020d och 2020e). Fosforhalterna behöver ungefär halveras för att god status ska kunna uppnås. De flödesviktade fosforhalterna i Rönne å ligger på mellan 50–60 mikrogram/liter. Medeltransporten av kväve och fosfor i Rönne å var under åren 2008 till 2017 cirka 1 500 respektive 35 ton per år (Ekologigruppen 2019a). Invasiva arter är också en anledning till att god ekologisk status inte uppnås.

Påverkan och miljöproblem

Belastning av näringsämnen från jordbruk, reningsverk, enskilda avlopp och dagvatten är betydande föroreningskällor i de delar av avrinningsområdet som berör Eslövs kommun. Den enskilt största källan för näringsämnena kväve och fosfor i avrinningsområdet är jordbruket (Ekologigruppen

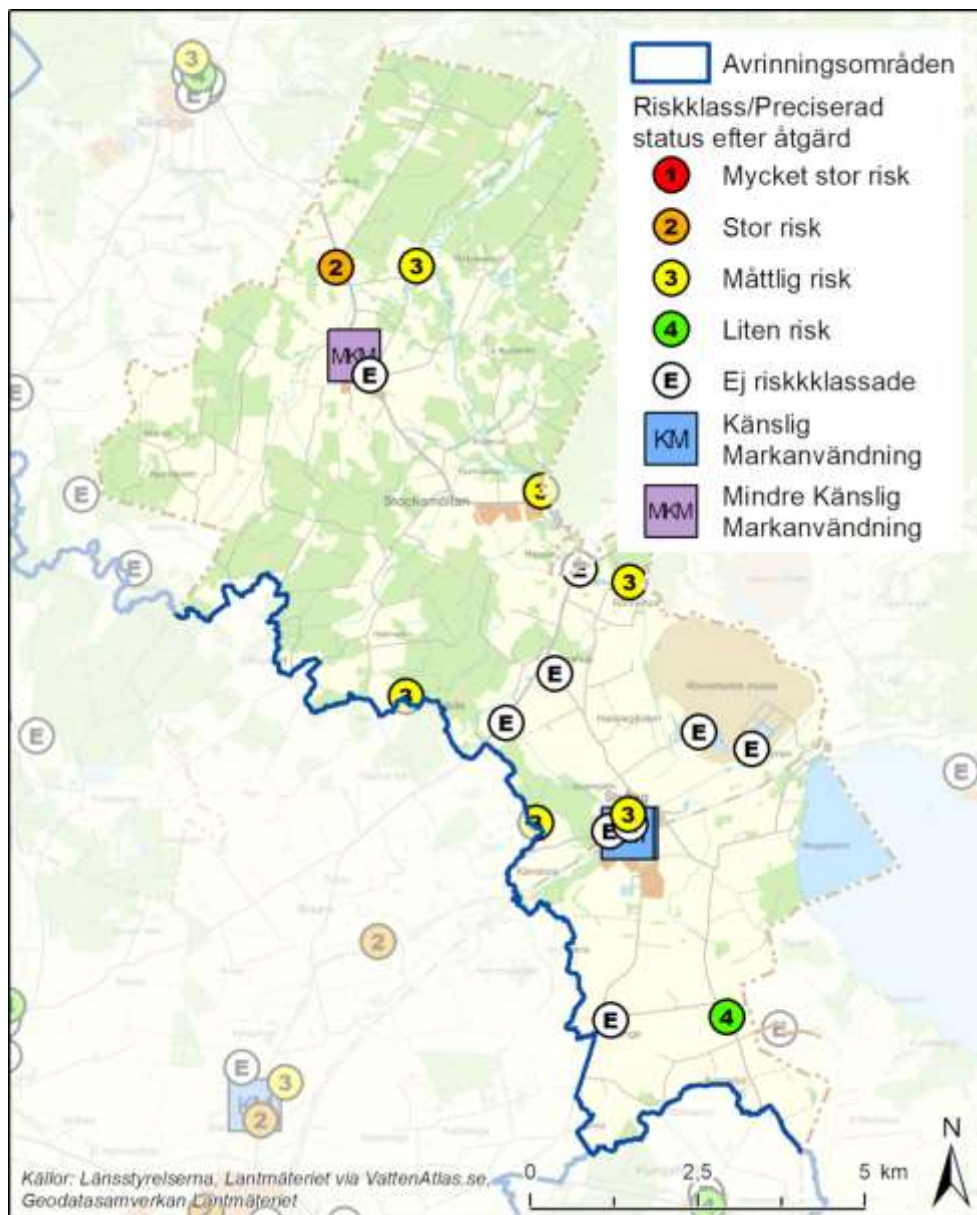
2019a). Kväveförlusterna från jordbruksmarken är höga i stort sett i hela området (Ekologigruppen 2019a). Förlusterna av fosfor är måttligt höga till låga förutom från Snogerödsbäcken (ett tillflöde till Östra Ringsjön i Höörs kommun) där de är mycket höga (Ekologigruppen 2019a). Vid mynningen i Skälderviken beräknas cirka 13% av fosfor i vattnet och cirka 16% av kvävet ha sitt ursprung från reningsverken i avrinningsområdet (Ekologigruppen 2019a). För Eslövs del av avrinningsområdet är det de egna reningsverken i Stehag, Stockamöllan och Billinge som påverkar Rönne å. Ringsjöarna påverkas framför allt av reningsverken i Höör (Ormanäs) och Hörby (Lyby) men även av de mindre reningsverken i Snogeröd och Södra Rörum.

Dagvattenpåverkan sker från tätorter och vägnät påverkar vattendragen i området men i begränsad omfattning eftersom de hårdgjorda ytorna inte utgör någon större andel av avrinningsområdets totala yta. Knappt 60 % av den del av avrinningsområdet som berör Eslövs kommun utgörs av intensivt brukad jordbruksmark (SMHI 2019). Till följd av detta utgör övergödning och fysisk påverkan (påverkan på vattendragens naturliga flöde och form) de största vattenrelaterade miljöproblemen inom området. Dessutom påverkar flera partiella och definitiva vandringshinder i åns biflöden och flera definitiva vandringshinder i huvudfåran möjligheterna för fisk och andra vattenlevande djur att röra sig fritt i vattensystemet (Eklöv 2010). Under 2019 påbörjades ett projekt med att riva ut de tre nedersta definitiva vandringshindren i Rönne å huvudfåra (Klippans kommun 2020). Eslövs kommun är med och finansierar projektet. Utrivningen kommer att göra att till exempel lax och havsöring kan ta sig från havet och ända upp till de delar av Rönne å som ligger i Eslövs kommun.

Förorenade områden

Inom Rönne å avrinningsområde i Eslövs kommun finns mellan 15–20 potentiellt förorenade områden (Figur 2.4). Av de områden som är riskklassade är det inget område som klassats med stor eller mycket stor risk. Ungefär hälften av områdena är dock inte riskklassade.

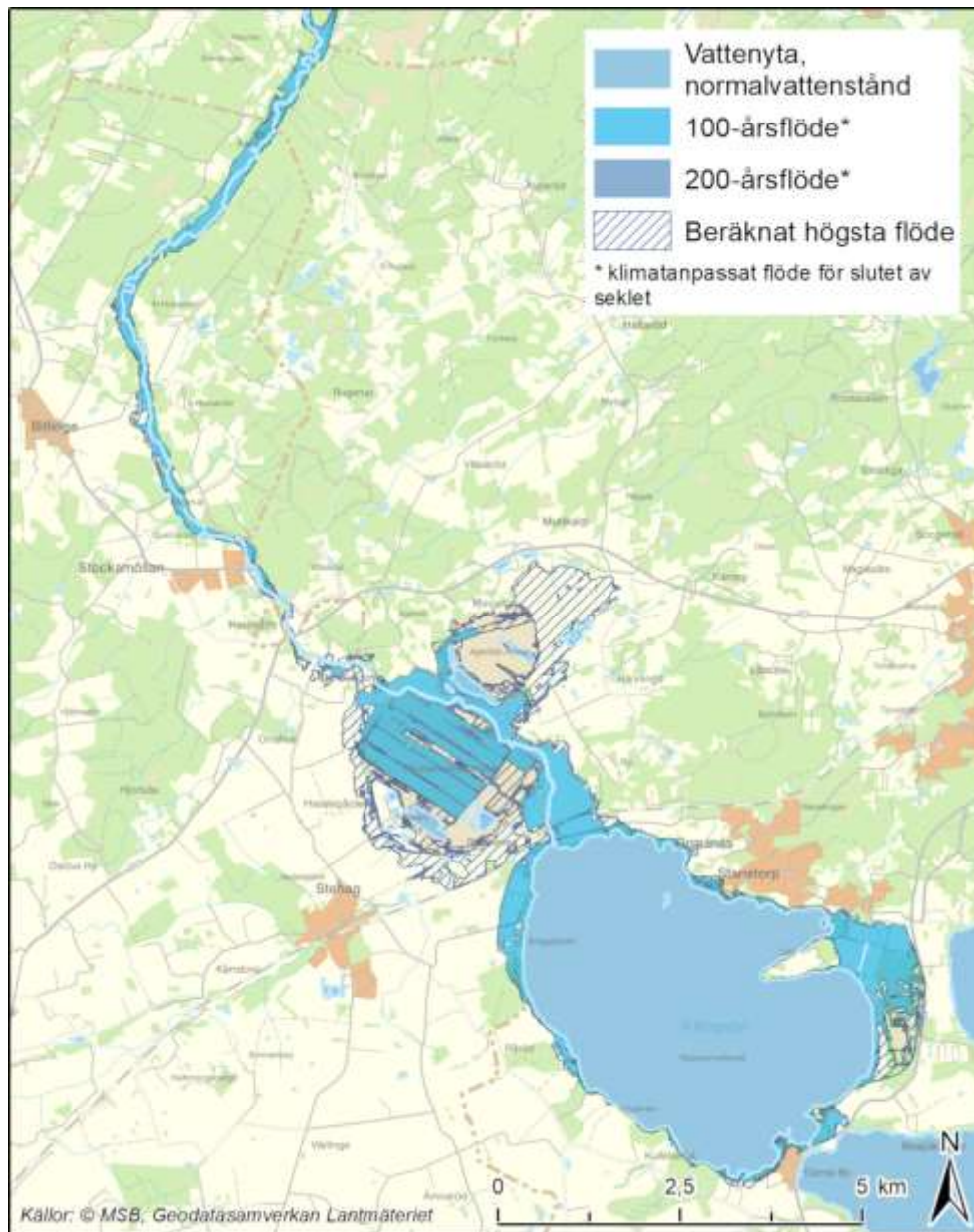

Figur 2.4: Potentiellt förorenade områden i Rönne å avrinningsområde i Eslövs kommun. Källa: [VattenAtlas](#), Lantmäteriet och Länsstyrelsen.

Översvämningskartering

På uppdrag av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) gjorde SWECO 2014 en översvämningskartering för Rönne å från utloppet från Västra Ringsjön till mynningen i Kattegatt vid Ängelholm (SWECO 2014). Karteringens kartor, som visar vilka områden som översvämmas vid olika flöden, kan användas som underlag för insatsplanering för räddningstjänst samt som underlag för kommunernas riskhantering och

samhällsplanering. De olika översvämningsscenarier som redovisas i rapporten är 100-årsflöde, 200-årsflöde med anpassning till förväntade flöden 2098 samt det som benämns ”beräknat högsta flöde”. Beräknat högsta flöde är ett begrepp som används i MSB:s nationella översvämningsskarteringar av sjöar och vattendrag. Det motsvarar en situation där alla naturliga faktorer som bidrar till ett högt flöde samverkar, till exempel snösmältning, nederbörd, vattenmättad mark med mera. Detta motsvarar ett teoretiskt värsta scenario som grovt bedöms motsvara ett flöde med minst 10 000 års återkomsttid (Boverket 2020). Vid ett så kallat 200-årsflöde beräknas cirka 36 kubikmeter vatten strömma ut från Västra Ringsjön varje sekund och cirka 51 kubikmeter vatten passera Billinge mölla varje sekund. För Eslövs del påverkar översvämningar framförallt området nedströms Västra Ringsjöns utlopp i Rönne å där det enligt skarteringen blir omfattande översvämningar (Figur 2.3). Längre nedströms i Rönne å blir det också översvämningar men eftersom ådalen på många sträckor är tydligt nedskuren och markerad begränsas översvämningarna till ådalen och påverkan på infrastruktur och hus blir begränsad (Figur 2.3).

Figur 2.3: Översvämmade områden runt Västra Ringsjön, Rönne å och Rönneholms mosse vid olika modellerade flöden. Källa: Lantmäteriet samt Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (2016) och SWECO (2014).

Ringsjön

Ringsjön, bestående av Västra Ringsjön, Östra Ringsjön och Sättoftasjön är Skånes näst största sjö. Den sydvästra delen av Västra Ringsjön ligger i Eslövs kommun (Figur 2.5). Resterande delar ligger i Hörs och Hörby kommuner. Totalt sett upptar de tre Ringsjöarna en yta på cirka 40 km².

Östra Ringsjön och Sätoftasjön är sjöar med ett relativt stort maximalt djup (cirka 16–17 m) medan Västra Ringsjön är betydligt grundare med ett maximalt djup på drygt fem meter. Vattnet i sjön omsätts på lite drygt ett år (Ringsjöns vattenråd 2020).

Figur 2.5: Stilla sensommarmorgon vid Sjöholmen vid Västra Ringsjöns strand.

1883 sänktes Ringsjöns vattennivå med ungefär 1,5 meter. Redan några år efter sänkningen observerades de första tecknen på övergödning i sjön. Vid en sänkning av en sjö minskar vattenvolymen medan tillrinningsområdets yta och vattenflödena till sjön är desamma. Det medför att till exempel övergödningseffekter förstärks på grund av den minskade vattenvolymen. När jordbruket började använda konstgödsel ökade belastningen av framför allt fosfor på sjön. I och med införandet av vattenklosetter förvärrades sedan situationen ytterligare eftersom reningsverk inte byggdes ut i samma takt och att avloppsvattnet därför rann orenat ut i recipienterna, däribland Ringsjön. I Höör och Hörby kommuner hade man inte en tillfredsställande rening på avloppsvattnet förrän i slutet av 1970-talet (Ringsjöns vattenråd 2020). Ringsjöns status försämrades kontinuerligt under hela 1900-talet och i mitten på 1900-talet blev läget akut. Från att ha haft ett siktdjup på över två meter sjönk siktdjupet till under en meter (Ringsjöns vattenråd 2020). Under 1980-talet var det regelbundet algblomningar i Ringsjön och fisksamhället i sjön bestod till stor del av småväxta mörta~~er~~ och brax~~en~~.

Dricksvattentäkt

Ringsjösjöarna användes fram till 1987 som ordinarie råvattentäkt för produktionen av dricksvatten vid Ringsjöverket. Idag är sjön reservvattentäkt för Sydsvattens produktion av dricksvatten till delar av västra och sydvästra Skåne (Sydvatten 2020a). De ordinarie ytvattentäkterna utgörs av Vombsjön i Kävlingeåns avrinningsområde och av sjön Bolmen i Lagans avrinningsområde i Småland (Sydvatten 2019a). Sydsvatten har en

vattendom för sitt uttag av för vatten från Ringsjön (Mark- och miljödomstolen 2013). Domen reglerar hur mycket vatten Sydvatten vid behov får ta ut och hur mycket vatten som måste släppas till Rönne å. Om något händer som gör att Sydvatten inte kan ta vatten från någon av de ordinarie vattentäkterna tar Sydvatten råvatten från Ringsjön.

Ringsjöverket, som ligger strax utanför Stehag i Eslövs kommun cirka 2,5 km från Ringsjön, byggdes i ett samarbetsprojekt mellan Eslöv, Landskrona och Helsingborgs kommuner. Invigningen av verket skedde 1963 efter en 16 år lång planerings- och beslutsprocess (Persson 2016). Syftet med Ringsjöverket vara att trygga vattenförsörjningen för de berörda kommunernas stora tätorter.

Regleringen av Ringsjön

Ringsjöarna har varit reglerade i någon form ända sedan sjösänkningen på 1880-talet. Det är dock något oklart exakt hur regleringen såg ut innan den nuvarande regleringen vid Sjöholmen byggdes 1963 i samband med att Ringsjöverket byggdes (Höörs kommun 2018). En artikel i Svenska Dagbladet från 1903 ger viss vägledning om hur regleringen av Ringsjön fungerat. Möjligen är det så att dämnet vid Bålamöllan strax uppströms Stockamöllan var bestämmande för vattennivån i Ringsjön fram till dess att regleringen vid Sjöholmen byggdes (Svenska Dagbladet 1903). Innan dess verkar det som att Rönneholms kvarn var den bestämmande sektionen. Regleringsdammen vid Sjöholmen (Figur 3.6) byggdes för att säkerställa både bortledning av vatten för produktion av dricksvatten samt tillräckligt flöde i Rönne å nere vid Forsmöllan där Klippans pappersbruk använde vattnet för kraftproduktion (Persson 2016). Idag sköts regleringen av sjön av Sydvatten och styrs av en tappningsplan med tappningsbestämmelser som avgör hur mycket vatten som ska tappas. Tappningen regleras varje dag och är beroende på årstid, vattenstånd i sjön och vattenföringen vid utloppet till Rönne å. Regleringen av sjön får endast bedrivas så att vattenståndet helst inte underskrider +52,98 meter över havet vid utloppet i Rönneå och inte heller överskrida +54,20 meter över havet. Enligt tillståndet i vattendomen ska Sydvatten dessutom rensa Rönne å på sträckan från reglerdammen till ungefär 700 m uppströms vägbron vid Rönneholms slott

Figur 2.6: Början på Rönne å och utloppet från Västra Ringsjön på gränsen mellan Höörs och Eslövs kommuner vid Sjöholmen. Sydvatten reglerar här vattenflödet ut från Ringsjön enligt en vattendom från 2013.

Riksintressen för vattenförsörjning och fiske

Ringsjön är klassad som riksintresse för yrkesfisket i inlandsvatten i egenskap av fångst-område enligt Miljöbalken 3 kap 5§. År 2020 fanns det två yrkesverksamma fiskare i Ringsjön. Vidare beslutade Havs- och vattenmyndigheten 2016 att Ringsjöverket utgör ett mark- och vattenområde av riksintresse för anläggningar för vattenförsörjning enligt Miljöbalken (3 kap 8 §). Riksintresset består av intagsledning för ytvatten, pumpstation för råvatten, vattenverk, pumpstationer och ledningar mellan pumpstationer, vattenverk och Västra Ringsjön (Sydvatten 2020b; Havs och vattenmyndigheten 2016).

Påverkan och miljöproblem

Det dominerande miljöproblemet i Ringsjön är fortfarande övergödning till följd av utsläpp från framför allt jordbruk, enskilda avlopp och reningsverk. Ringsjön påverkas av markanvändningen i tillrinningsområdet på cirka 395 km². Den dominerande markanvändningen utgörs av jord- och skogsbruk med 37–38 % av markanvändningen vardera. Eftersom en betydande del av markanvändningen utgörs av jordbruksmark tillförs sjön näring som läcker från jordbruket. Stora mängder fosfor finns också lagrade i sjöns bottensediment. Denna fosfor kan frigöras vid syrefattiga förhållanden och bidra till intern gödning av sjön.

Yrkesfiske efter framför allt ål, gädda, gös och abborre bedrivs i Ringsjön. Detta kan anses bidra till negativ påverkan på sjön eftersom de rovfiskar som fångas hade gjort nytta i att begränsa mängden vitfisk i sjön och därmed även bidragit till att förbättra vattenkvaliteten (se mer under rubriken ”Reduktionsfiske” nedan).

Kunskapsläge

Till följd av alla de underökningar som har gjorts i Ringsjön med anledning av sjöns tidigare så dåliga status och det omfattande reduktionsfiske som bedrivits måste man bedöma kunskapsläget som bra.

Restaurering av Ringsjön

Fosforhalterna ökade kraftigt i sjön i slutet av 1960- och början av 1970-talet och sjön blev hypertrop, det vill säga mycket kraftigt övergödd (Länsstyrelsen 2012). Arbetet med att förbättra vattenkvaliteten i Ringsjön har pågått sedan 1970-talet då reningsverken i Höör och Hörby byggdes ut med ett steg för kemisk fällning av fosfor. Dessutom fångades mycket foderfisk i sjön på 1970-talet (Länsstyrelsen 2012). 1980 bildades Ringsjökommittén för att undersöka möjligheterna att förbättra vattenkvaliteten i Ringsjön. Kommittén bestod av representanter för Länsstyrelsen, Höör, Hörby och Eslövs kommuner, LRF, fiskenämnden och vattentäktsintressena. Kommittén genomförde ett flertal undersökningar samt olika projekt, både i sjöarna och inom avrinningsområdet. Bland annat tittade man på hanteringen av handels- och stallgödsel, val av grödor och tidpunkt för sådd i jordbruket. Kommunernas rening av avloppsvattnet samt enskilda avlopp granskades också. Undersökningar av djur- och växtliv gjordes och ett kontrollprogram togs fram. 1982 lades en motion fram i Riksdagen som syftade till att sätta till statliga resurser för att försöka förbättra situationen i Ringsjön (Silfverstrand och Jacobsson 1982).

Ringsjökommitténs arbete blev grunden för ”Lex Ringsjön”, en paragraf i dåvarande miljöskyddslagen, som gjorde att Ringsjön klassades som ”särskilt föroreningskänsligt område”. Detta skedde i november 1985 och Länsstyrelsen i dåvarande Malmöhus län föreskrev om åtgärder för att skydda Ringsjöns avrinningsområde och minska belastningen av sjön. Föreskrifterna innehöll regler och råd för gödselanvändning och lagring samt restriktioner för enskilda avlopp. Åtgärderna som utfördes enligt Lex Ringsjön minskade tillförseln av fosfor till Ringsjön, från över 30 ton/år till cirka 10 ton/år, men ledde inte till några synbara effekter på vattenkvaliteten i sjön. Mellan åren 1984–1992 genomförde Ringsjökommittén olika projekt för att försöka minska näringstillförseln till sjön. Det gjordes försök med odling av vattenväxter i dammar, fältförsök med fånggrödor samt reduktionsfiske.

Reduktionsfiske

Alltför näringsrika sjöar har ofta en obalans i fisksamhället med en hög andel av den totala biomassan i vitfisk (framför allt braxen (*Abramis brama*) och mört (*Rutilus rutilus*)) jämfört med andelen i rovfisk, framförallt

abborre (*Perca fluviatilis*), gädda (*Esox lucius*) och gös (*Sander lucioperca*). Denna obalans påverkar olika processer i sjön och leder till att sjön karaktäriseras av oönskade faktorer såsom återkommande algbloomingar, lite rovfisk, dominans av vitfisk, liten mängd djurplankton, dåligt utbredd undervattensvegetation och framför allt av dålig vattenkvalitet. Dessa oönskade faktorer har en självförstärkande funktion vilket gör att när processerna väl kommit igång så förstärker de varandra negativt och gör det svårt att vända utvecklingen i positiv riktning.

Reduktionsfiske av vitfisk, framför allt mört och braxen, är en metod som används för att förbättra vattenkvalitet i näringsrika sjöar såsom Ringsjöarna (Hansson 2008, Söndergaard m.fl. 2008, Algae Be Gone 2014, Hedrén 2018). Vid reduktionsfiske försöker man fånga så mycket vitfisk man kan på så kort tid som möjligt samtidigt som man släpper tillbaka all rovfisk som fångas (Figur 3.8). Reduktionsfiske bedöms idag vara den enda metod som inom överskådlig tid och på ett rimligt kostnadseffektivt sätt kan vända utvecklingen i en övergödd sjö som befinner sig i ett stadium där den domineras av vitfisk. Genom att minska mängden vitfisk blir vattnet i sjön klarare och riktningen på de självförstärkande mekanismerna vänds i positiv riktning. När vattnet blir klarare så gynnas framför allt abborre och gädda, undervattensvegetation kan breda ut sig, zooplankton ökar i antal och algbloomingar minskar.

Reduktionsfisket i Ringsjön inleddes 1987 med provtrålningar med mindre båtar. Många av braxarna och mörtarna som fångades hade infektioner, i form av stora fjällösa sår (Ringsjöns vattenråd 2020). Våren 1988 drabbades Östra Ringsjön av en omfattande fiskdöd där uppskattningsvis 500 ton mört och braxen dog. Anledningen till fiskdöden tros vara en kombination av födobrist, infektioner och höga vattentemperaturer. 1989 donerade dåvarande Fiskeriverket trålaren R/V Rödingen till reduktionsfisket. Totalt lyckades man tråla upp cirka 100 ton mört och braxen i Sättoftasjön vilket enligt beräkningarna motsvarade cirka 60 procent av fiskbeståndet i sjön. Under 1991 genomfördes enbart provtrålningar och under 1992 trålades cirka 100 ton fisk upp ur Västra Ringsjön. På grund av fiskdöden i Östra Ringsjön genomfördes inget reduktionsfiske i den delen av sjön (Ringsjöns vattenråd 2020).

Figur 2.7: Fångsten från ett tråldrag sorteras ombord på en av trålbåtarna i Ringsjön i juni 2019. Rovfiskar som abborre, gädda och gös släpps tillbaka medan till exempel mört och braxen tas upp.

Reduktionsfisket ledde till en viss förbättring av vattenkvaliteten som höll i sig fram till mitten av 1990-talet då siktdjupet åter började minska. Situationen i sjön blev successivt sämre och under åren 2001 och 2002 genomfördes ett provfiske som visade att fisksammanställningen i sjön åter hade hamnat i obalans. Under 2003 togs ett åtgärdsprogram fram med förslaget att genomföra ett nytt reduktionsfiske (Svensson och Lindahl 2003). År 2004 sökte kommunerna Höör, Hörby och Eslöv tillsammans med Sydvatten AB om statliga bidrag till lokal och kommunal naturvård för att genomföra ett nytt reduktionsfiske i Ringsjön. Projektet, som fick namnet "Projekt Ringsjön", drevs som ett så kallat NIP-projekt från 2004 till 2008. Målen hade då inte nåtts 2008 och reduktionsfisket fortsatte då i regi av Ringsjöns vattenråd, helt finansierat av Höör, Hörby och Eslövs kommuner samt av Sydvatten AB. Mellan 2012 och 2013 ingick "Projekt Ringsjön" i ett EU Interreg IVA projekt, "Algae Be Gone!". Sedan 2014 ligger reduktionsfisket i Ringsjön inom ramen för verksamheten i Ringsjöns vattenråd. Reduktionsfisket sker i samarbete med fiskerättsägarna i sjön genom att man medger att reduktionsfisket får bedrivas med vissa begränsningar. Länsstyrelsen i Skåne samt Limnologiska avdelningen, Lunds universitet ingår i en rådgivande referensgrupp för reduktionsfisket.

Rönne å huvudfåra

Rönne å huvudfåra är cirka 83 km lång och har sin början vid Västra Ringsjöns utlopp till Rönne å vid Sjöholmen på gränsen mellan Eslövs och

Höörs kommuner. Knappt 15 km av åns lopp berör Eslövs kommun. Ån har bitvis ett slingrande lopp men rinner hela tiden i nordvästlig riktning.

Nedströms Ringsjön fram till Stockamöllan är ån lugnflytande (Figur 2.8). Dalgången delar landskapet mellan Söderåsen och jordbrukslandskapet på ena sidan och mer skogsmarker på den norra sidan. I Eslövs kommun är dalgången till exempel nordväst om Billinge ganska dramatisk med branta sluttningar och skog som ger en känsla av vildmark. Längre nedströms omges ån av ett utpräglat jordbrukslandskap. Vid Billinge mölla finns ett naturreservat som även är ett Natura 2000 område. Utter är en av de utpekade Natura 2000-arterna (Länsstyrelsen Skåne 2018). Ån har reproduktions- och uppväxtområden för havsvandrande öring och lax. Vidare är huvudfåran från havet och upp till Forsmöllan vid Klippan, inklusive biflödena Rössjöholmsån och Bäljane å samt Ringsjöarna, skyddade av EU:s fisk- och mussel-vattendirektiv. Omfattande fritidsfiske bedrivs i ån som också är ett uppskattat rekreativt område för paddling.

Figur 2.8: Vid Hasslebro är Rönne å bred och lugnflytande och döda träd ligger i vattnet.

Mölleriket

Rönne å rinner mestadels lugnt och stilla mellan Västra Ringsjön och havet. Undantag är framför allt sträckan förbi Klippan och sträckan mellan Hasslebro och Stockamöllan där ån faller ett antal meter på kortare sträckor. Fallhöjden har medfört att åns vatten utnyttjats för vattenkraft i flera hundra år. På sträckan mellan Hasslebro och Stockamöllan har det funnits fem olika möllor och sträckan har av den anledningen kommit att kallas "Mölleriket" (Welin; Eslövs kommun 2020a; Länsstyrelsen i Skåne 2020a; Figur 2.9).

Figur 2.9: Stendämnet över Rönne å vid Stockamöllan. På sträckan förbi Stockamöllan är det mer fall på Rönne å vilket gör att sträckan varit lämplig för kvarnverksamhet. Sträckan har kallats "Mölleriket" eftersom det här funnits flera olika kvarnar på en kort sträcka av ån.

Påverkan och miljöproblem

Övergödning är ett av miljöproblemen i Rönne å och ån påverkas av att vattnet från Ringsjön periodvis innehåller höga halter näringsämnen. Ån tillförs även näringsrikt vatten från vattendragen i jordbrukslandskapet nedströms Ringsjön.

Vattenförekomsterna i ån har även problem med fysisk påverkan av vattendraget i form av förändringar i flödet och påverkan på kontinuitet och form (Vatteninformationssystem Sverige 2020c och 2020d). Vattenflödet i ån regleras av Sydsvatten vid Västra Ringsjöns utlopp enligt en vattendom (se mer i eget stycke ovan). De vanligaste typerna av fysisk påverkan är bristande kontinuitet (vanligen vandringshinder) och morfologi (att vattendragets form är ändrad). Delar av Rönne å har byggts ut för vattenkraftsändamål både vid Klippan och vid Stockamöllan. Detta har skapar vandringshinder och förändrat hur vattnet rör sig samt morfologin längs ån. Idag utgör dämmena vid Klippan definitiva vandringshinder. Inom Rönneåprojektet (Klippans kommun 2020) kommer dessa vandringshinder att rivas ut och passerbarhet för fisk och andra vattenlevande organismer och livsmiljöer återställas.

Kunskapsläge

Kunskapsnivån beträffande Rönne å huvudfåra bedöms vara god när det gäller de parametrar, främst näringsämnen, metaller, påväxtalger och bottenfauna som provtas inom ramen för den samordnade recipientkontrollen. Det skulle dock behöva göras fler regelbundna

undersökningar av framför allt fisk, bottendjur, påväxtalger och musslor. Vidare finns det behov av att undersöka graden av eventuella föroreningar i sediment i kvarndammar i samband med åtgärder för att förbättra passerbarheten för fisk och andra vattenlevande organismer.

Behov av åtgärder

De åtgärder som föreslås för Rönne å huvudfåra av Länsstyrelsen och Vattenmyndigheten handlar om olika typer av generella åtgärder, såsom förbättrad dagvattenhantering, skyddszoner och åtgärdande av enskilda avlopp och reningsverk i avrinningsområdet för att minska framför allt näringsbelastningen (Vatteninformationssystem Sverige 2020d). På den sträcka av huvudfåran som berör Eslövs kommun finns idag två vandringshinder för fisk och andra vattenlevande organismer vid Stockamöllan. Länsstyrelsen arbetar med att lösa passerbarheten vid Rönne mölla. De definitiva vandringshindren vid Klippan kommer att åtgärdas inom ramen för Rönneåprojektet (Klippans kommun 2020). Länsstyrelsen arbetade under 2020 även med att förbättra livsmiljöer i ån vid Billinge mölla. Det skulle även behöva etableras ett långsiktigt samarbete kring vattenvårdande åtgärder i avrinningsområdet inom ramen för Rönne å vattenråd.

Övriga vatten

Billabäcken

Billabäcken är ett mindre vattendrag som rinner ut i Rönne å cirka en kilometer nedströms Billinge mölla. Bäckens passerar förbi Billinge strax norr om samhället. Någon kilometer uppströms Billinge har bäcken skurit ner sig genom lager av skiffer vilket kan ses i bäckens kanter och i bäckfåran (Figur 2.10). Långa partier av bäcken är fallhöjden stor och

Figur 2:10: Några hundra meter uppström Billinge har under årens lopp Billabäcken skurit sig ner genom lagren av lerskiffer.

vattenhastigheten hög. När bäcken nått ner till Rönne å dalgång slingrar den sig fram över åns svämplan innan den når Rönne å huvudfåra (Figur 2.11). Två elfisken (provfiske med elektrisk ström i rinnande vatten) har gjorts i bäcken, 1995 och 2019. Endast öring har fångats vid dessa elfisken (Elfiskeregistret). Bäckens huvudfåra berörs av ett dikningsföretag och tar emot en del dagvatten från Billinge tätort. I övrigt är bäcken relativt naturlig i sin sträckning och har ett bra fall. Generellt strandskydd om 100 m gäller längs stora delar av bäckens sträckning.

Figur 2.11: När Billabäcken nått Rönne å dalgång slingrar den sig fram genom sumpskogen på vägen mot Rönne å huvudfåra.

Kolebäcken

Kolebäcken är ett litet vattendrag på östra sidan av Rönne å som ansluter till huvudfåran cirka 1,5 km nedströms Stockamöllan. Bäckens omgivning utgörs av ett småskaligt kuperat jordbrukslandskap som innehåller höga naturvärden och har en intressant landskapsbild (Eslövs kommun 2020b). Det finns inga elfisken eller andra undersökningar registrerade i Kolebäcken. Men öring finns i kringliggande vattendrag så det finns ingen uppenbar anledning till att öring inte skulle finnas även i Kolebäcken. Utvidgat strandskydd på 300 m gäller längs stora delar av bäckens sträckning. Bäckens nedre och övre delar ingår i två dikningsföretag medan den mellersta delen inte gör det. Nedre delen av bäcken rinner genom en ravin med mycket varierande livsmiljöer och bitvis hög vattenhastighet (Figur 2.12). Vattenkvaliteten bedöms som relativt bra vilket tillsammans med de varierande livsmiljöerna ger upphov till ett rikt bottenlevande djurliv (Johansson 2020a).

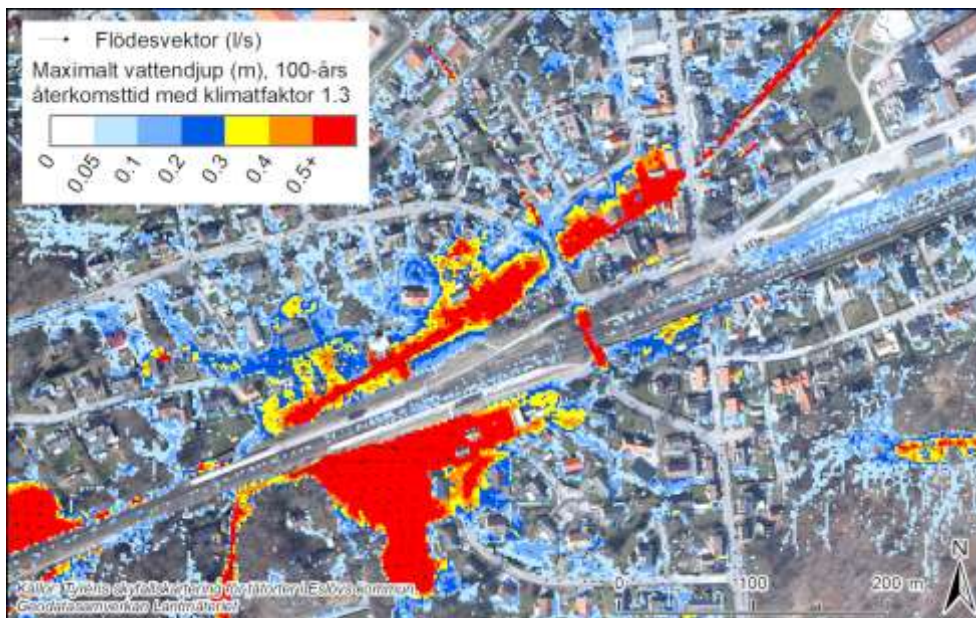
Figur 2.12: Nedre delen av Kolebäcken närmast Rönne å rinner bitvis genom en ravin med höga naturvärden. Det bottenlevande djurlivet i bäcken är rikt med till exempel bäcksländor, märkräftor och hattsnäckor, arter vars förekomst tyder på relativt god vattenkvalitet.

Stehagsbäcken/Blegelsbäcken

Stehagsbäcken, även kallad Blegelsbäcken, ansluter till Rönne å cirka 700 meter nedströms västra Ringsjöns utlopp i Rönne å. Bäcken rinner upp i områdena väster och söder om Stehag, bland annat i Gyaskogen. Sedan passerar bäcken genom Stehags samhälle i nordostlig riktning. Bitvis är det fina livsmiljöer i bäcken med relativt hög vattenhastighet. På en sträcka mitt inne i Stehag är bäcken rörlagd och inne i samhället går bäcken nära flera

villatomter. Skyfallskarteringen för Stehag visar på en risk för översvämningar vid skyfall i anslutning till bäcken inne i samhället (Figur 2.13). Några hundra meter nedströms, öster, om Stehag passerar bäcken Stehags reningsverk. Periodvis tar bäcken emot det renade avloppsvattnet medan det under andra perioder infiltreras eller används för att bevattna en salixplantering. Nedströms reningsverket har bäcken karaktären av uträtat jordbruksdike där den passerar Rönneholms mosse på vägen ner mot Rönne å. Nedre delen av bäcken, från reningsverket och neråt, ingår i två dikningsföretag, Ringsjöns sänkning och utdikningen av Rönneholms mosse. Inga elfisken finns inrapporterade från bäcken men elritsa observerades vid ett besök sommaren 2019 (Johansson 2019). Troligen finns även öring i bäcken. Bäcken är till stora delar undantagen från strandskydd som inte berör bäcken förrän de sista 100 m innan bäcken ansluter till Rönne å.

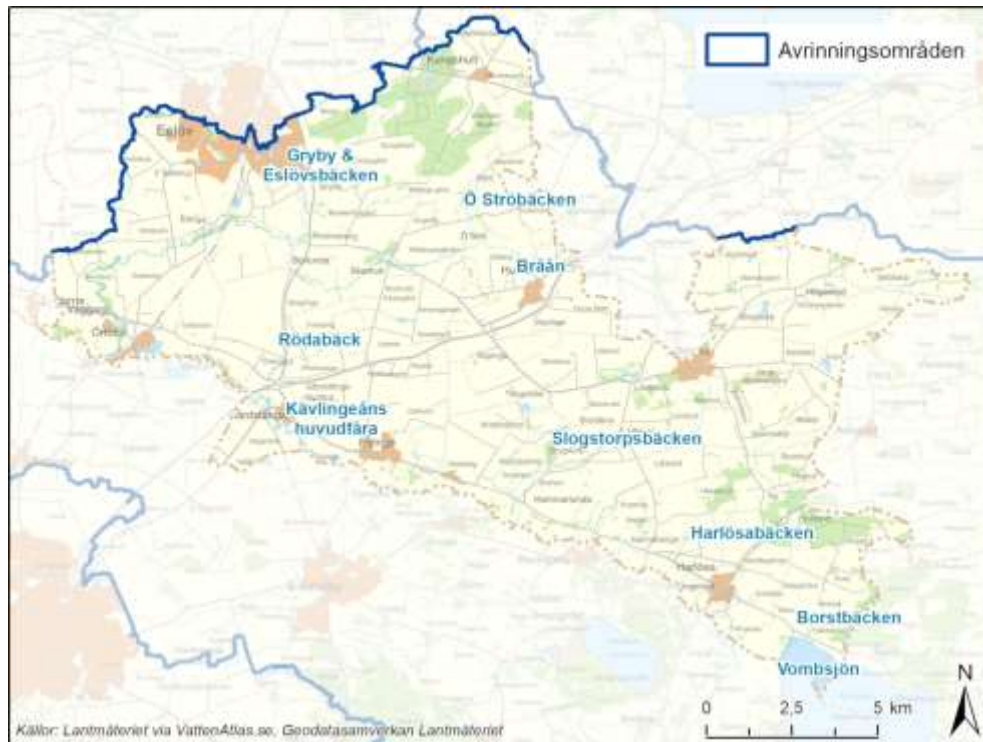
Figur 2.13: Skyfallskartering för Stehags samhälle. Röd färg representerar det största vattendjupet medan ljusblå färg visar lägsta vattendjup. Det långsträckta röda fältet norr om järnvägen utgör bäckens dragning genom samhället.

3. Kävlingeåns avrinningsområde

Allmän beskrivning

Kävlingeåns avrinningsområde är cirka 1 200 km² stort. Nio olika kommuner har en lite större del i avrinningsområdet, från Ystad och Tomelilla kommuner i öster och sydöst till Lomma och Kävlinge kommuner vid mynningen i väster. I avrinningsområdet finns flera större sjöar:

Vombsjön, Krankesjön, Ellestadssjön, Snogeholmssjön och Sövdesjön. Utöver huvudfåran finns även tre andra lite större vattendrag, det handlar om biflödena; Bråån i norr, Klingavälsån i söder och Björkaån i öster (Figur 3.1). Huvudfåran är cirka 50 km lång från åns början vid Vombsjöns utlopp till mynningen i Öresund strax norr om Bjärred, där ån för övrigt benämns Lödde å.

Figur 3.1: Kävlingeåns avrinningsområde med merparten av de sjöar, vattendrag och övriga vatten i Eslövs kommun inom Kävlingeåns avrinningsområde som tas upp i rapporten utsatta med namn.

Markanvändningen i området präglas till stor del av jordbruksmark och intensivt odlad jordbruksmark finns längs huvudfåran mellan Vombsjön och havet, utmed Bråån samt runt delar av Björkaån. I områdets södra del, vid Romeleåsens nordsluttning samt i sjölandskapet mellan Ellestadssjön och Krankesjön är marken mer extensivt brukad och i dessa delar finns även en del skog. I avrinningsområdets nordöstra delar, som ansluter till Linderödsåsen, präglas landskapet av skog och betesmark. Tätorter utgör totalt sett en liten del av avrinnings-områdets hela yta (Tabell 3.1).

Tabell 3.1: Markanvändning i Kävlingeåns avrinningsområde. Jordbruksmark utgör den största delen av avrinningsområdet med drygt 70 %.

	Högs mölla (Furulund)	Vombsjöns utlopp
Jordbruksmark	70,2 %	71,9 %
Kärr	0,1 %	0,0 %
Sjö	2,0 %	2,7 %
Skogsmark	21,2 %	22,7 %
Urbant	6,1 %	2,7 %
Övrig mark	0,4 %	0,0 %

Källa: SMHI vattenwebb

Naturvärden

Det finns flera platser med höga naturvärden i området, exempelvis 19 riksintressen för naturvärden, inom Kävlingeåns avrinningsområde, särskilt värdefulla områden finns i Klingavälsåns dalgång. Vombsjön och Borstbäckens nedre del, på gränsen mellan Eslövs och Sjöbo kommuner, har höga naturvärden vilket även kan hittas uppströms Sjöbo där längre sträckor av biflödet Björkaån fortfarande meandrar, slingrar sig fram, i landskapet.

Kävlingeåns naturvärden i Eslövs kommun är starkt kopplade till att ån har en mycket artrik fiskfauna, hela 28 olika arter har observerats i ån (Kävlingeåns-Löddeåns Fiskevårdsområde 2020a). Vanliga fiskarter i åns lugnflytande delar är abborre (*Perca fluviatilis*), löja (*Alburnus alburnus*), björkna (*Abramis bjoerkna*), braxen (*Abramis brama*), id (*Leuciscus idus*), mört (*Rutilus rutilus*), sarv (*Scardinius erythrophthalmus*), ruda (*Cirrarassius cirrarassius*), gers (*Gymnocephalus cernuus*) och gädda (*Esox lucius*). Inom vattendragens strömmande delar finns arter som är mer anpassade till rinnande vatten, såsom bäcknejonöga (*Lampetra planeri*), elritsa (*Phoxinus phoxinus*), grönling, sandkrypare (figur 3.2), stensimpa (*Cottus gobio*), och öring. Bland dessa arter är det framför allt grönling och sandkrypare som får betraktas ha det högsta naturvärdet eftersom arterna inte förekommer allmänt och har en mycket begränsad utbredning i landet i stort. Det finns fyra laxartade fiskar i avrinningsområdet. Öring förekommer allmänt och leker på strömmande sträckor i vattendragen. Lax (*Salmo salar*) och regnbåge (*Oncorhynchus mykiss*) förekommer sporadiskt och enstaka exemplar av lax har registrerats och även lekt i Bråån under senare år (Kävlingeåns-Löddeåns Fiskevårdsområde 2020b).

Figur 3.2: Sandkrypare (*Gobio gobio*) är en liten oansenlig bottenlevande fisk som är relativt vanlig på vissa sträckor i Bråån men som är relativt ovanlig i ett nationellt perspektiv.

Den rödlistade (hotade) tjockskaliga målarmusslan (*Unio crassus*) har hittats i avrinningsområdet, bland annat i Bråån i Eslövs kommun. Vid undersökningen av bottenlevande smådjur, till exempel insekter och kräftdjur, i Kävlingeån 2018 bedömdes resultaten generellt sett som mycket bra och ingen påverkan kunde till exempel noteras efter de extremt låga vattenflödena sommaren 2018 (Ekologigruppen 2019b). På provtagningslokalen i Eslövs kommun i Bråån vid Örtofta bedömdes den ekologiska statusen som hög och föroreningspåverkan vara svag och flera ovanliga arter av snäckor påträffades vid provtagningen.

I Vombsjön upptäcktes dvärggag (*Cyperus fuscus*) hösten 2013 när vattennivån var låg (Witzell 2022). Senast arten sågs i Sverige innan dess var 1950, och därför hade Artdatabanken klassat dvärggag som utdöd i landet. Växten sågs i låga antal i den sydvästra delen av sjön även under 2014 och 2015. Hjulmöja (*Ranunculus circinatus*) uppträder vissa år i stor mängd i Krankesjön och i vissa delar av Kävlingeån. I Kävlingeån kan även de sällsynta vattenväxtarterna trådnate (*Potamogeton filiformis*), uddnate (*Potamogeton friesii*), grovnate (*Potamogeton lucens*) och långnate (*Potamogeton praelongus*) hittas.

I övrigt är naturvärden i Kävlingeån och Klingavälsån till stor del kopplade till det fågelliv som framför allt våtmarksområdena i Vombsänkan, exempelvis vid Krankesjön och Vombs ängar har och till den landskapsbild som vattendragen bidrar till att skapa. Utter och spår av utter har flera gånger observerats framförallt längs Bråån (Artportalen).

Ekologisk och kemisk status

I Kävlingeån är statusen i huvudfårans vattenförekomster som sträcker sig från havet och upp till Klingavälsåns utlopp i Kävlingeån klassade som otillfredsställande. I Bråån är den ekologiska statusen i vattenförekomsterna klassad som måttlig. Att statusen inte är god beror bland annat på att vattenförekomsternas svämplan och närområde är påverkade av jordbruk (Vatteninformationssystem Sverige 2019k). Vattenförekomsterna är även i stora delar påverkade av diknings- och rensningsverksamhet och vissa sträckor saknar funktionella skyddszoner. De flödesviktade årsmedelhalterna fosfor ligger på mellan cirka 60 - 70 mikrogram/liter och behöver drygt halveras för att god status ska kunna uppnås.

Medeltransporten av kväve och fosfor i Kävlingeån var mellan åren 1988 - 2017 cirka 1800 respektive cirka 27 ton per år. År 2018 var fördelningen av utsläpp av kväve och fosfor 1 470 respektive 21 ton (Ekologigruppen 2019b). Förlusterna av kväve och fosfor från marken är generellt sett höga. Reningsverken stod 2018 för knappt 20 % av den totala transporten av fosfor och cirka 5 % av transporten av kväve i ån (Ekologigruppen 2019b). Flera partiella vandringshinder är också en bidragande orsak till att Kävlingeåns huvudfåra inte uppnår god status. Kävlingeåns huvudfåra påverkas även av ett par betydande punktkällor med utsläpp till ån. Det handlar framför allt om Örtofta sockerbruk och Södra Sandby avloppsreningsverk samt, via Bråån, Ellinge reningsverk söder om Eslöv (Vatteninformationssystem Sverige 2019k).

Vombsjön bedöms ha otillfredsställande ekologisk status dels på grund av betydande problem med övergödning men även på grund av att sjön är påverkad av regleringseffekter kopplade till vattendomen för sjön (Vatteninformationssystem Sverige 2019f). Vattenkemiska analyser visar att totalkväve och totalfosfor uppvisar höga halter (Ekologigruppen 2019b). Även växtplanktonsamhället i sjön tyder på ett högt näringsinnehåll då växtplanktonsamhället domineras av cyanobakterier och kiselalger (Vatteninformationssystem Sverige 2019f). Vidare bedöms status på fisksamhället som måttligt, nätprovfiske för att bedöma statusen genomfördes i juli 2011 och resulterade i ett EQR8-värde (så kallad ”ekologisk kvot”) på 0,35 vilket motsvarar måttlig ekologisk status (Vatteninformationssystem Sverige 2019f). Ett ytterligare provfiske, som genomfördes i augusti 2020, visade på ett EQR8-värde på 0,38 (Ekologigruppen 2021) vilket motsvarar måttlig ekologisk status. Miljökvalitetsnormerna för sjön säger att god ekologisk och kemisk status ska uppnås till 2027.

Påverkan och miljöproblem

Det finns sex olika miljöproblem som är listade för Kävlingeån i VISS (Vatteninformations-system Sverige). Det handlar om övergödning, miljögifter, vattenuttag samt hydromorfologiska förändringar med avseende på kontinuitet (grad av "naturlighet" exempelvis vandringshinder för vattenlevande organismer i åfåran), flöde (grad av "naturlighet" exempelvis vattenuttag och utsläpp till vatten) och morfologi (grad av "naturlighet" som påverkan på livsmiljöer som bottnar och stränder), (Vatteninformationssystem Sverige 2019q).

Näringsämnen från jordbruk, reningsverk, enskilda avlopp och dagvatten är källor till föroreningar i Kävlingeån. Den enskilt största källan för näringsämnena kväve och fosfor i avrinningsområdet är jordbruket (Ekologigruppen 2019b). Kväveförlusterna från jordbruksmarken är höga i hela området medan förlusterna av fosfor är måttligt höga till höga (Ekologigruppen 2019b). Sedan början av 1800-talet har arealen våtmark i avrinningsområdet minskat från cirka 25 % av ytan till endast cirka 1,5 % av ytan och sträckan öppet vattendrag minskat med cirka 50 % (Wolf 1956). Drygt 70 % av ytan i avrinningsområdet utgörs av jordbruksmark (SMHI 2019). Till följd av detta utgör övergödning, fysisk påverkan, det vill säga påverkan på vattendragens naturliga flöde och form, de största vattenrelaterade miljöproblemen inom Kävlingeåns avrinningsområde. Dessutom påverkar flera vandringshinder i åns huvudfåra och i biflöden möjligheterna för fisk och andra vattenlevande organismer att röra sig fritt i vattendragen.

Förorenade områden

Kävlingeån och dess stränder har en lång industriell historia som har lett till att det finns flera platser längs ån som idag är förorenade (Figur 3.8). De flesta av dessa förorenade platser ligger i Kävlinge och Eslövs kommuner (Figur 3.8).

Figur 3.8: Karta över del av Kävlingeåns huvudfåra där förorenade områden i Eslövs, Lunds och Kävlinge kommuner är utmärkta med gula orange och röda ringar, där röd motsvarar högsta riskklass. Den gamla bekämpningsmedelsfabriken i Getinge (röd prick längst till höger i kartan) som bedöms ha högsta riskklass ligger i Eslövs kommun. Sanering av den förorenade fastigheten i Getinge genomfördes under 2019.

Vombsjön

Vombsjön är en näringsrik slättsjö som ligger längst ner i kommunens sydöstra hörn, cirka 22 kilometer från Eslövs tätort (Figur 4.3). Sjön delas mellan Eslövs, Lunds och Sjöbo kommuner varav cirka 133 ha (drygt 10 % av ytan) ligger i Eslövs kommun. Utloppet till Kävlingeån, som består av en damm med justerbara luckor där Sydvatten reglerar utloppet från sjön enligt gällande vattendom, ligger också i Eslövs kommun (Figur 3.3). Omsättningstiden i sjön är lång cirka 200 dagar vid normal vattenföring (Ekologgruppen 2017).

Sjöns maximala djup är knappt 16 meter, ytan cirka 12 km² och sjön ligger cirka 19 meter över havet (Ekologgruppen 2012a). Vombsjöns huvudsakliga tillflöden är Björkaån och Torpsbäcken från öster och Borstbäcken från norr. Sjön avvattnas via Kävlingeåns huvudfåra till Öresund. Tillrinningen till Vombsjön från områden i Eslövs kommun är begränsad och utgörs framför allt av de delar av Borstbäckens avrinningsområde som ligger i Eslövs kommun. Vombsjön är reglerad sedan 1936 och 1937 sänktes vattenytan i sjön med cirka en meter med avsikt att sjön skulle fungera som ett magasin för vårfloden som sedan skulle tappas ut succesivt under sommaren (Weijman-Hane 1969). Sydvatten reglerar idag sjön med syftet att kunna försörja stora delar av sydvästra Skåne, bland annat delar av

Eslövs kommun, med dricksvatten från sjön (Sydvatten 2019b; Figur 3.4 och 3:5). Regleringen gör att vattenståndet i sjön kan variera kraftigt, under vissa år upp till cirka 2,5 meter (Ekologgruppen 2012a).

Figur 3.3: Vombsjöns utlopp ligger i Eslövs kommun och utgörs av den kanal som syns till vänster i bilden. Stränderna är kala och ofta exponerade till följd av regleringen av sjön.

Variationerna i vattennivå leder till att vattenvegetationen i sjön är begränsad (Ekologgruppen 2012a). Sjön har ett stort rekreativt värde och används både som bad- och fiskesjö. Det bedrivs även yrkesmässigt fiske i sjön och vid provfiske har ett antal fiskarter fångats, bland annat abborre, björkna, braxen och gers (Ekologgruppen 2017). Vidare är sjön en viktig rastlokal för fåglar (Lunds kommun 2012).

Dricksvattentäkt

Sedan 1948, då Vombverket färdigställdes, har sjön varit dricksvattentäkt för Malmö stad (Sydvatten 2019b). Cirka 400 000 invånare i Burlöv, Malmö, Staffanstorps, Svedala, Vellinge och delar av Lund och Eslövs kommuner får idag sitt dricksvatten från Vombsjön via Vombverket som tar in cirka 900 liter råvatten per sekund från sjön (Sydvatten 2019b).

Figur 3.4: Regleringsdammen vid Vombsjöns utlopp i Kävlingeån från nedströmssidan. Dammen utgör ett definitivt hinder både för kajakpaddlare och fisk.

Påverkan och miljöproblem

Sjön påverkas av en hög näringsbelastning från omkringliggande jordbruksmark och enskilda avlopp. Den hydrologiska regimen i sjön bedöms ha måttlig status eftersom flöde och morfologi påverkas av att sjöns utlopp är reglerat (Vatteninformationssystem Sverige 2019f). Upptaget av rovfisk som sker genom det yrkesfiske som bedrivs i sjön behöver också betraktas som en påverkan. De rovfiskar, främst abborre, gädda och gös som plockas upp hade gjort nytta i sjön genom att bidra till att hålla nere populationen av vitfisk, framför allt mört men även braxen.

Figur 3.5: Regleringsdammen vid Vombsjöns utlopp till Kävlingeån från uppströmssidan i Vombsjön.

Kunskapsläge

Kunskapsnivån beträffande Vombsjön får betraktas som relativt god tack vare kontinuerlig provtagning inom både regional och nationell miljöövervakning samt genom att ett antal separata studier har gjorts. Det finns dock luckor i kunskapen om sjön framför allt beträffande interngödning, sammansättningen på fisksamhället samt hur förekomst och omfattning av algbloomingar kommer påverkas av klimatförändringar. Inom ramen för arbetet med Fokus Vombsjön, ett specialprojekt som drivs av Kävlingeåns vattenråd och Sydsvatten, tas det fram mer kunskap om Vombsjön på de områden där det finns kunskapsluckor (Kävlingeåns vattenråd 2020a).

Behov av åtgärder

För att Vombsjön ska kunna uppnå god ekologisk status behöver tillförseln av näringsämnen från närliggande mark minska men även de negativa effekter som uppstår på grund av regleringen skulle behöva åtgärdas (Vatteninformationsystem Sverige 2019f). För att minska problemen med övergödning behöver åtgärder genomföras både uppströms i tillrinningsområdet och i själva sjön då det är troligt att stora mängder näringsämnen, som under vissa omständigheter kan göda sjön internt, finns lagrade i sjöns bottensediment (Ekologgruppen 2017). De åtgärder som kan vara aktuella i tillrinningsområdet handlar till exempel om anpassade skyddszoner, åtgärdande av enskilda avlopp, våtmarker och tvåstegsdiken. Hittills genomförda och föreslagna åtgärder anses dock inte vara tillräckliga för att uppnå god ekologisk status till 2027 utan möjligheterna till att genomföra fler åtgärder behöver utredas tillsammans med ytterligare utredningar kring påverkanskällor i tillrinningsområdet. Åtgärder i Vombsjöns tillrinningsområde står inte i konflikt med användningen av sjön för dricksvattenförsörjning utan det är positivt för produktionen av dricksvatten om vattenkvaliteten i sjön blir bättre. När det gäller de miljöproblem som uppkommer till följd av regleringen av sjön, som är nödvändig för dricksvattenproduktionen, kan dock åtgärder som syftar till att lösa dessa problem stå i konflikt med dricksvattenförsörjningen. Så länge Vombsjön används som dricksvattentäkt är det därför inte rimligt att tänka sig att sjön ska kunna återgå till ett mer naturligt stadium beträffande variationerna i vattennivå. Regleringen av sjön styrs av en vattendom där man utrett motstående intressen och konsekvenser av regleringen. Domen är dock drygt 50 år gammal (från 1968) och det kan efter det ha uppkommit nya perspektiv på regleringen som man inte vägde in på 1960-talet. Regleringen och omprövning av vattendomen var en av de viktigaste frågorna som lyftes fram av de medverkande en temadag om Vombsjön som hölls hösten 2017 (Kävlingeåns vattenråd 2017).

Kävlingeåns huvudfåra

Kävlingeån, som är sydvästra Skånes största vattendrag, är cirka 50 km lång från utloppet från Vombsjön till mynningen i Öresund. Dalgången kring ån kantas mestadels av åkermark men bitvis även av betesmarker, hagmarker och mindre skogspartier. Fågellivet är rikt, särskilt vid mynningens öppna strandområden samt på strandängar och i våtmarker. Även fiskfaunan är artrik och i åns nedre delar förekommer storvuxna individer av både abborre och gädda. Ån har rätats ut på många ställen, men rester av den gamla meandrande (slingrande) åfåran och så kallade korvsjöar (bågformade sjöar som bildas då ett meandrande vattendrag bryter igenom och tar en ny väg) finns kvar och syns tydligt på flygbilder (Figur 3.6). Några gamla meanderbågar har gjorts om till våtmarker inom ramen för Kävlingeåprojektet. I Eslöv rinner Kävlingeån genom ett flackt, öppet, storskaligt jordbrukslandskap som bryts av med de värdefulla torr- och fuktängarna vid Flyinge.

Figur 3.6: Flygbild över ett utsnitt av en uträtad del av Kävlingeåns huvudfåra. Gamla meanderbågar syns fortfarande tydligt vid sidan av det uträtade vattendraget

Påverkan och miljöproblem

I samtliga vattenförekomster i Kävlingeåns huvudfåra har den ekologiska statusen bedömts som sämre än god status. Anledningen till att statusen är sämre än god är problem med framför allt hög näringsbelastning, fysisk påverkan av åfåran, miljögifter och att det finns hinder i vattendraget som gör att fisk och andra organismer inte kan röra sig fritt mellan vattendragets olika delar (Vatteninformationssystem Sverige 2019a och 2019k)

Kunskapsläge

Kunskapsnivån beträffande Kävlingeåns huvudfåra (Figur 3.10) bedöms vara god när det gäller de parametrar, främst näringsämnen och syretärande

ämnen som provtagits inom ramen för den samordnade recipientkontrollen. Däremot råder det brist på kunskap om biologin i vattendraget. Det skulle behöva göras fler regelbundna undersökningar av framför allt fisk, utöver de nätprovfisken som görs av Kävlingeåns-Lösseåns fiskevårdsområdesförening (Eklöv 2015a, Eklöv 2018) i åns nedre delar, och av bottendjur som endast provtagits vart tredje år på en lokal (Högs mölla) i Kävlingeåns huvudfåra. Recipientkontrollen skulle även behöva utökas med provtagningar av till exempel mikroplaster, läkemedelsrester och bekämpningsmedel. Vidare finns det behov av att undersöka graden av eventuella föroreningar i sediment i kvarndammar samt i sediment vid utsläppspunkter för förre detta industrier.

Figur 3.10: Kunskapsnivån om Kävlingeåns huvudfåra, här vid Örtofta, är bra när det gäller näringsämnen men behöver förbättras för till exempel biologiska parametrar, mikroplaster, läkemedelsrester och bekämpningsmedel.

Åtgärder

De åtgärder som föreslås av Länsstyrelsen och Vattenmyndigheten för Kävlingeåns huvudfåra handlar om olika typer av generella åtgärder, såsom skyddszoner och åtgärdande av enskilda avlopp i avrinningsområdet för att minska näringsbelastningen (Vatteninformationssystem Sverige 2019k och 2019q). Att restaurera Kävlingeåns huvudfåra (det vill säga att återställa delar av den ursprungliga sträckningen) på sträckan som berörs av Kävlingeåns vattenavledningsföretag (Vombsjön till Örtofta) måste i dagsläget betraktas som orealistiskt på grund av kostnader med projektering, framtagande av handlingar för ansökan om tillstånd hos Mark- och miljödomstolen samt väldigt omfattande entreprenadinsatser. Även komplicerade markavvattnings- och markägarförhållanden bidrar till att göra ett sådant projekt orealistiskt i dagsläget.

På sträckan nedströms Örtofta finns samtliga dämmen i Kävlingeån samlade på en relativt kort sträcka. De tre elproducerande kraftverken i ån fick hösten 2019 tillstånd från Mark- och miljööverdomstolen att bedriva sin verksamhet (Mark- och miljööverdomstolen 2019a, 2019b och 2019c). Enligt villkoren i domen behöver fastighetsägarna bygga nya faunapassager förbi kraftverken inom fem år. Domarna från Mark- och miljööverdomstolen gör att det inte längre kan anses realistiskt att återställa Kävlingeån på samma sätt som man gör i Rönne å utan de aktuella strömsträckorna i Kävlingeån kommer nu att vara överdämda under överskådlig tid framöver. En rivning av kraftverksdammarna skulle ha kunnat återskapa en längre sträcka med strömmande vatten i ett stort vattendrag vilket är en naturmiljö som är ovanlig i sydvästra Skåne.

I övrigt föreslås inga åtgärder för huvudfåran i dagsläget förutom att vattenrådet fortsätter att arbeta med åtgärder för att minska övergödningen i avrinningsområdet samt för att öka möjligheterna till rekreation och friluftsliv i och längs ån på lämpliga platser och sträckor.

Bråån

Bråån är ett biflöde till Kävlingeån som har sin början i Hörby kommun på Linderödsåsens västra sluttning. Därifrån rinner ån in i Eslövs kommun vid Sebbarp, i östra delen av kommunen. Ån rinner sedan vidare förbi Högseröd och strax norr om Löberöd lämnar ån Eslövs kommun för att rinna in i Höörs kommun och passera det välbesökta naturreservatet Rövarkulan. Mellan Hurva och Rolsberga rinner ån åter in i Eslövs kommun och ån passerar sedan på sitt lopp mot Kävlingeån i tur och ordning Skarhult, Borlunda, Eslövs golfbana, Ellinge och Slättäng för att nå Kävlingeån nere vid Örtofta och Vaggarp. Totalt sett är ån cirka 50 km lång och avrinningsområdet är cirka 150 km² stort varav cirka 111 km² ligger inom Eslövs kommun. Bitvis har ån kvar delar av sitt naturliga slingande lopp medan ån på andra sträckor är ett uträtat och fördjupat jordbruksvattendrag (Figur 3.11). En vandring längs ån i Eslövs kommun är en krävande, bitvis vild och naturskön vandring som på vissa sträckor skapar en känsla av att vara någon helt annanstans än mitt i det skånska jordbrukslandskapet.

Figur 3.11: Trots att Bråån på vissa sträckor är ett uträtat vattendrag i jordbrukslandskapet har ån bitvis höga naturvärden.

Det finns inga sjöar i Brååns avrinningsområde och inte heller några större biflöden. Markanvändningen utgörs till största delen av jordbruksmark (cirka 75%) men även en del skog, cirka 10% av ytan, finns i området (SMHI 2019). Fallet på Bråån är bitvis relativt stort vilket gör att det finns många sträckor med strömmande vatten och fina livsmiljöer för fisk och musslor. På de strömmande sträckorna av ån lever till exempel tjockskalig målarmussla, grönling, sandkrypare och elritsa. Arterna observerades vid elfiske på lokalen vid Slättäng hösten 2017 (Eklöv 2017). Hösten 2015 fångades även laxyngel i ån vid Slättäng i Eslövs kommun (Eklöv 2015b). Fångsten visade att laxar lekte i Bråån under hösten 2014. Detta kan vara en av de sydligaste föryngringar av lax i Sverige. För att lax och havsöring ska kunna simma upp i Bråån behöver vattenflödet under hösten vara så högt att fiskarna kan simma över dämmena i Kävlingeåns huvudfåra. Hösten 2018 var vattenflödet aldrig så högt och troligen inte heller under hösten 2019. När fiskvägar har byggts vid dämmena i Kävlingeån (vilket ägarna behöver göra i enlighet med de tillstånd de fått för kraftverken) kommer lax och havsöring kunna simma upp och leka i Bråån varje höst.

Bråån bedöms ha måttlig ekologisk status och uppnår inte heller god kemisk status. Den beslutade miljö kvalitetsnormen anger att god ekologisk och kemisk status ska uppnås till 2027. Det är framför allt för höga halter av näringsämnen och fysisk påverkan på vattendraget som gör att god ekologisk status inte uppnås. Trots att Brååns status inte är god finns det höga naturvärden på långa sträckor av ån och ådalen utgör en långsträckt oas för djur och växtlivet mitt i det intensiva jordbrukslandskapet (Figur 4.12). Eftersom det finns så höga värden associerade till ån och ådalen

skulle man kunna överväga att bilda naturreservat på någon eller några sträckor längs ån för att stärka skyddet av naturvärdena

Figur 3.12: Bråån och dess dalgång utgör en oas, med på vissa ställen frodiga djungelliknande miljöer med strömmande vatten, för växt och djurlivet i jordbrukslandskapet.

Vid Örtofta och Skarhults slott finns passager för fisk och andra vattenlevande organismer förbi de dämmen som finns där. Passagen vid Örtofta gör att lax och havsöring kan simma upp och leka på lokalen vid Slättäng. I slutet av 2019 observerades en utter i Bråån vid Örtofta. Observationen bekräftades med fynd av spår och spillning både vid Örtofta och på andra platser längs ån (Artportalen). Strandskydd gäller längs i stort sett hela Bråån.

Övriga vatten

Harlösabäcken

Harlösabäcken är ett av de större vattendragen som rinner ner längs Kävlingeåns norra sluttning i Eslövs kommun. Från Harlösa samhälle och upp till Hjularöds gods är det rejält fall på bäcken med strömmande och forsande sträckor längs sluttningen ner mot Kävlingeåns dalgång. Mitt inne i Harlösa ligger Skönadals kvarn (Figur 3.14). Kvarndämnet, som i många år hindrat fisk och andra vattenlevande organismer att röra sig upp i Harlösabäcken, togs bort under 2019 tillsammans med ytterligare ett hinder uppe vid Holstermöllan strax sydväst om Hjularöds slott. Utrivningarna gjordes av Kävlingeåns vattenråd i samarbete med berörda markägare. Rätt så många elfisken har gjorts i Harlösabäcken. Vid dessa fisken har abborre, mört, öring, grönling, ål och spigg fångats (Elfiskeregistret). Noterbart är att det inte fångats öring ovanför vandringshindret vid Skönadals kvarn.

Skåneleden går längs bäcken uppströms Harlösa upp mot Hjularöds slott. Sträcken går bitvis i en djup ravин och är en naturskön vandring. Strandskydd råder längs stora delar av bäcken upp till Hjularöds slott.

Figur 3.14: Vid Skönadals kvarn i Harlösa har ett vandringshinder för fisk och andra vattenlevande organismer rivits ut inom ramen för arbetet med Kävlingeåns vattenvårdsprogram. På bilden syns den återställda bäckfåran och rester av kvarndammen.

Borstbäcken

Borstbäcken, på gränsen mellan Sjöbo och Eslövs kommuner, är tillsammans med Torpsbäcken och Björkaån de stora tillflödena till Vombsjön. Den nedre delen av bäcken strömmar fram genom en djup och lövskogsklädd ravин. Den relativt branta sluttningen ner mot Vombsjön gör vattnet i denna del av Borstbäckens ofta starkt strömmande. Öring spigg och elritsa har hittats i bäcken vid elfiskeundersökningar (Elfiskeregistret). Bland övrigt djurliv hittar man snäckor och många olika av bäck- och dagsländelarver på den steniga botten. Den omgivande skogen i ravinen är en artrik miljö med inslag av ek, ask och alm, ramslök breder ut sig om våren. I ravinen växer också den sällsynta lundvivan, troligtvis införd i landet av Övedsklosters munkar (Länsstyrelsen 2020b).

Den nedre delen av Borstbäcken utgör ett naturreservat. Reservatet är ett av få i Skåne som är bildade med anledning av naturvärden som är kopplade till sötvatten. Naturreservatet sträcker sig knappt fyra kilometer längs bäcken och den omgivande ravinen uppför sluttningen norr om Vombsjön. Ovanför ravinen och sluttningen ner mot Vombsjön ändrar bäckens omgivning karaktär och övergår till ett plattare landskap som åter domineras av jordbruksmark. Utökad strandskydd (300 m) gäller för den del av Borstbäcken som ingår i naturreservatet.

Slogstorpsbäcken

Slogstorpsbäcken är ytterligare ett av de vattendrag som rinner ner för Kävlingeåns norra sluttning. Bäcken börjar vid Arups mosse strax väster om Löberöds samhälle. På mossen finns en gammal deponi för hushållsavfall. Påverkan från deponin på bäcken är oklar men Eslövs kommun arbetar med inventeringar och provtagningar i anslutning till gamla deponier för att försöka bedöma deras påverkan på omgivningen. Vid Slogstorp finns en gammal kvarndamm. Öring och spigg är de fiskar som har hittats i bäcken vid elfiskeundersökningar (Elfiskeregistret).

Bäckar på sluttningen ner mot Kävlingeån

Utöver Harlösabäcken och Slogstorpsbäcken finns det flera mindre vattendrag som rinner ner för Kävlingeåns norra sluttning. Flera av dessa är så små att de torkar ut sommartid. Det har anlagts ett antal dammar på sluttningen ner mot Kävlingeån (Figur 3.15). Dammarna skulle eventuellt kunna användas för att jämna ut flödet i vattendragen under året. Eftersom bäckarna ofta torkar ut sommartid är förekomsten av fisk sparsam.

Figur 3.15: De lila prickarna visar platserna för de dammar som anlagts av Kävlingeåns vattenråd och av Kävlingeåprojektet på Kävlingeåns norra sluttning i Eslövs kommun.

Rödabäck

Rödabäck är ett mindre vattendrag som har sin upprinning i området mellan Skarhult och Roslöv längs med E22:ans norra sida på sträckan mellan Gårdstånga och Hurva. Tillrinningsområdet utgörs till väldigt stor andel av

jordbruksmark (sannolikt mer än 95%). Sträckan av bäcken mellan väg 104 och väg 113 går i en bitvis djup ravin och ger intryck av att vara ett relativt opåverkat område med höga naturvärden (Figur 3.16). Längre uppströms är bäcken ett uträtat och fördjupat jordbruksdike. Abborre, grönling, spigg och öring finns i nedre delarna, i de övre delarna har bara spigg fångats (Elfiskeregistret). Bottenfaunan i bäcken är förvånansvärt sparsam. Vid ett besök våren 2020 (Johansson 2020b) hittades i princip bara hattsnäckor (*Ancylus fluviatilis*) och tusensnäckor (*Potamopyrgus* sp.).

Figur 3.16: Rödabäcks klara vatten rinner fram i en ravin mellan väg 104 och väg 113. I bildens överkant skymtas bron som väg 113 går på.

Rödabäck är även intressant såtillvida att det under 2020/2021 anlagts en ny stor, och utvidgning av en befintlig, bevattningsdamm i avrinningsområdet. Intresset för bevattningsdammar har ökat kraftigt bland lantbrukare efter den torra sommaren 2018. Två stora bevattningsdammar i ett relativt litet område fungerar, vattnet räcker enligt beräkningarna, till båda dammarna om man samlar in och sparar vatten under perioder med höga flöden i bäcken. En annan intressant aspekt på Rödabäck är att bäckens nedre lopp helt grävdes om i samband med byggandet av E22:an (Figur 3.17).

Figur 3.17: Rödabäcks nedre lopp. Den övre bilden är från 1960-talet innan E22:an byggdes medan den nedre delen är en nutida flygbild. Man kan se att både Kävlingeåns och Rödabäcks lopp ändrades i samband med byggandet av motorvägen. Bäckens sträckning markerad med blå färg.

Eslövsbäcken

Eslövsbäcken rinner från Långakärr i Abullahagens Natura 2000-område ner till Bråån vid Eslövs golfbana. Bäcken är delvis rörlagd men framträder till att börja med i dagen i cirka 150 meter nedströms Långa kärr innan bäcken försvinner ner i rör under marken. Bäcken framträder i dagen igen cirka 500 meter öster om Ellinge reningsverk. Vid reningsverket rinner

bäcken in i reningsverkets poleringsdammar. Efter dammarna rinner bäcken cirka 450 meter söderut till sammanflödet med Bråån.

Eslövsbäcken är intressant ur flera perspektiv. Till att börja med utgörs stora delar av bäckens tillrinningsområde av södra och östra Eslövs tätort bland annat av Gryby industriområde. Det innebär att bäcken får ta emot dagvatten. Vidare är delar av bäcken rörlagd under mark, delvis som en följd av utbyggnaden av Eslövs tätort men också på grund av klassisk rörläggning i samband med dränering av åkermark. Detta medför att endast en knapp kilometer återstår av bäcken idag. Avslutningsvis har det relativt stora Ellinge reningsverk den relativt lilla Eslövsbäcken som recipient för sitt reade avloppsvatten. De uppräknade faktorerna gör att Eslövsbäcken är utsatt för en stor påverkan från tätorten och reningsverket. Påverkan på bäcken märks tydligast på sträckorna uppströms Ellinge reningsverk bland annat genom i att det hittas få renvattenkrävande arter av bottenlevande djur som till exempel olika sländlarver och märkräftor på och under stenar i bäcken. Den fysiska miljön i bäcken är bra med strömmande vatten, grus och sten vilket är i normala fall är en bra miljö för sländor och märkräftor (Figur 3.18). Det bottenlevande djurlivet domineras av föroreningståliga iglar och vattengråsuggor (Johansson 2020c) under stenarna vilket indikerar att vattendraget är påverkat av föroreningar. Påväxten på stenarna i bäcken uppströms reningsverket består till stor del av ”smutsvattenludd” (tofsar av gråaktigt ludd bestående av bakterier, svampar och encelliga djur (Olsen och Svedberg 1999) vilket tyder på föroreningpåverkan (Johansson 2020c). I ett mindre påverkat vattendrag som till exempel Brååns huvudfåra hade vegetationen till stor del istället bestått av näckmossa. Nedströms reningsverkets utsläpp till bäcken sker en förbättring av den synbara vattenkvaliteten vilket även märks på vegetationen i bäcken. De fysiska livsmiljöerna i de kvarvarande sträckorna av bäcken utgörs av fina strömvattenmiljöer med hög vattenhastighet och varierad miljö. Eventuellt går havsöring upp och leker i bäcken under hösten. Vid ett besök våren 2020 noterades något som skulle kunna vara en lekplats för öring på sträckan mellan Ellingevägen och reningsverkets dammar (Johansson 2020c).

Figur 3.18: Eslövsbäcken nedströms Långakärr har fina och varierande livsmiljöer men vattenkvaliteten är bristfällig vilket speglar av sig på djur- och växtlivet i bäcken.

Långakärr i Abullahagen

I sydöstra utkanten av Eslövs tätort ligger det cirka 40 ha stora kommunala naturreservatet och Natura 2000-området Abullahagen. Området är en liten rest av de gemensamma betesmarker som förr fanns utanför byarna och där byarnas boskap betade tillsammans. Dessa marker kallades för utmarker eller allmänningar. Under flera hundra år har marken i Abullahagen betats och cirka 250 olika växtarter kan hittas på de omväxlande magra, steniga markerna eller kalkrikare och fuktigare markerna (Eslövs kommun 2020b). Centralt i området ligger en cirka 2,3 hektar stor damm som kallas Långakärr (Figur 3.19). Dammen har skapats genom dämning där den södra delen övergår i sankmark med starr och kaveldun. I dammen häckar bland annat gråhakedopping, som bygger sitt bo på en liten ö av växtdelar inne i vegetationen (Länsstyrelsen Skåne 2020c).

Figur 3.19: Långakärr i Abullahagens naturreservat i sydöstra utkanten av Eslövs tätort är recipient för dagvatten från Gryby industriområde men har trots det ett ganska rikt fågelliv.

Långakärr är recipient för dagvatten från Gryby industriområde (Figur 3.20). Det märks tydligt på vegetation och djurliv i dammen att belastningen av föroreningar från dagvattnet är hög (Johansson 2020d).

Figur 3.20: Utloppet i Långakärr för dagvatten från Gryby industriområde.

Trollsjön

Trollsjöområdet är ett av Eslövs mest uppskattade parkområden. Trollsjön var inte ursprungligen en sjö, utan en mosse som fungerade som torvtäkt fram till 1915 för de boende runt mossen. Eslövs bryggeri rensade upp och förstörde vattensamlingen i slutet av 1800-talet och lade grunden till

dagens sjö. Parken anlades till sitt nuvarande utseende under 1930-talet (Eslövs kommun 2020c). Trollsjön är en oas i staden för djur och växtliv även om vattenkvaliteten i sjön måste betraktas som dålig (Figur 3.21). Sommartid kan vattenkvaliteten vara riktigt dålig med omfattande algblomning (Figur 3.22). Ett reduktionsfiske gjordes under våren 2022 för att förbättra vattenkvaliteten i sjön och öka den biologiska mångfalden.

Figur 3.21: Trollsjön och de lummiga omgivningarna är en oas för djur och växtliv inne i västra Eslöv.

Figur 3.22: Sommartid kan vattenkvaliteten i Trollsjön vara riktigt dålig med massiv algblomning som gör att vattnet blir en grön sörja.

Grybybäcken

Grybybäcken, eller Kristinebergsbäcken som den också kallas, rinner upp öster om Eslöv i området mellan Kungshult och Östra Strö. En ovanligt stor

del av tillrinningsområdet utgörs av skogsområden i Snärjet och Skarhults kronopark. Vid elfisken i bäcken har elritsa, spigg och öring fångats (Elfiskeregistret). I nedre delen av bäcken vid Kristinebergs gård finns ett vandringshinder i form av ett gammalt betongdämme (Figur 3.23). Bäcken mynnar i Bråån strax sydväst om Kristinebergs gård.

Figur 3.23: Dämnet i nedre delen av Grybybäcken som hindrar fisk och andra vattenlevande organismer att simma upp i Grybybäcken från Bråån under stora delar av året.

Eftersom delar av Grybybäcken och dess närområde ligger nära Eslövs tätort (endast cirka två kilometer från Eslövs station) och ägs av kommunen är området extra intressant för rekreation. I kommunens översiktsplan med sikte på 2035 lyfts området fram som en stor tillgång för tätortsnära rekreation (Eslövs kommun 2018). Området erbjuder vandringsmöjligheter genom ett varierande betesmarks och åkerlandskap. Själva Grybybäcken har, inom ramen för Kävlungeåprojektet, restaurerats och återfått ett slingrande och meandrande lopp (Figur 4.25) på sträckan genom den kommunalägda betesmarken. I den omgivande betesmarken har även små våtmarker och artrikare gräsmarksvegetation anlagts (Ekologgruppen 2013). Strandskydd gäller inte längs själva Grybybäcken däremot gäller strandskydd runt Stavröds mosse i övre delen av avrinningsområdet strax väster om Kungshult.

Figur 3.24: Genom den kommunalägda betesmarken öster om Eslöv har Grybybäcken återfått delar av sitt slingrande lopp inom arbetet med Kävlingeåprojektet.

Östra Ströbäcken

Östra Ströbäcken rinner upp i ett cirka 17 – 18 km² stort område mellan Östra Strö och Kungshult där markanvändningen till stor del utgörs av jordbruksmark. Det är bitvis relativt stort fall på bäcken vilket gör att det finns fina livsmiljöer för strömvattenlevande fiskar och andra djur. Vid ett elfiske i bäcken 1998 hittades öringyngel i stora mängder samt elritsa och signalkräfta (Elfiskeregistret). Sommaren 2006 dog mycket fisk i bäcken till följd av ett utsläpp av gödsel vid Pugerup (ATL 2006). Den torra sommaren 2018 utsattes fisken i bäcken för en ny prövning när det i slutet av sommaren endast fanns vatten kvar i några vägtrummor där fisk och kräftor trängdes (Johansson 2018; Figur 3.25). Bäcken är extra känslig för denna typ av händelser eftersom det är problematiskt för fisken att återkolonisera bäcken då det finns ett partiellt vandringshinder nere vid bäckens sammanflöde med Bråån och ett mindre dämme strax söder om vägen genom Östra Strö by. Strandskydd gäller inte längs bäcken.

Figur 3.25: Den torra sommaren 2018 var Östra Ströbäcken i stort sett helt uttorkad.

4. Saxån - Braåns avrinningsområde

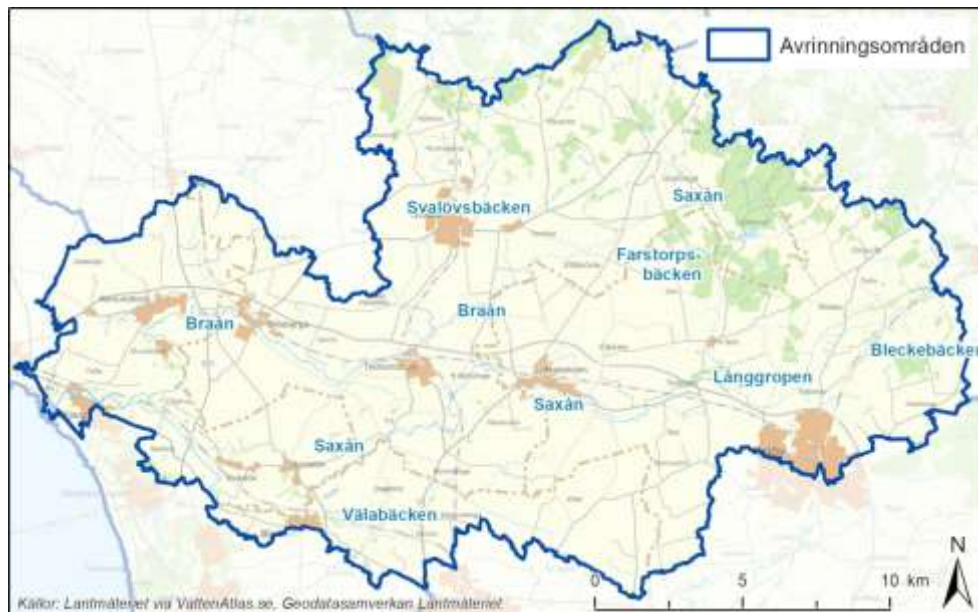
Allmän beskrivning

Saxån-Braåns avrinningsområde berör västra och centrala delen av Eslövs kommun och är cirka 362 km² stort. I söder gränsar avrinningsområdet till Kävlingsåns avrinningsområde, i öster och nordost till Rönne å avrinningsområde och i norr till Rååns och Vegeåns avrinningsområde.

Vattendragens längd i området är cirka 20 mil och området kan delas upp i 54 mindre avrinningsområden (Williams 2004). Saxån-Braåns avrinningsområde berör fyra kommuner; Svalöv, Eslöv, Kävlingså och Landskrona varav Svalövs kommun och Eslövs kommun omfattar 75% av avrinningsområdets totala yta (Ekologgruppen 1986). Större orter i avrinningsområdet är till exempel Asmundtorp, Häljarp, Billeberga, Svalöv och Teckomatorp samt Marieholm och norra delen av Eslövs tätort i Eslövs kommun.

Som hörs på namnet är ån uppdelad i två, till storleken ganska likvärdiga, vattendrag. I norr finns Braån som är cirka 30 km lång och vars förgreningar sträcker sig åt nordost i avrinningsområdet fram till Söderåsens sydsluttning (Figur 4.1).

Figur 4.1: Saxån-Braåns avrinningsområde med de större vattendragen i området utsatta med namn.

Endast en mindre del av detta område berör Eslövs kommun. Saxån i söder är cirka 43 km lång och dess källområden finns i området norr om Trolleholm i Svalövs kommun. Från Trolleholm rinner ån söderut förbi Västra Strö och Trolleås i Eslövs kommun. Vid Trolleås ansluter från öster vattendraget Långgropen som avvattnar områden i och norr om Eslövs tätort. Därefter rinner ån vidare västerut förbi bland annat Marieholm och Dösjebro för att slutligen förena sig med Braån cirka tre kilometer innan utloppet i Öresund vid Häljarp strax söder om Landskrona. Både Saxån och Braån rinner genom ett huvudsakligen intensivt brukat jordbrukslandskap (Ekologgruppen, 1986; Länsstyrelsen i Skåne län 2007). Det är bara de norra och östligaste delarna av avrinningsområdet som har lite inslag av skog. Avrinningsområdet saknar helt sjöar av betydande storlek. Större biflöden i avrinningsområdet är, som nämnts ovan, Långgropen som avvattnar området norr om Eslöv och Välabäcken som ansluter till ån vid Dösjebro i Kävlinge kommun (Vattenatlas 2020; Ekologgruppen 1986; Figur 4.1).

Markanvändningen i Saxån-Braåns avrinningsområde präglas till största delen av jordbruksmark och nästan 80 % av markanvändningen i hela avrinningsområdet är jordbruk (Tabell 4.1). Avrinningsområdet uppskattas vara ett av de jordbruksintensivaste avrinningsområdena i Sverige (Ekologgruppen 2001). Ettåriga grödor så som sockerärtor, oljeväxter, spannmål dominerar i jordbrukslandskapet (Gullberg 2007). I de delar som berör Eslövs kommun är dock dominansen av jordbruk något lägre.

Tabell 4.1: Markanvändning i Saxån-Braåns avrinningsområde. "Saxån uppströms Långgropen" och "Långgropen" representerar delar av avrinningsområdet som i första hand berör Eslöv kommun. "Saxån-Braån mynningen" representerar hela avrinningsområdet.

	Saxån uppströms Långgropen	Långgropen	Saxån-Braån mynningen
Jordbruksmark	54,1 %	73,9 %	77,8%
Myrar och våtmarker	0,8 %	0,5 %	0,5%
Sjö och vattendrag	0,04 %	0,03 %	0,1%
Skogsmark	33,9 %	8,2 %	7,8%
Urbant	0,9 %	5,7 %	3,5%
Övrigt – bland annat ängs- och betesmarker	10,3 %	11,7%	10,3%

Källa: SMHI vattenwebb

Användningen av bekämpningsmedel är omfattande och 2001 besprutades drygt 90 % av jordbruksarealen med bekämpningsmedel (Ekologgruppen 2001). Detta avspeglar sig i förekomsten av olika bekämpningsmedel och den höga halten av näringsämnen i vattendragen (Ekologgruppen 2020). Runt 10% av marken utgörs av ängs- och betesmarker. Endast kring Farstorp och vid Trollenäs omges ån av trädbevuxen mark (Eslövs kommun 2020b). Cirka 3,5 % av markanvändningen totalt sett i avrinningsområdet utgörs av urban mark. Här utmärker sig dock Långgropens delavrinningsområde med nästan 6% urban mark. Det beror på att norra delen av Eslövs tätort ligger i detta område och utgör en relativt stor del av ytan i detta delområde.

Naturvärden

Saxån och dess närmiljö utgör en stor del av de sista kvarvarande naturområdena i ett landskap i övrigt starkt präglad av jordbruk. Eftersom det finns så få naturmiljöer i området är vattendragen och dess närmiljöer extra betydelsefulla som livsmiljö för växt och djurlivet i området. Saxån har låg fallhöjd och är ett typiskt vattendrag för slättlandskapet som sakta ringlar sig fram. I de delar av vattendraget som inte är så kraftigt påverkade av rätningar och rensningar kan dock naturvärdena vara höga, till exempel finns den hotade tjockskaliga målarmusslan i ån och kungsfiskare och utter påträffas också i anslutning till vattendragen (Saxån-Braåns vattenråd 2020, Artportalen, Figur 4.2). Vid en inventering av bottenlevande djur (Ekologgruppen 2006) påträffades den tjockskaliga målarmusslan vid Nygård i Braån.

Figur 4.2: Den tjockskaliga målarmusslan är en av de hotade arter som finns i Saxån-Braåns avrinningsområde.

Det hittades yngre individer av musslan vilket är positivt då tjockskaliga målarmussla kan ha problem att föryngra sig i skånska vattendrag. En annan ovanlig art som noterades var den flata kamgälsnäckan (*Valvata cristata*). Upp- och nedströms Trolleås där Saxån ringlar sig fram i betesmarkerna finns höga naturvärden både i ån och på land i form av värdefull flora (Figur 4.3) (Ekologgruppen 2005). På sträckor med strömmande vatten kan den lilla bottenlevande fisken grönling (*Barbatula barbatula*) påträffas i höga tätheter (Elfiskeregistret). De vanligaste fiskarterna på strömmande sträckor i Saxån-Braån förutom grönling är elritsa (*Phoxinus phoxinus*) och öring (*Salmo trutta*) (Eklöv 2012).

Sträckan mellan väg 17 och Marieholm är bitvis väldigt fin där ån slingrar sig fram genom betesmarker (Figur 4.3). På dessa sträckor finns lek- och uppväxtområden för öring och strandbrinkar där till exempel kungsfiskare kan gräva ut sina bohålor och häcka.

Figur 4.3: Strax nedströms väg 17 slingrar sig Saxån vackert fram genom betesmark.

Förekomst av utter, spår i form av spillning, har observerats i avrinningsområdet (Arportalen 2020). Vidare finns några områden som är utpekade som riksintressen för naturvård. Dessa ligger till största del i den västra delen av avrinningsområdet och utgörs av Västra Karaby, Dagstorps backar och Dagstorps mosse i Kävlinge kommun. I östra delen av avrinningsområdet, i Eslövs kommun, ligger Hemmingsberga som är riksintresse för naturvård och som inkluderar naturreservatet Bosarps jär (Länsstyrelsen Skåne 2020d) Ett område mellan Saxåns mynning och Gissleberga kvarn är också utpekad som riksintresse för naturvård (Länsstyrelsen Skåne 2007). Motiveringen till att Saxån-Braåns avrinningsområde räknas som intressant för naturvården är att ån är ett meandrande vattendrag med erosionsdal samt är en viktig vandringsled för havsöring (Vattenmyndigheten Södra Östersjön 2014).

Många fladdermöss söker sig till vattendrag där insektstillgången är stor men kräver ihåliga träd eller andra håligheter i byggnader till exempel för att tillbringa dagen och använda som yngelplatser. De bästa områdena för att hitta fladdermöss finns därför kring bland annat Trolleholms och Trollenäs slott (Strandberg 1999).

Ekologisk- och kemisk status

Den ekologiska statusen i Saxån klassas idag som måttlig och i Braån som otillfredsställande. Orsakerna till att god ekologisk status inte nås beror till största delen på samma orsaker som i Rönne å, övergödning från jordbruk, reningsverk och enskilda avlopp samt fysisk påverkan. Förlusten av kväve och fosfor per ytenhet är generellt sett höga och halterna av fosfor behöver minska med cirka 70 % för att god status ska kunna uppnås i Saxån-Braån. De flödesviktade fosforhalterna ligger runt cirka 100 mikrogram/liter i

årsmedelvärde, vilket är nästan dubbelt så högt som för Rönne å. Medeltransporten av kväve och fosfor i Saxån-Braån var mellan åren 1991 och 2017, cirka 870 respektive 15 ton per år. Långtidstrenden för transporter av både kväve och fosfor är dock tydligt nedåtgående (Ekologigruppen 2019c) även om en viss uppgång noterats under senare år.

När det gäller vattenförekomsterna i Saxån-Braåns avrinningsområde är det framför allt vattenförekomsten "Saxån: Välabäcken-källa" som berör Eslövs kommun. Den ekologiska statusen bedöms här, liksom i resten av vattendraget, som måttlig (Vatteninformationssystem Sverige 2020b) vilket baseras på att undersökningar av fisk och kiselalger visar på måttlig status och halter av näringsämnen visar på otillfredsställande status. De så kallade hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna bedöms alla vara dåliga eller otillfredsställande på grund av att vattendragets fysiska form är så kraftigt påverkat. Den kemiska statusen uppnår inte heller god status på grund av problem med bromerade difenyleter samt kvicksilver och kvicksilverföreningar.

Påverkan och miljöproblem

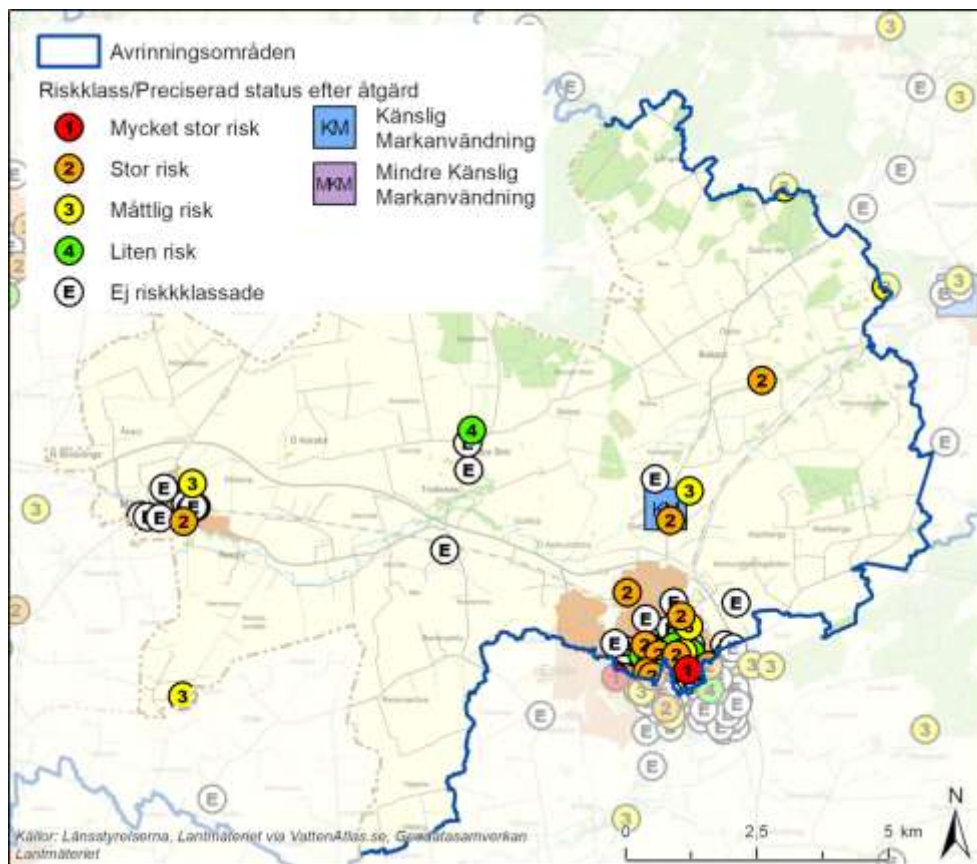
I VISS (Vatteninformationssystem i Sverige) listas sex olika miljöproblem i Saxån-Braån. Det bedöms vara problem med övergödning, det vill säga höga halter av näringsämnen och fiskbeståndets status bedöms som otillfredsställande. Det finns hinder i vattendragen som förhindrar vattenlevande organismer att röra sig fritt (Länsstyrelsen Skåne län 2007). Vidare finns problem med olika kemiska ämnen så som bromerade difenyletrar, kvicksilver och kvicksilverföreningar. Vattenflöde, vattenståndsförändringar och vattendragens morfologi bedöms också vara miljöproblem (Vatteninformationssystem Sverige 2020a och 2020b)

Saxån-Braåns avrinningsområde har precis som till exempel Kävlingeån genomgått stora förändringar de senaste 200 åren. Den totala våtmarksarean minskade till följd av utdikning och dränering med cirka 90 % mellan 1812 och 1950 (Ekologgruppen 1986; Williams 2004; Gullberg 2007). Avrinningsområdet är starkt påverkat av dikningsföretag och ungefär hälften av de mindre bäckarna har lagts i kulvertar och de öppna vattendragens längd har halverats från cirka 40 mil till cirka 20 mil (Williams 2004; Vattenmyndigheten Södra Östersjön 2014). På grund av utdikningen och den stora andelen jordbruksmark i området finns problem med fysisk påverkan såsom fördjupning, kulvertering och uträtning av vattendragen. Ett ytterligare problem har varit att naturliga strukturer i vattnet försvunnit vilket har lett till ett sämre habitat för fiskars uppväxt- och lekmiljöer (Eklöv 2012).

Minskningen av våtmarksarean har lett till att vattnets uppehållstid i och landskapets vattenhållande förmåga minskat vilket medfört att vattnets naturliga reningsprocess försämrats (Gullberg 2007) vilket i sin tur gett en förstärkt effekt av övergödning. Vattendragen har höga halter av fosfor och kväve och den största källan utsläpp av näringsämnen är jordbruket. Jordbruket står för cirka 90 % av kvävet i Saxån-Braån och för cirka 60 % av fosfor (Ekologgruppen 1994; Williams 2004). Andra källor till kväve och fosfor i vattendragen är reningsverket i Svalöv, dagvatten och enskilda avlopp. Det saknas idag stora industrier i området men Saxån-Braån har tidigare varit starkt påverkat av industrier som t ex BT-Kemi i Teckomatorp (se nedan) och reningsverk. Tidigare fanns flera reningsverk med utsläpp till vattendragen i området däribland några i Eslövs kommun. Idag är det endast reningsverket i Svalöv som har utsläpp till ån. År 2005 stod reningsverken för en tredjedel av kvävetransporten och en fjärdedel av fosfortransporten (Vattenmyndigheten Södra Östersjön 2014).

Förorenade områden

I avrinningsområdet finns ett antal områden utpekade som potentiellt förorenade områden (Figur 4.4). Det mest förorenade området ligger på det gamla BT-Kemi området i Teckomatorp strax utanför Eslövs kommun. I den del av avrinningsområdet som ligger i Eslövs kommun finns det flera områden i riskklass 2 eller högre. Mer än hälften av områdena är dock inte riskklassade. De flesta potentiellt förorenade områdena ligger i Eslövs tätort och i Marieholm där Yllefabrikens gamla industriområde precis bredvid Saxån ligger i riskklass 2 (Vattenatlas 2020).

Figur 4.4: Förorenade och potentiellt förorenade områden i Saxån-Braåns avrinningsområde i Eslövs kommun. Källa: Länsstyrelserna, Lantmäteriet och Vattenatlas.

Kunskapsläge

Kunskapsläget beträffande Saxån-Braåns avrinningsområde bedöms vara bra när det gäller de parametrar som provtagits inom ramen för den samordnade recipientkontrollen. Det finns långa tidsserier då recipientkontrollen pågått sedan början av 1970-talet. Recipientkontrollen i området måste betraktas som relativt omfattande i förhållande till områdets storlek. Det som kanske är allra mest utmärkande för recipientkontrollen är att det görs provtagning av bekämpningsmedel. Det är sannolikt i relativt få kontrollprogram som det ingår provtagning och analys av bekämpningsmedel i det ordinarie programmet. Det bedöms inte vara högt prioriterat men recipientkontrollen skulle kunna utökas med provtagningar av till exempel mikroplaster och läkemedelsrester. Anledningen till att det inte har högsta prioritet är att det endast finns ett reningsverk i avrinningsområdet.

Behov av åtgärder

Den största anledningen till att Saxån inte uppnår god status är övergödning och problem med påverkan på vattendragens naturliga flöden och morfologi. Åtgärder som har utförts för att förbättra situationen är anläggning av dammar och våtmarker samt anläggning av skyddszoner. Dessutom har en sträcka av Saxåns huvudfåra nedströms Trollenäs återmeandrats, det vill säga den har tidigare varit utträtad men återfått sitt ursprungliga slingrande lopp.

I Saxån-Braåns avrinningsområde har många vattenvårdsåtgärder redan gjorts för att minska näringsämnesbelastningen på vattendragen och öka den biologiska mångfalden. Under 1990-talet började skyddszoner, dammar och våtmarker anläggas med syftet att skapa nya naturmiljöer i det annars så på naturmiljöer utarmade jordbrukslandskapet. Dammarna och våtmarkerna har minskat belastningen på haven gällande kväve och fosfor, ökat den biologiska mångfalden (Williams, 2004) förbättrat vattenkvaliteten och förlängt vattnets uppehållstid i landskapet. De genomförda åtgärderna har dock inte räckt för att uppnå god ekologisk status utan fler åtgärder behövs för att fördröja och rena vattnet från näringsämnen, lerpartiklar och bekämpningsmedel. För att uppnå en god status med avseende på näringsämnen behöver fosforläckaget minskas (Vattenmyndigheten Södra Östersjön 2014).

Vidare, vid fortsatt arbete med vattenvårdsåtgärder finns rester av meanderslingor och naturliga sänkor som skulle kunna vara lämpliga att göra om till våtmarker (Eklöv 2001). Andra åtgärder för att uppnå god ekologisk status för fisk är bygga bort vandringshinder samt att förbättra de fysiska miljöerna i vattendragen (Ekologgruppen 2012).

Saxåns huvudfåra

Saxån är en typisk slättå med låg fallhöjd som bitvis sakta ringlar sig fram i landskapet (Ekologgruppen 1986). Närmiljön utgör en stor del av de kvarvarande naturområdena i det annars starkt jordbrukspräglade landskapet som ån rinner fram igenom. Saxåns huvudfåra har sin upprinning i områdena norr om Trolleholm i Svalövs kommun. Strax väster om Trolleholm utgör själva vattendraget gränsen mellan Eslövs och Svalövs kommuner. Första delen av ån i Eslövs kommun präglas av att vattendraget är utträtad och djupt nedskuret som ett klassiskt påverkat vattendrag i jordbrukslandskapet. Strax innan byn Västra Strö börjar dock vattendraget slingra sig fram genom betesmarkerna (Figur 4.5). Sträckan från Västra Strö och ner till ett par kilometer nedströms Trollenäs slott är kanske den finaste

sträckan av hela Saxån. Ån fortsätter att slingra sig fram genom landskapet fram till Marieholm där ån rinner vidare in i Svalövs kommun.

Figur 4.5: Saxån strax uppströms landsvägsbron i Västra Strö där ån rinner genom betesmarken och utgör ett trivsamt inslag i bymiljön och inte är del i något dikningsföretag.

Större delen av huvudfåran är del i något dikningsföretag och i Eslövs kommun är det endast en sträcka mellan Reslöv och Trollenäs samt sträckan upp- och nedströms Västra Strö som inte är del i något dikningsföretag (Figur 4.6). I de delar av vattendraget som inte är så påverkade av rätningar och rensningar är naturvärdena höga bland annat finns här den hotade tjockskaliga målarmusslan, kungsfiskare och utter.

Figur 4.6: Saxån slingrar sig fram genom betesmarkerna strax uppströms Trollenäs slott.

Övriga vatten

Långgropen

Långgropen är ett biflöde till Saxån som rinner från områdena norr om Bosarp och väster om Stehag ner mot sammanflödet med Saxån vid Trollenäs norr om Eslöv. Markanvändningen runt vattendraget består till största del av jordbruksmark men fragment av blandskog och betesmark förekommer (SMHI 2020). Ett exempel på ett område som har betydelse för biologisk mångfald är ett område cirka två kilometer nordost om Eslöv där dalgången utgörs av betesmarker (Figur 4.7). Här meandrar, slingrar sig, vattendraget fram och topografin är varierande. Området har potential för rekreation och friluftsliv, delvis på grund av närheten till Eslöv. Ytterligare ett område med höga naturvärden är åsryggen tre kilometer norr om Eslöv där det tidigare har legat en mosse och där området idag domineras av björksumpskog. Detta område går åt öster ihop med naturreservatet Bosarps jär (Ekologgruppen 1997).

Strax öster om Östra Asmundtorp någon kilometer norr om Eslövs tätort når dagvatten från norra delarna av Eslöv recipienten Långgropen (Figur 4.8 och 4.9).

Figur 4.7: Norr om Eslövs tätort slingrar sig Långgropen fram genom betesmarkerna.

Figur 4.8: Några meter uppströms dagvattenutsläppet från Eslövs tätort syns en så kallad lekbotten för öring på botten av Långgropen. Lekbotten framträder som en hög med grus där de översta stenarna är ljusare då de vid fototillfället ligger ovanför vattennivån.

Figur 4.9: Strax öster om Östra Asmundtorp mynnar en kulvert i Långgropen. Kulverten leder dagvatten från stora delar av norra Eslövs tätort till Långgropen.

Blekebäcken

Blekebäcken rinner igenom Kastberga ängar några kilometer nordost om Eslöv innan den rinner samman med Långgropen. På Kastberga ängar är naturvärdena höga med en rik flora (Ekologgruppen 1997).

Farstorpsbäcken och Vallabäcken

Farstad skogar är ett område i nordvästra delen av Eslövs kommun, på gränsen till Svalövs kommun. Genom området rinner två bäckar, väster om Farstorps gård rinner Farstorpsbäcken och öster om Farstorps gård rinner

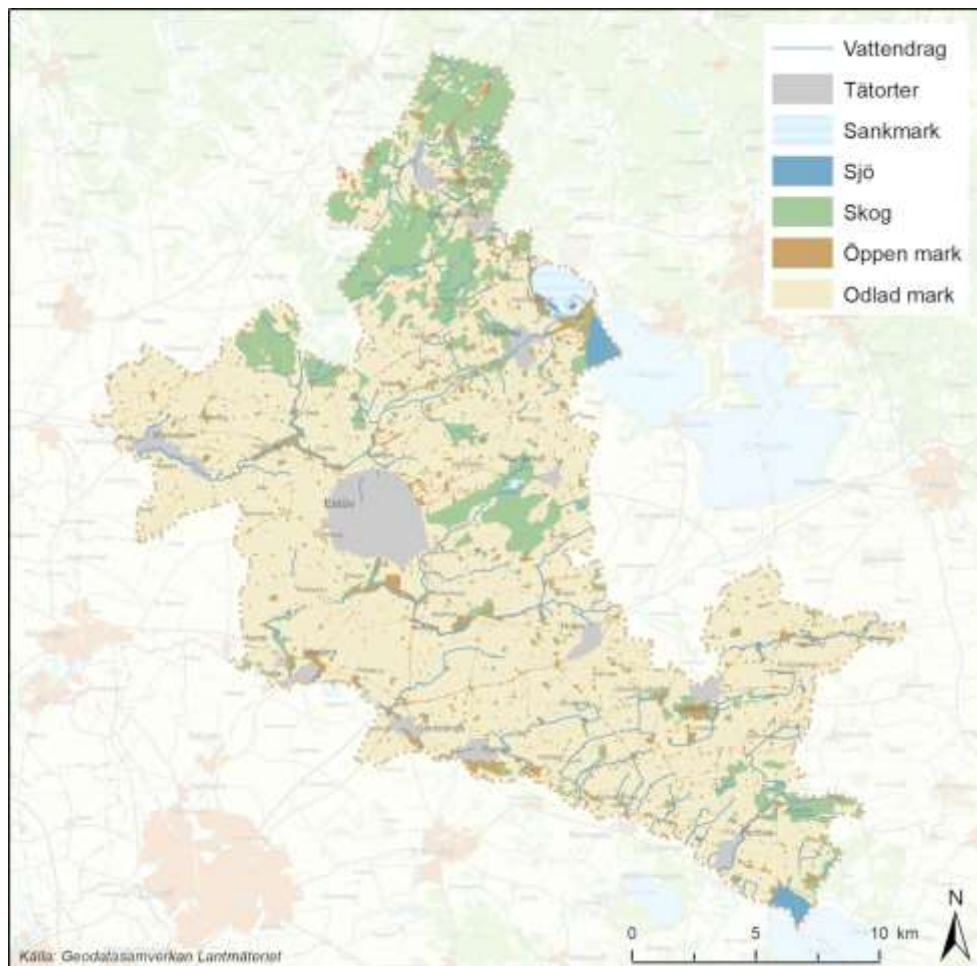

Vallabäcken. Marken runt Farstorpsbäcken kantas av gamla igenvuxna betesmarker och Vallabäcken rinner i en ravin kantad av branta sluttningar med ädellövträd (Eslövs kommun 2020b)

6. Påverkan och miljöproblem

Allmän beskrivning

Inom de delar av Kävlingeåns, Saxån-Braåns och Rönne å avrinningsområden som ligger inom Eslövs kommun påverkas sjöar och vattendrag främst av utsläpp av avloppsvatten från reningsverk, enskilda avlopp, dagvatten från tätorterna samt dränerings- och ytavrinnande vatten från åkermarken. Påverkan på sjöar och vattendrag återspeglas väl av markanvändningen i området (Figur 6.1).

Figur 6.1: Markanvändning i Eslövs kommun. Stor del av markanvändningen utgörs av åkermark vilket återspeglas i sjöar och vattendrag. Källa: Lantmäteriet

Alla tre vattendragen och vissa av deras tillflöden har under de senaste 100 åren påverkats av utsläpp av kväve och fosfor från såväl samhällen som från jordbruket. Samtidigt har den stora förändringen av odlingslandskapet genom kulvertering, uträtning och utdikning gjort att vattendragen och våtmarkerna förlorat mycket av de naturliga förutsättningarna för att reducera näringsämnen. Sedan början av 1800-talet har arealen våtmark i Kävlingeåns och Saxån-Braåns avrinningsområden minskat med cirka 90 % och sträckan öppet vattendrag minskat med cirka 40 - 50 % (Wolf 1956, Saxån-Braåns vattenråd 2017).

Avloppsreningsverk

Idag finns det åtta aktiva kommunala avloppsreningsverk i Eslövs kommun (Tabell 6.1) som mer eller mindre påverkar vattendragen i kommunen. Alla utom Ellinge avloppsreningsverk är relativt små reningsverk, ofta utan avancerad reningsteknik. En process pågår med modernisering av Billinge reningsverk i norra delen av kommunen. Även reningen vid övriga mindre reningsverken kommer att ses över under kommande år. Till Ellinge reningsverk pumpas avloppsvatten från bland annat Marieholm, Kungshult och Vaggarp/Örtofta. Till Hurva leds även avloppsvatten från delar av Östra Strö och till Flyinge reningsverk leds avloppsvatten från Gårdstånga och Hammarlunda.

Kävlingeån och Rönne å i Eslövs kommun påverkas även av utsläpp av renat avloppsvatten från reningsverk i andra kommuner. I Lunds kommun finns Södra Sandby och Revingeheds reningsverk med utsläpp till Sularpsbäcken/Kävlingeån respektive Kävlingeån. Fortifikationsverkets reningsverk på Revingehed renar för övrigt även avloppsvattnet från Harlösa i Eslövs kommun. Diskussion pågår mellan VA SYD och Fortifikationsverket om hur reningen av Harlösas avloppsvatten ska hanteras på sikt. Uppströms Vombsjön i Kävlingeåns avrinningsområde finns några mindre reningsverk med utsläpp till Kävlingeåns avrinningsområde. Sjöbo reningsverk infiltrerar sitt reade avloppsvatten Rönne å avrinningsområde påverkas bland annat av utsläppen från reningsverken i Höör och Hörby även om det vattnet passerar Ringsjön innan det når Rönne å. Beträffande de små reningsverken i kommunen är det inget verk som har utsläpp direkt ut i en liten känslig recipient.

Tabell 6.1: Aktiva avloppsreningsverk i Eslövs kommun. PE står för personekvivalenter, vilket ungefär motsvarar hur många personer som är anslutna till reningsverket samt hur många personer som verket är dimensionerat för.

Reningsverk	PE anslutna	PE dimensionering	Recipient	Kommentar
Ellinge	22 000	33 000	Eslövsbäcken och Bråån	Viss ombyggnad pågår
Flyinge	1 490		Kävlingeån	Planer på modernisering
Löberöd	1 130		Dikningsföretag och senare Bråån	Planer på modernisering
Hurva	400		Bråån	Relativt väl fungerande
Öslöv	32		Infiltration, Saxåns avrinningsområde	Planer på modernisering
Stehag	1 223		Blegelsbäcken alternativt infiltration	
Stockamöllan	292		Rönne å	
Billinge	410		Liten bäck och senare Rönne å	Pågående process med ombyggnad och modernisering

Källa: VA SYD:s årsrapporter för anmälningspliktiga reningsverk i Eslövs kommun 2018 samt miljörapport för Ellinge reningsverk 2019 (VA SYD 2019a och 2019b).

Ett problem med Ellinge reningsverk är att den primära recipienten för det renade avloppsvattnet, Eslövsbäcken, är ett litet vattendrag i förhållande till reningsverkets storlek. Under delar av året sker i princip ingen utspädning av vattnet i bäcken alls eftersom större delen av vattnet utgörs av det renade avloppsvattnet. Efter cirka 500 meter mynnar Eslövsbäcken ut i den betydligt större Bråån där utspädning sker. Under torrperioder på sommaren utgör dock det renade vattnet från Ellinge en betydande del av vattenflödet även i Bråån. I en rapport om behov av avancerad rening vid avloppsreningsverk (SWECO 2016) bedöms Ellinge ha stort behov av avancerad rening. Bedömningen görs eftersom reningsverket är stort och recipienten liten och känslig samt för att halterna av olika förorenande ämnen ofta riskerar att ligga över nivåer som kan ge effekter i recipienten (SWECO 2016). Dessa förutsättningar behöver beaktas om belastningen på Ellinge ska öka i framtiden.

Bräddning av orenat avloppsvatten

Bräddning är tillfälliga utsläpp av orenat avloppsvatten direkt till recipienterna när reningsverk eller ledningar är överbelastade och vattenmängden är större än vad ledningssystemet klarar av. Normalt sett sker bräddning i samband med kraftigt regn (VA SYD 2020). När avloppsledningarna riskera att bli överfulla vid kraftiga regn används bräddning som en säkerhetsfunktion i ledningsnätet för att inte vattnet ska gå baklänges i ledningarna. Om man inte bräddar finns risken att källare och gator översvämmas och reningsverken och pumpstationerna kan bli överbelastade. Vid bräddning är det inte koncentrerat avloppsvatten som släpps ut i recipienten utan avloppsvattnet är uppblandat med regnvatten.

I Eslövs kommun sker bräddning framför allt vid pumpstationen i Harlösa (se tabell 6.2) där avloppsvatten från Harlösa samhälle pumpas vidare till försvarets reningsverk vid P7 på södra sidan av Kävlingeån. Bräddningen är tidvis tämligen omfattande i förhållande till den totala mängden pumpat avloppsvatten. Anledningen till detta är att det förekommer stora mängder tillskottsvatten eftersom ledningar är otäta och grundvatten läcker in i dem. Detta orsakar överbelastning av pumpstationen vilket i sin tur medför att bräddning måste ske. VA SYD arbetar med att utreda och åtgärda problematiken vid Harlösa, bland annat finns det planer på att ett nytt reningsverk ska byggas vid Harlösa pumpstation för att inte längre belasta Fortifikationsverkets reningsverk.

Även vid reningsverket i Löberöd (Tabell 6.2) sker bräddning relativt ofta dock inte i samma volymer som vid Harlösa. Anledningen att det sker bräddningar i Löberöd beror delvis på att belastningen är högre än vad reningsverket är dimensionerat för. Ytterligare en faktor som bidrar är att det vid verket inte finns möjlighet till flödesutjämning. Därför måste bräddning ske vid varje tillfälle som det sker en driftstörning som innebär att delar av verket måste stängas. Vid övriga reningsverk sker endast begränsad eller i stort sett ingen bräddning (Tabell 6.2).

Tabell 6.2: Antal kubikmeter bräddat avloppsvatten per år, åren 2015–2019, från de mindre avloppsreningsverken i kommunen, Ellinge reningsverk inklusive pumpstationer kopplade till Ellinge samt Harlösa pumpstation.

Reningsverk	2015	2016	2017	2018	2019
Ellinge	0	0	257	111	1 620
Billinge	0	0	0	0	0
Stockamöllan	0	0	0	0	0
Stehag	0	0	3 000	0	2 000
Flyinge	0	0	0	0	134

Löberöd	1 410	451	766	413	424
Hurva	0	0	0	0	0
Öslöv	-	-	0	0	0
Harlösa	55 691	33 589	31 745	47 601	16 153

Källa: Miljörapporter från VA SYD

Det är svårt att kvantifiera påverkan från bräddningen på miljön i ån. Bräddningen vid Harlösa pumpstation går rakt ut i Kävlingeån medan bräddning vid Löberöds reningsverk går till ett dikningsföretag innan det når recipienten Bråån vilket gör att den direkta påverkan på recipienten minskar. I Kävlingeån vid Harlösa är medelvattenflödet drygt 6 m³ vatten per sekund vilket gör att en bräddning på 33 000 m³ avloppsvatten utgör ungefär 0,2 promille av det totala vattenflödet i ån. Om man vidare antar av det bräddade avloppsvattnet innehåller 1 mg fosfor per liter vatten innehåller det bräddade vattnet totalt sett cirka 33 kg fosfor vilket kan jämföras med den totala fosfortransporten per år i Kävlingeån som i medelvärde för perioden 1988 - 2011 är cirka 30 ton fosfor per år (Kävlingeåns vattenråd 2020b).

Figur 6.2: Där Eslövsbäcken (till höger i bild) och Ellinge reningsverks utlopp (till vänster i bild) rinner samman utgör det renade avloppsvattnet en stor andel av det totala vattenflödet delar av året.

Dagvatten

Dagvatten är tillfälligt förekommande regn-, smält- eller framträngande grundvatten som avrinner på markytan eller via diken eller ledningar till recipient eller reningsverk. I Eslövs kommun finns så kallade verksamhetsområden för dagvatten i 15 olika områden några av de är Eslövs tätort, Marieholm, Stehag, Stockamöllan, Billinge, Örtofta, Löberöd,

Flyinge och Harlösa. I dessa områden ansvarar kommunen genom VA SYD för hanteringen av dagvatten.

När regn- och smältvatten rinner av hårdgjorda ytor för det med sig olika typer av föroreningar. De vanligaste är tungmetaller, organiska föreningar och näringsämnen. Dessa föroreningar följer i många fall med dagvattnet ut i de vattendrag som är mottagare eller recipient för dagvattnet. Vid exploatering av nya områden ställs det numera krav på hantering, det vill säga rening och fördröjning, av dagvatten i kommunens planarbete. Detta medför att trots att kommunen växer och tidigare oexploaterade områden exploateras så ökar inte belastningen på vattendragen i kommunen i samma utsträckning som tidigare. Det kvarstår dock mycket arbete med att hantera dagvatten från befintliga områden i tätorterna där dagvattenrening och fördröjning inte byggts in i systemet från början. Det är mycket svårare att komma in i efterhand och hantera dagvatten jämfört med om det finns med i planeringsprocessen från början. Eslövs kommun har tillsammans med VA SYD tagit fram en "Dagvatten- och översvämningssplan" för Eslövs kommun där frågor om dagvatten, skyfall och översvämningar hanteras

7. Referenser

- Algae Be Gone. 2014. Restaurering av övergödda sjöar – Erfarenheter från EU-projektet Algae Be Gone.
- Artportalen, Artdatabanken. 2020. <https://www.artportalen.se/>
- ATL. 2006. Gödning dödade fisk i Eslövsbäcken. <https://www.atl.nu/lantbruk/godning-dodade-fisk-i-eslovsback/> (Hämtad 2020-03-20).
- Boverket. 2020. Begrepp och termer. https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/detaljplan/lansstyrelsens-tillsyn/tillsynsvagledning_naturolyckor/tillsynsvagledning-oversvammning/begrepp-och-termer/ (Hämtad 2020-03-02)
- Eklöv, A. 2001. Biotopinventering av Saxån och Braån 2001. På uppdrag av Landskrona kommun.
- Eklöv, A. 2010. Fiskevårdsplan för Rönne å. På uppdrag av Länsstyrelsen i Skåne län.
- Eklöv, A. 2012. Fiskundersökningar i Saxån 2012. På uppdrag av Saxån Braåns vattenvårdskommitté.
- Eklöv, A. 2015a. Nätprovfiske 2015 - Löddeån-Kävlingeån. Kävlingeåns - Löddeåns fiskevårdsområde.
- Eklöv, A. 2015b. Provfiske – Kävlingeån – Braån 2015. På uppdrag av Kävlingeåns – Löddeåns fiskevårdsområde.
- Eklöv, A. 2017. Provfiske Kävlingeån – Braån 2017.
- Eklöv, A. 2018. Nätprovfiske 2018 - Löddeån- Kävlingeån. Kävlingeåns-
- Ekologgruppen. 1986. Saxån-Braåns avrinningsområde – En kunskapssammanställning. På uppdrag av miljö- och hälsoskyddsförvaltningarna i Landskrona, Svalöv, Eslöv och Kävlinge kommuner.
- Ekologgruppen. 1994. En renare å, ett rikare landskap, ett renare hav. En presentation av vatten- och landskapsvård i Saxån-Braåns avrinningsområde. På uppdrag av Saxån-Braåns vattenvårdskommitté.
- Ekologgruppen. 1997. Dagvatten - Utsläpp till Saxån- Braån. På uppdrag av Saxån-Braåns vattenvårdskommitté.
- Ekologgruppen. 2001. Bekämpningsmedel i Saxån-Braån maj 2000 – januari 2001. På uppdrag av Saxån-Braåns vattenvårdskommitté.
- Ekologgruppen. 2005. Vegetationsinventeringar längs Saxån-Braån 2005. På uppdrag av Saxån-Braåns vattenvårdskommitté.
- Ekologgruppen. 2006. Bottenfaunan i Braån upp- och nedströms BT-Kemi-området i Teckomatorp. På uppdrag av Svalövs kommun.
- Ekologgruppen. 2012. Förslag till ombyggnad av vandringshinder för fisk i Saxån. På uppdrag av Länsstyrelsen i Skåne län.
- Ekologgruppen. 2012a. Vombsjön – Redovisning från sjödatabasen. På uppdrag av Länsstyrelsen i Skåne län.

- Ekologgruppen. 2013. Kävlingeåprojektet – Slutrapport etapp I-IV. På uppdrag av Kävlingeåns vattenråd.
- Ekologgruppen. 2017. Vombsjön – Faktasammanställning 2017. På uppdrag av Kävlingeåns vattenråd.
- Ekologgruppen. 2019a. Rönne å – Sammanfattning av vattenkontrollen 2018. På uppdrag av Rönneåkommittén och Ringsjöns vattenråd.
- Ekologgruppen. 2019b. Kävlingeån – vattenkontroll 2018. På uppdrag av Kävlingeåns vattenråd.
- Ekologgruppen. 2019c. Saxån-Braån – Sammanfattning av vattenkontrollen 2018. På uppdrag av Saxån-Braåns vattenvårdskommitté.
- Ekologgruppen. 2020. Saxån – Braån – Sammanfattning av vattenkontrollen 2019. På uppdrag av Saxån-Braåns vattenråd.
- Ekologgruppen. 2021. Sammanställning av nätprovfiske i Vombsjön 2020. Granskningsversion. På uppdrag av Sydvatten och Kävlingeåns vattenråd inom ramen för arbetet med Fokus Vombsjön. Löddeåns fiskevårdsområde.
- Elfiskeregistret. <https://www.slu.se/institutioner/akvatiska-resurser/databaser/elfiskeregistret/>
- Eslövs kommun. 2018. Översiktsplan Eslöv 2035.
- Eslövs kommun. 2020a. Mölleriket. <https://eslov.se/uppleva-gora/kultur/museer-konstutstallningar-skulpturer/museer/molleriket/> (Hämtad 2020-03-04)
- Eslövs kommun. 2020b. Naturmiljöprogram för Eslövs kommun. <https://eslov.se/bygga-bo-miljo/natur-och-naturvard/naturmiljoprogram/>
- Eslövs kommun. 2020c. Parker och grönområden – Trollsjöområdet. <https://eslov.se/uppleva-gora/idrott-motion-och-friluftsliv/friluftsliv-och-motion/parker-och-gronomraden/#item-47052-8-content> (Hämtad 2020-03-19)
- Gullberg, F. 2007. Kartering och förslag på kvävereducerande åtgärder för dräneringsrör som mynnar i delar av Saxån-Braån. Examensarbete i Miljövetenskap, Lunds universitet.
- Hansson, L-A. 2008. Biomanipulering som restaureringsverktyg – kunskapssammanställning för limniska och marina system. Naturvårdsverket rapport 5860.
- Havs- och vattenmyndigheten. 2016. Undersökningstyp: Påväxt i sjöar och vattendrag – kiselalgsanalys.
- Hedrén, A. 2018. Reduktionsfiske i Växjösjöarna – Slutredovisning av ett LOVA-projekt 2016–2018. Växjö kommun.
- Helsingborgs dagblad. 2013. Rönne å-laxar bevisat äkta. <https://www.hd.se/2013-01-07/ronne-a-laxar-bevisat-akta> (Hämtad 2020-03-02)
- Höörs kommun. 2018. Översiktsplan för Höörs kommun.

- Johansson, J. 2018. Personlig observation av effekter av lågt vattenflöde i Östra Ströbäcken sommaren 2018.
- Johansson, J. 2019. Personlig observation av elritsa i Stehags/Blegelsbäcken.
- Johansson, J. 2020a. Personlig observation av nedre delen av Kolebäcken.
- Johansson, J. 2020b. Personlig observation av Rödabäck.
- Johansson, J. 2020c. Personlig observation av föroreningspåverkan på Eslövsbäcken.
- Johansson, J. 2020d. Personlig observation av växt- och djurliv i Långakärr, Abullahagen.
- Klippans kommun. 2020. Om Rönneåprojektet.
<https://www.klippan.se/kommunpolitik/valkommeniklippanskommun/pagan-giklippanskommun/ronneaprojektet.4.a2c62a0163f342e6c1461ad.html>
(Hämtad 2020-03-02)
- Kävlingeåns-Löddeåns Fiskevårdsområde. 2020a. Fiskarter.
<http://www.loddean-fiske.se/fiskarter> (Hämtad: 2020-03-30)
- Kävlingeåns-Löddeåns Fiskevårdsområde. 2020b. Lax i Kävlingeån.
<http://www.loddean-fiske.se/napp-a-nytt/lax-i-kavlingeån-2015> (Hämtad: 2020-03-30)
- Kävlingeåns vattenråd. 2017. Sammanställning av och dokumentation från ”Temadag Vombsjön”.
http://kavlingeån.se/rapporter/KVR_Temadag_Vombsjoen_Sammanstaellning_stor_fil.pdf (Hämtad: 2019-12-13)
- Kävlingeåns vattenråd. 2020a. Fokus Vombsjön (<http://fokusvombsjon.se>)
- Kävlingeåns vattenråd. 2020b. Näringsämnen.
<http://www.kävlingeån.se/naringsamnen/> (Hämtad 2020-11-30)
- Life Connects. 2020. Rönne å. <https://lifeconnects.se/ronne-a/> (Hämtad 2020-03-02)
- Ljungberg, P. och Svensson, M. 2010. Musselinventering i några skånska vattendrag 2006 med särskild fokus på tjockskalig målarmussla (*Unio crassus*). Länsstyrelsen i Skåne län 2010:08
- Lunds kommun. 2012. Vombs fure och Vombsjön – underlag för Grönstruktur och naturvårdsprogram.
- Länsstyrelsen i Skåne län. 2007. Biotopkartering av Saxån 2005 - Naturvärden och behov av restaureringsåtgärder i Saxåns huvudfåra.
- Länsstyrelsen Skåne län. 2012. Västra Ringsjön – Redovisning från sjödatabasen.
- Länsstyrelsen Skåne län. 2018. Bevarandeplan för Natura 2000-området Billingemölla.
- Länsstyrelsen Skåne län. 2020a. Bålamöllan.
<https://www.lansstyrelsen.se/skane/besoksmal/byggnadsminnen/balamollan.html>
(Hämtad 2020-03-04)

- Länsstyrelsen Skåne län. 2020b. Borstbäcken.
<https://www.lansstyrelsen.se/skane/besoksmal/naturreservat/eslov-horby-sjobo/borstbacken.html> (Hämtad 2020-03-13)
- Länsstyrelsen Skåne län. 2020c. Abullahagen.
<https://www.lansstyrelsen.se/skane/besoksmal/naturreservat/eslov/abullahagen.html> (Hämtad 2020-03-19).
- Länsstyrelsen Skåne. 2020d. Bosarps jär.
<https://www.lansstyrelsen.se/skane/besoksmal/naturreservat/eslov/bosarps-jar.html> (Hämtad 2020-04-25)
- Länsstyrelsen Skåne län. 2021. Värdefulla vatten i Skåne. Värdefulla vatten | Länsstyrelsen Skåne (lansstyrelsen.se) (Hämtad 2021-01-21)
- Mark- och miljödomstolen. 2013. Dom i mål nr 3271–09 angående Sydvattens ansökan om tillstånd för bortledning av ytvatten från Ringsjön.
- Mark- och miljööverdomstolen. 2019a. Mål nr: M 3373–18 Bösmöllan
- Mark- och miljööverdomstolen. 2019b. Mål nr: M 3372–18 AB Kvarnvik
- Mark- och miljööverdomstolen. 2019c. Mål nr: M 3371–18 Farina AB
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. 2016. Nederbörd och översvämningar i framtidens Sverige. MSB 973-februari 2016
- Olsen, L-H och U Svedberg. 1999. Smådjur i sjö och å. Prisma förlag.
- Persson, K.M. 2016. Tidig regional vattensamverkan i Skåne –
- Ringsjöns vattenråd. 2020. Fakta om Ringsjön och reduktionsfisket.
<http://www.ringsjon.se/> (Hämtad 2020-03-02)
- Saxån-Braåns vattenråd, 2017. Åmansboken – Vård, skötsel och restaurering av åar i jordbruksbygd.
- Saxån-Braåns vattenråd. 2020. Om ån. <http://saxan-braan.se> (Hämtad 2020-03-30)
- Silfverstrand, B och E. Jacobsson. 1982. Åtgärder mot vattenföroreningarna i Ringsjön. Motion till Riksdagen 1981/82:175
- SMHI. 2019. SMHI Vattenwebb. Modelldata per område.
<http://vattenwebb.smhi.se/modelldata/> (Hämtad: 2019-05-02)
- Strandberg, R. 1999. Inventering av biotoper för kungsfiskare, strömstare och fladdermöss vid Saxån och Braån 1999.
- Svenska Dagbladet. 1903. Ny sänkning af Ringsjön.
- Svensson, M. och J. Lindahl. 2003. Förslag till åtgärdsprogram för Ringsjön.
- SWECO. 2014. Översvämningsskartering utmed Rönne å. På uppdrag av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Rapport nr: 27
- SWECO 2016. Behov av avancerad rening vid avloppsreningsverk – Finns det recipienter som är känsligare än andra? Rapport för Naturvårdsverket.
- Sydvatten. 2019a. Sydvatten om Bolmen: <https://sydvatten.se/bolmen-3/> (2019-12-02)
- Sydvatten. 2019b. Vombverket. <http://www.sydvatten.se/vombverket> (Hämtad: 2019-12-13)

- Sydsvatten. 2020a. Ringsjöverket. <https://sydsvatten.se/var-verksamhet-2/vattenverk/ringsjoverket/> (Hämtad 2020-03-02)
- Sydsvatten. 2020b. Ringsjöverket och Vombverket riksintresseförklarade. <https://sydsvatten.se/ringsjoverket-och-vombverket-riksintresseforklarade/> (Hämtad 2020-03-03)
- Söndergaard, M., Liboriussen, L., Pedersen, A.R. och Jeppesen, E. 2008. Lake restoration by fish removal: Short- and long-term effects in 36 danish lakes. *Ecosystems* (2008) 11:1291–1305.
- VA SYD. 2019a. Eslövs kommun - Anmälningspliktiga avloppsreningsverk – Årsrapport 2018.
- VA SYD. 2019b. Ellinge avloppsreningsverk Eslöv – Miljörapport 2018.
- VA SYD. 2020. Bräddning i Malmö. <https://www.vasyd.se/Artiklar/Avlopp/Braddning-i-Malmo> (Hämtad 2020-11-30)
- Vattenatlas, 2020. www.vattenatlas.se
- Vatteninformationssystem Sverige. 2019a. Kävlingeån: Klingavälsån-Vombsjön. <https://viss.lansstyrelsen.se/Waters.aspx?waterMSCD=WA83930505> (Hämtad: 2019-12-13)
- Vatteninformationssystem Sverige. 2019f. Vombsjön. <http://viss.lansstyrelsen.se/Waters.aspx?waterEUID=SE617666-135851> (Hämtad: 2019-12-13)
- Vatteninformationssystem Sverige. 2019k. Kävlingeån: Bråån-Ålabäcken <http://www.viss.lansstyrelsen.se/Waters.aspx?waterEUID=SE618289-134590> (Hämtad: 2019-12-13)
- Vatteninformationssystem Sverige. 2019q. Kävlingeån: Havet-Bråån. <http://www.viss.lansstyrelsen.se/Waters.aspx?waterEUID=SE618685-133000> (Hämtad 2019-12-13)
- Vatteninformationssystem Sverige. 2020a. Västra Ringsjön. <https://viss.lansstyrelsen.se/Waters.aspx?waterMSCD=WA55412723> (Hämtad 2020-03-04)
- Vatteninformationssystem Sverige. 2020b. SAXÅN: Välabäcken-källa <https://viss.lansstyrelsen.se/Waters.aspx?waterMSCD=WA65855704#page module42> (Hämtad 2020-03-30)
- Vatteninformationssystem Sverige. 2020c. Rönne å: Hålsaxbäcken-Västra Ringsjön. <https://viss.lansstyrelsen.se/Waters.aspx?waterMSCD=WA48573762#page module42> (Hämtad 2020-03-30)
- Vatteninformationssystem Sverige. 2020d. Rönne å: Snällersån-Hålsaxbäcken <https://viss.lansstyrelsen.se/Waters.aspx?waterMSCD=WA69596085> (Hämtad 2020-03-30)

- Vatteninformationssystem Sverige. 2020e. Västra Ringsjön
<https://viss.lansstyrelsen.se/Waters.aspx?waterMSCD=WA55412723>
(Hämtad 2020-03-30)
- Vattenmyndigheten Södra Östersjöns vattendistrikt. 2014.
Kunskapsöversikt för kulturmiljö och vattenförvaltning- Delrapport inom
Kulturmiljö och vattenförvaltning – planeringsunderlag för Södra
Östersjöns vattendistrikt
- Welin, G. Mölleriket vid Rönne å. http://www.rbkultur.se/RB%2017-1_p12_molleriket.pdf (Hämtad 2020-03-04)
- Williams, L-E. 2004. Dammar och Våtmarker för ett ekologiskt hållbart
samhälle – utvärdering av ett LIP-projekt i Saxån och Braån. Landskrona
kommun.
- Wittzell, H. 2022. Dvärgagen vid Vombsjön 2013–2021, samt ett nyfynd
vid Sövdesjön. Botaniska notiser: utgivna av Lunds botaniska förening
(2001-), 155(4), 1–8.
- Wolf, P. 1956. Utdikad Civilisation. Malmö: AB Framtiden.